

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖĞRETMEN ADAYLARININ YAŞAM BOYU
ÖĞRENME VE İLETİŞİM BECERİLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Nevra DİDİN

Danışman

Doç. Dr. Necdet TOZLU

Erzincan/2021

TEZ BİLDİRİMİ

“Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli” Yüksek Lisans” tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Nevra DİDİN

ÖĞRETMEN ADAYLARININ YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE İLETİŞİM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Nevra DİDİN

**Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim
Ana Bilim Dalı, Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Aralık 2021**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Necdet TOZLU

ÖZET

Bu araştırmada, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ve iletişim becerileri arasındaki ilişki ve bu iki yapı açısından cinsiyet, öğrenim türü ve bölüm değişkenlerine göre farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma tarama modeline uygun olarak yapılmış betimsel bir çalışmadır.

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 öğretim yılında öğrenim gören Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinden 312 son sınıf lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Bu öğrenciler toplamda 1023 kişi olan son sınıf öğrencilerinden seçilmiştir.

Bu çalışmada araştırmaya katılan öğretmen adaylarına Owen ve Bugay (2014) tarafından geliştirilen 25 maddeden oluşan iletişim becerileri ölçeği ile Wielkiewicz ve Meuwissen (2014) tarafından geliştirilen Engin, Kör ve Erbay (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan 15 maddeden oluşan yaşam boyu öğrenme ölçeği uygulanmıştır. Her bir faktör için hipotez testi türü, verilerin demografik özellikler bazında normal dağılıma uygunluğuna göre seçilmiştir. Normallik testleri için Shapiro-Wilk testine bakılmıştır. Hipotez testlerinin seçiminde puanların normal dağılıma uygunluklarına göre ve demografik değişkenlerin grup sayıları göz önüne alınarak iki gruplu veriler için Mann-Whitney U testi; ikiden fazla grup sayısına sahip veriler için de Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Çok gruplu veriler için çoklu karşılaştırma testlerinde Bonferonni düzeltilmesi ile Dunn testi baz alınmıştır. Ayrıca alt boyutlara ait puanlar

arasındaki korelasyonları incelemek amacıyla Spearman korelasyon testi uygulanmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, araştırmaya dahil olan bireylerin cinsiyet, öğrenim türü ve bölüm değişkenleri ile iletişim becerileri ölçeğinin alt boyutları olan iletişim ilkeleri ve temel beceriler, kendini ifade etme, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim, iletişim kurmaya isteklilik karşılaştırılma sonuçlarına bakıldığında anlamlı bir farkın olmadığı gözlemlenmiştir. Aynı zamanda bireylerin cinsiyet, öğrenim türü ve bölüm değişkenleri ile yaşam boyu öğrenme ölçeğine ait almış oldukları puanların istatistiksel açıdan bir farklılığının olmadığı belirlenmiştir. Yaşam boyu öğrenme ölçeği ile iletişim becerileri ölçeği arasında pozitif yönde yüksek düzeyde bir ilişki, yaşam boyu öğrenme ölçeği ile iletişim ilkeleri ve temel beceriler, kendini ifade etme, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim ve iletişim kurmaya isteklilik arasında orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca iletişim ilkeleri ve temel beceriler ile kendini ifade etme, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim, iletişim kurmaya isteklilik arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü yüksek bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır

Anahtar Kelimeler: Yaşam Boyu Öğrenme, İletişim, İletişim Becerisi, Öğretmen Adayı

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE PROSPECTIVE TEACHERS' LIFELONG LEARNING AND COMMUNICATION SKILLS

Nevra DİDİN

**Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Social Sciences Department of
Classroom Training Master Thesis, December 2021**

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Necdet TOZLU

ABSTRACT

In this study, it has been examined the relationship between prospective teachers' lifelong learning and communication skills; and whether there is any difference in terms of these two structures according to the variables of gender, education type and department.

The research is a descriptive study conducted in accordance with the scanning model.

The study group of this research consists of 312 senior undergraduate students from Atatürk University, Kazım Karabekir Faculty of Education in the 2020-2021 academic year. These students have been selected from the senior students, who are 1023 in total.

In this study, a 25-item communication skills scale, developed by Owen and Bugay (2014) and a lifelong learning scale consisting of 15 items, developed by Wielkiewicz and Meuwissen (2014) and adapted into Turkish by Engin, Körve Erbay (2017) have been applied to prospective teachers, participated in the research. The hypothesis test type for each factor has been chosen according to the conformity of the data to the normal distribution on the basis of demographic characteristics. Shapiro-Wilk test has been used for normality tests. In the selection of the hypothesis tests, the conformity of the score points to the normal distribution and the group numbers of the demographic variables have been taken into account and Mann-Whitney U test for two-group data; Kruskal-Wallis test for data with more than two groups have been

used. Multiple comparison tests for multi-group data are based on Dunn's test with Bonferroni correction. Also, the Spearman correlation test has been applied to examine the correlations between the score points of the sub-dimensions.

According to the results of the study, when the gender, education type and department variables of the individuals participated in the research and their communication principles and basic skills, self-expression, active listening and non-verbal communication, willingness to communicate, which are sub-dimensions of communication skills scale, are compared it has been observed that there is no significant difference.

At the same time, it has been determined that there is no statistical difference between the gender, education type, department variables and the scores they got from the lifelong learning scale.

It has been found a high level of positive correlation between the lifelong learning scale and the communication skills scale, and a moderate relationship between the lifelong learning scale and communication principles and basic skills, self-expression, active listening, non-verbal communication and willingness to communicate.

In addition, it has been concluded that there is a statistically high positive correlation between communication principles and basic skills and self-expression, active listening and non-verbal communication, and willingness to communicate.

Keywords: Lifelong Learning, Communication, Communication Skill, Prospective Teacher

ÖN SÖZ

Günümüzde öğrenme okul duvarlarını aşarak, coğrafi ve kültürel sınırları geçmiştir. Bu durum mevcut öğretmen yetiştirme programlarının bilgi toplumuna uygun olarak düzenlenmesi, öğretmen adaylarının birden fazla dili öğrenip, konuşabilmesini önemli hale getirmiştir. Sistemin getirdiği sorunları bireysel olarak çözmek yerine, iş birliği halinde, çok disiplinli bir yaklaşımla, farklı alanlardan kazanılmış bilgi, yetenek ve kavramların ortak kullanımıyla çözmek gerekmektedir. Bu süreçte bireyler arası diyalogun artması, sözlü ve sözlü olmayan iletişim becerilerinin önemini arttırmaktadır. Eğitimin önemli amaçları arasında iletişim becerileri yer almalıdır. Bu sebeple mezun olmak üzere olan öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ve iletişim becerileri araştırılmıştır. Araştırmanın birinci bölümünde; kuramsal açıklamalar ve ilgili araştırmalar hakkında bilgi verilmiş olup, ikinci bölümünde yöntem, üçüncü bölümünde ise bulgular ve sonuçlar konuları açıklanmıştır.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve deneyimleri ile bana destek olan, tezimin her aşamasında yardımlarını esirgemeyerek yoluma ışık tutan, eğitimci kimliğinin yanı sıra sabrı, kibarlığı ve anlayışını daima örnek aldığım değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Necdet TOZLU'ya, sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Tezimi titizlikle inceleyerek kıymetli bilgilerini benimle paylaşan ve olumlu dönütleriyle tezimi zenginleştiren değerli jüri üyelerim Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Ahmet Ragıp ÖZPOLAT'a ve Erzurum Atatürk Üniversitesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. M. Hanifi ERCOŞKUN'a çok teşekkür ederim. Katkıları ve tavırları benim için çok kıymetliydi.

Hayatımın her anında yanımda olup beni destekleyen, motive eden, her türlü fedakarlığı yapan, bir işin sonu ister başarı olsun ister başarısızlık fakat mutlak çaba ve alın teri olsun düsturu olan, erdemli, faziletli, fakih olabilmenin yolunu gösteren, hayata karşı kazanmış olduğum karakterimin mimarları olan ve emeklerinin karşılığını asla ödeyemeyeceğim edep, şeref ve insanlık sahibi annem F. Yasemin

YUNUSOĞULLARI ile babam Mecit YUNUSOĞULLARI' na cesur ve fedakar duruşlarından ötürü gönülden teşekkür ediyorum. Aynı şekilde bu süreçte gönülden vermiş oldukları destekle beni yüreklendiren, sorunlarıma benimle birlikte çözüm arayan, yanımda olan, kıymetli kayınpederim Selami DİDİN' e ve kayınvalidem Nazan DİDİN' e çok teşekkür ediyorum...

Yüksek lisans sürecime, henüz dünyaya gelmeden benimle birlikte dahil olan, vaktinden çalıp, çalışmalarına ayırdığım zamanlar için en büyük teşekkür ise canım kızım Elif Beraa DİDİN' e. Ayrıca hayat arkadaşım çok kıymetli eşim Ensar DİDİN'e de göstermiş olduğu sabır ve anlayış için sonsuz teşekkürler.

Nevra DİDİN

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	IV
ÖN SÖZ.....	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
KISALTMALAR	XI
TABLO LİSTESİ.....	XII
GİRİŞ.....	1
A. Problem Durumu.....	3
1. Problem Cümlesi.....	4
a) Alt Problemler	4
B. Araştırmanın Önemi	4
C. Araştırmanın Amacı.....	7
D. Varsayımlar.....	7
E. Sınırlılıklar.....	7
F. Tanımlar	7
BİRİNCİ BÖLÜM.....	8
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
A. Yaşam Boyu Öğrenme.....	8
1. Yaşam Boyu Öğrenme Kapsamı.....	10
2. Yaşam Boyu Öğrenmenin Tarihçesi	11
3. Yaşam Boyu Öğrenme Amacı ve Önemi	14
4. Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri	15
5. Yaşam Boyu Öğrenme Becerilerine Sahip Birey Özellikleri.....	17
6. Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri.....	18
7. Yaşam Boyu Öğrenme Strateji ve İlkeleri	19

8. Yaşam Boyu Öğrenme ve Avrupa Birliği	22
9. Yaşam Boyu Öğrenme ve Türkiye	23
B. İletişim	24
1. İletişim Amacı ve Önemi	26
2. İletişim Becerileri.....	28
4. İletişim Türleri.....	30
5. Temel İletişim Becerileri.....	35
6. İletişimi Kolaylaştıran Etmenler.....	37
C. Yaşam Boyu Öğrenme ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişki.....	39
D. İlgili Araştırmalar	41
1. Yurtdışında Yapılan Çalışmalar	41
2. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar	44
İKİNCİ BÖLÜM.....	49
YÖNTEM	49
A. Araştırma Modeli	49
B. Araştırmanın Çalışma Grubu	49
C. Veri Toplama Araçları.....	51
1. Kişisel Bilgi Formu.....	51
2. Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeği (Wielkiewicz ve Meuwissen).....	51
3. İletişim Becerileri Ölçeği (Owen, Bugay).....	52
D. Verilerin Toplanması.....	54
E. Verilerin Analizi	55
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	56
BULGULAR VE YORUM	56
A. Birinci Alt Probleme Dayalı Bulgular	56
B. İkinci Alt Probleme Dayalı Bulgular.....	59
C. Üçüncü Alt Probleme Dayalı Bulgular	61

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	64
A. Sonuç ve Tartışma	64
1. Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi.....	65
2. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi.....	69
B. Öneriler	72
1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler.....	72
2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	72
KAYNAKÇA.....	74
EKLER	91

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
EDSOİ	: Etkin Dinleme Sözel Olmayan İletişim
İİTB	: İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler
İKİ	: İletişim Kurmaya İsteklik
KİE	: Kendini İfade Etme
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
ÖMGY	: Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
YBÖ	: Yaşam Boyu Öğrenme
YBÖÖ	: Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeği

TABLO LİSTESİ

		Sayfa No
Tablo 1	Araştırmaya Katılan Bireylere Ait Frekans Bulguları, Bireylerin Ölçeklerden Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Maksimum-Minimum Puanlar	50
Tablo 2	İletişim Becerileri Ölçeği ve Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeğine Ait Güvenilirlik İstatistikleri	54
Tablo 3	İletişim Becerileri Ölçeği, Alt Boyutları ve Yaşam Boyü Öğrenme Ölçeklerine Ait Skor Puanlarının Cinsiyet Grupları İle Öğrenim Türü Karşılaştırmaları	56
Tablo 4	İletişim Becerileri Ölçeği, Alt Boyutları Ve Yaşam Boyü Öğrenme Ölçeklerine Ait Skor Puanlarının Bölüm Grupları Bazında Karşılaştırmaları	59
Tablo 5	İletişim Becerileri Ölçeği, Alt Boyutları ve Yaşam Boyü Öğrenme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına Ait Skor Puanlarının Aralarındaki İlişkiler	62

GİRİŞ

Öğrenme becerilerinden olan yaşam boyu öğrenme doğumla başlayıp, ölüme kadar devam eden bir yolculuktur. İnsan yaşamındaki bu sürecin beraberinde değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurabilmek için, insanların ihtiyaç duydukları bilgi ve beceri alanları genişlemektedir. Bu değişim insanlarda sürekli eğitim halini kaçınılmaz kılmakla beraber kendi öğrenmelerinden sorumlu, yaşam boyu öğrenmeye istekli bireylere ihtiyacı arttırmıştır. Artık eğitim kurumlarıyla sınırlandırılmaktan çıkan öğrenme hali, kişinin ve toplumun ihtiyaçlarını yeniden sorgulayan yaşam boyu öğrenme (YBÖ) zorunlu hale gelmiştir (Soran, Akkoyunlu ve Kavak, 2006). Bu sistemde ayakta durabilmek ve ilerleyebilmek için insanların kendilerini geliştirebilmeleri, yenileyebilmeleri ve farklı öğrenme becerilerine sahip olmaları gerektiği düşünülmektedir. Bu yüzyılın günden güne sunduğu yenilikler, bireylerin ve toplumların eğitime olan ihtiyacını arttırmaktadır. Eğitim ilk olarak çocuklara ve gençlere okullarda uygulanmaktadır. Bu durum 20. yüzyılın son çeyreğinde daha çok genişleyerek çocukların ve gençlerin çok ötesine geçerek, toplumların tamamını kapsayan bir durum haline gelmiştir. Okul öncesiyle başlayıp, okul sonrasındaki dönemde de devam eden eğitim hali, sürekli eğitim adı altında insanlara verilen bir hak olarak yerini almıştır (Tanilli, 1996). Bilgi ve becerilerin kazandırılmasında eğitim kurumlarının önemi oldukça büyüktür. Bu kurumların en önemli ögesi ise öğretmenlerdir (Ertuğrul, 2006). Bu durum öğretmenlerin önemini açığa çıkararak, eğitim-öğretim faaliyetlerinde onlara çeşitli sorumluluklar yüklemektedir (ÖMGY, 2017). 21. yüzyılda toplumlar; bilgiye rahat ulaşan, onu kullanarak üretime katkı sağlayan, evrensel değerleri benimseyerek kendini sürekli yenileyen, üretken ve bağımsız düşünebilen, sorgulayan, araştıran, oluşturan, analiz, sentez ve değerlendirme yapabilen yapıcı-demokratik bireylere ihtiyaç duymaktadır. Bu çerçevede eğitim sistemlerinin bu tür vasıflara sahip bireyler yetiştirmesi gerekmektedir (Saracaloğlu ve Kaşlı, 2001) Günümüzde bu niteliklere sahip çocuk ve gençlerin yetiştirilmesi için öncelikle öğretmenlerin sadece bilgiyi aktarması değil, bilgiye nasıl ulaşılacağını da öğreten bir rol üstlenmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin bu role hâkim olabilmeleri ancak gerekli donanıma sahip ve yaşam boyu öğrenmeye

istekli bireyler olmaları ile sağlanabilir (Yaman ve Yazar, 2015). Yaşadığı dünya üzerine düşünen sorgulayan ve araştıran insanoğlunun, önemli karakteristik özelliklerinden biri temel varlığı iken bir diğerinin ise merak duygusu olduğu bazı düşünürler tarafından öne sürülmüştür. Bu merak durumu sayesinde çeşitli problemlerin, sorunların ve paradigmaların üstesinden gelinmiştir. İnsanoğlu dünyaya geldiğinden beri, içinde bulunduğu durumu ileri taşımak arzusu güder (Aspin, Chapman, Evans ve Bagnall, 2012). Yaşam boyu öğrenmeye insanları iten bu merak duygusudur. Yaşam boyu öğrenme yarınların ışıldayan yoludur. İnsanları bir araya getiren, yenileyen, ilerleten ve potansiyellerinin açığa çıkmasını sağlayan güvenli yoldur (Longworth, 2003).

Yaşam boyu öğrenme gereğinin 8 sebebi vardır. Bunlar;

1. Bilim ve teknolojide olan değişim ve gelişimler.
2. Bilişim ağlarının ve medyanın insanların düşünceleri ve yaşamlarındaki ikna edici etkileri.
3. Bireyselleşen dünyada, dini ve ailevi değerlerde olan yozlaşmalar.
4. Gerekli iş gücü için, yenilikçi, esnek endüstri ve insan ihtiyacı.
5. Dünyanın giderek yaşlanması ve coğrafi keşiflerin olması sebebiyle çeşitli kültürel etkileşimlerin ve taşınmaların olması.
6. Yaşlanan dünyanın kaynaklarının azalması sonucu yenilenebilir-sürdürülebilir olan enerji kaynaklarına ihtiyacın artması.
7. İnternet ve iletişim kaynaklarının kullanılmasıyla artan bilgi patlaması (Longworth, 2003).

Yaşam boyu öğrenmenin en önemli adımlarından biri iletişimdir. Değişen dünyayı algılayabilmek için ulusal ve evrensel kültürleri tanımak gereklidir. Bu kültür birikimine katkıda bulunabilmek için; çağdaş dünyanın anlamını, değerlerini, bilgilerini, sorunlarını ve hedeflerini bilmek en önemli gerekliliklerdendir. Bireylerin bu çerçevede ilerleyebilmeleri ise ancak kendi bilgi, düşünce, duygu, tutum ve beceri alanlarından geçirdikleri ulusal ve evrensel değerler bütününe paylaşımlarıyla ilişkilidir (Sever, 2004). “İletişim kavramından on beş anlam çıkarılabileceği saptanmıştır. Bunlar; aktarım süreci, paylaşım süreci, geçiş süreci, bağlantıların

kurulma süreci, değişme süreci, düşüncenin değiş tokuşu, anlama anlatabilme, etkileşim, araç-usul-teknikler, belirsizliğin azaltılması, etkileşim, belleğin uyarılması, yanıt verme, uyaran, etkileme, iktidar kaynağıdır” (Gölönü ve Karcı, 2010). Bu anlamlar çerçevesinde öğrenme ve öğretmenin olduğu yerde mutlaka iletişim de vardır. Bu sebeple öğretmenler ve öğrenciler günlük etkileşimlerini iletişim yoluyla gerçekleştirirler. İletişime karşılıklı olarak katılırlar. İletişim temel amacı karşılıklı bir şekilde anlaşılabilir mesajlar göndererek tutum ve davranışlarda farklılık oluşturmaya çalışmaktır (Eroğlu ve Yüksel, 2013). Eğitim veren insanların yeterli ve etkili bir iletişime sahip olmaları öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkiyi sürdürülebilir ve güçlü kılmaktadır (Celep, 1992). Yapılan çalışmalara göre, öğrenci başarısı, öğretmenin sınıf içerisindeki iletişim hali ile doğrudan ilişkilidir (Dilekmen ve ark., 2008; Çilenti, 1998; Pektaş, 1989). İnsanların toplum kurallarını öğrenmesi, inanç ve değerleri benimseyerek, gereğine uygun şekilde kendisine verilen rolleri oynaması ancak doğru bir iletişimle olur. İletişim, kişilerin kendilerini dinleterek, doğru anlaşılabilimleri sonucu ortaya çıkmaktadır (Gürgen, 1997).

Birinci bölümde araştırmanın problem durumuna, araştırmanın amacına ve önemine, problem cümlesine ve alt problemlere, varsayımlara, sınırlılıklara ve tanımlara yer verilmiştir.

A. Problem Durumu

Öğretmen adaylarının hayatlarındaki iki önemli temel kavram olan yaşam boyu öğrenme ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi ile aralarında nasıl bir ilişkinin olduğunun saptanması çalışmanın temel problemidir. İletişim ve yaşam boyu öğrenme, öğretmen adaylarının tüm hayatları boyunca karşılaşacakları kavramlardır. Günümüzde ve gelecekte yaşam boyu öğrenmenin önemi yerini koruyacaktır, denilebilir. Öğrenmenin olduğu yerde iletişim vazgeçilmez bir unsurdur. Geçmişte ve bugün de, yarınlarda da böyle olacağı söylenebilir. Bu nedenle iki kavram arasındaki ilişkinin, mesleğinin başındaki öğretmen adaylarının üzerinde araştırılması, bahsedilen iki kavram arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılması, destekleyici ve risk boyutlarının incelenmesi açısından faydalı olacaktır. Araştırmanın problem cümlesi aşağıda belirtilmiştir.

1. Problem Cümlesi

Bu çalışmanın problem cümlesini “Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme ile İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi” oluşturmaktadır.

Problem cümlesine bağlı kalarak oluşturulan alt problemler aşağıda gösterilmiş olup bu sorulara bu araştırmada cevap aranmıştır.

a) Alt Problemler

1. Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme becerileri demografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?
2. Öğretmen adaylarının iletişim becerileri, toplam puan ve alt boyutları dahilinde demografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?
3. Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ile iletişim becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

B. Araştırmanın Önemi

Latince bilgi kavramı “informato” kökünden gelmektedir. Aynı zamanda, “biçimlendirme”, “biçim verme” ve “haber verme” anlamlarında da kullanılmaktadır. Genel olarak bilgi akıl yürütme, yargılama, düşünme, okuma, deney yoluyla elde edilen “öğrenilen şey” veya “düşünsel ürün”, gözlem olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda bilgi belirli bir süreçten geçerek işlenmiş, anlamlı olan, yönetsel kararlarda stratejik önemi olduğu varsayılan ya da gerçek değeri olan veri demektir (Öğüt, 2003). 20. yüzyılın ortalarında başlayan, enformatik yüzyıl veya bilgi çağı diye adlandırılan, üretimde bilginin temel kaynak olduğu, bilgi üretiminin ve iletiminin yaygınlaştığı, sürekli öğrenme ve bilgilenme yoluyla değişim ile gelişmenin kaçınılmaz hale geldiği bu yeni dönem ekonomik ve toplumsal örgütlenme dönemini işaret etmektedir (Öğüt, 2003). İnsanlığın “Sanayi Devrimi”nden bugüne kadar tanık olduğu ‘Bilgi Çağı’ en önemli olay olarak nitelendirilmektedir. Akademik yayınların birçoğunda bu dönemin siyasal, ekonomik, kültürel ve toplumsal alanlarda ve ilişkilerde köklü değişimlere yol açacağı belirtilmiştir (Kaplan, 1991) ve öyle olmuştur. Bu değişimler eğitim alanında da değişimi zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda son yıllarda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin çoğu, eğitim sistemlerini geliştirmek maksatlı çeşitli yenilikler

yapmıştır. Yapılan bu yenilikler, oluşturulan modern kurumlar, sisteme yapılan reformlar, öğretimde kullanılan araç-gereçler, öğretmenlerin mesleki bilgi- beceri düzeylerinin yükseltilmesi ve okul yönetiminde yapılan yenilikler yoluyla öğrenme-öğretme sürecini iyileştirerek, geliştirmeye yönelik çeşitli uygulamalar dahilinde olan, politikaları kapsamaktadır (Karip, 1996). Bu süreçte yapılan değişikliklere öncelikle, eğitim kurumları ve bu kurumlarda görev yapacak olan öğretmenler ile başlanmalıdır. Hızla değişen bilgi toplumuna katılan bireyin, yeni bilgiler kazanması, becerilerini geliştirip, zenginleştirerek, hak ettiği yeri alması eskisine göre daha nitelikli olmasıyla kazanılabilir (Yurdabakan, 2002). Bilgi toplumunun beraberinde getirdiği yeni okul kültüründe, öğretmenlerin yeni görevler ve roller üstlenmesi bir zorunluluk halini almıştır. Öğretmen, sürekli yenilenen bilgi karşısında, bilgisini güncel tutmalıdır. Bilgi toplumunun eğitimcisi olan öğretmenlerin, bilginin eğitimsel değerinin farkında olmaları, bu farkındalığı öğrencilerine hissettirerek, bilgiye nereden ve nasıl ulaşılacağı konusunda iyi birer rehber olmaları gerekmektedir (Numanoğlu, 1999). Öğretmenlerin günümüz dünyasında edindikleri rolleri ve görevleri en iyi şekilde yerine getirmeleri sonucu, kendini yetiştirmeyi bilen, beceri düzeyi yüksek, bireysel yeteneklerini kullanabilen bireylerin artması ile eğitimde beceri düzeyi yükselecektir. Bilgi çağının en önemli konularından biri ise yoğun bilgi sisteminde öğrenmeyi nasıl öğrenmemiz gerektiğidir. Garavan (1997)' a göre öğrenmeyi öğrenmek, davranış değiştirmek ve yeni düşünce biçimleri oluşturmakla olur. Geçmişte, belirli bir bilgi birikimi olan insanın yerini günümüzde bilgi elde etme yöntemlerini bilen insan alacaktır (Özdemir, 2000) ve almıştır. Dünya döndükçe insandaki merak ve öğrenme isteğinin devam etmesi, yaşam boyu öğrenmenin temelidir. İnsanın ve toplumun kendini yeniden üretmesinde eğitime büyük görev düşmektedir. Eğitim, bütün toplumlar ve insanlar için yeniden inşa aracıdır (Balay, 2004). Eğitim-öğretim hizmetlerinin zaman, yer ve yöntem kısıtlamaları ortadan kaldırılmalıdır. Bireylerden istenen becerileri kazandıracak, farklı programlar geliştirilerek, yeni yöntemlerin uygulamaya konulması gerekmektedir (Doğan, 1997). Günümüzde öğrenme okul duvarlarını aşarak, coğrafi ve kültürel sınırları geçmiştir. Bu durum mevcut öğretmen yetiştirme programlarının bilgi toplumuna uygun olarak düzenlenmesi, öğretmen adaylarının birden fazla dili öğrenip, konuşabilmesini önemli hale getirmiştir. Sistemin

getirdiği sorunları bireysel olarak çözmek yerine, iş birliği halinde, çok disiplinli bir yaklaşımla, farklı alanlardan kazanılmış bilgi, yetenek ve kavramların ortak kullanımıyla çözmek gerekmektedir. Bu süreçte bireyler arası diyalogun artması, sözlü ve sözlü olmayan iletişim becerilerinin önemini arttıracaktır. Eğitimin önemli amaçları arasında iletişim becerileri yer almalıdır (Balay, 2004). İletişim becerileri, bireylerin mesleki ve kişisel özellikleri açısından önemli bir yere sahiptir. Çünkü öğrenme süreçleri genel anlamda iletişim sürecidir (Yıldırım, 2005).

Bu araştırma öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi inceleme konusunda bilgilendirici olmakla birlikte ileride öğretmen ve öğretmen adaylarının oluşturduğu bir çalışmada önemli bilgiler verebilir. Yapılan kaynak tarama sonuçlarına göre iki olguyu bir arada inceleyen benzer çalışma oldukça azdır. Boztepe (2017) tarafından yapılan ‘Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme ve İletişim Memnuniyet Düzeylerinin İncelenmesi’ isimli çalışmada Goodboy, Martin ve Bolkan (2009) tarafından geliştirilen ve Boztepe (2016) tarafından Türkçe’ ye uyarlanmış olan 24 maddelik öğrenci iletişim ölçeği kullanılmıştır. Bu çalışmada ise Owen ve Bugay (2014) tarafından geliştiren 25 maddeden oluşan İletişim Becerileri ölçeği kullanılmıştır. Boztepe (2017) tarafından kullanılan iletişim memnuniyet ölçeğinin alt boyutları bulunmazken bu çalışmada iletişim ilkeleri ve temel beceriler, kendini ifade etme, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim, iletişim kurmaya isteklilik alt boyutları bulunmaktadır. Her iki çalışmada da Wielkiewicz ve Meuwissen (2014) tarafından geliştirilen Yaşam Boyu Öğrenme ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca çalışmanın Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencilerine uygulanmış olması, çalışmanın alan yazından bir başka farklı yönünü oluşturmaktadır. Öğretmenlik programına başlamış olan adayların, bu alanla gerekli eğitim- öğretim sürecini tamamlamak üzere olmaları sebebiyle yaşam boyu öğrenme ve iletişim becerileri hakkındaki yaklaşımları tespit edilmek istenmiştir. Bu çalışma lisansüstü eğitim alan öğrencilere, öğretmen adaylarına, akademisyenlere ve konuyla alakadar olan kişilere yaşam boyu öğrenme ve iletişim olguları hakkında fikir sahibi olmalarına yardımcı olabilir. Aynı zamanda ileride yapılma ihtimali olan çalışmalara da kaynaklık etmesi hedeflenmektedir.

C. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Erzurum ili Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır.

D. Varsayımlar

1. Araştırmaya katılan katılımcılar ölçekte yer alan sorulara içten ve doğru bir şekilde cevap vermişlerdir.
2. Ölçme araçları bu konuları ölçecek yeterliliktedir.
3. Katılımcılar arasında herhangi bir etkileşim olmamıştır.

E. Sınırlılıklar

1. 2021-2022 eğitim öğretim yılı ile, Erzurum ili Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları ile sınırlıdır.
2. Yapılan araştırma Owen ve Bugay (2014) tarafından geliştiren 25 maddeden oluşan iletişim becerileri ölçeği ile Wielkiewicz ve Meuwissen (2014) tarafından geliştirilen Engin, Kör ve Erbay (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan 15 maddeden oluşan ölçtükleri niteliklerle sınırlıdır.

F. Tanımlar

Yaşam Boyu Öğrenme: Yaşam boyu öğrenme, toplumsal, bireysel ve iş alanları ile ilişkili bir bakış açısıyla kişilerin bilgi, beceri, ilgi ve yeterliliklerini geliştirmek amacıyla doğumdan ölüme kadar içinde bulundukları çeşitli öğrenme etkinlikleridir (MEB, 2009).

İletişim: Bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma sürecidir (Dökmen, 2005).

İletişim Becerisi: Saygı ve empatiyi üst düzeyde tutarak bireyin düşüncelerini öz ve gerçekçi şekilde çevresine aktarabilmesiyle birlikte toplumsal ilişkilerini ayarlayan tutumlar bütünüdür (Yüksel ve Şahin, 1997).

Öğretmen Adayları: Öğretmeni olacağı alanda gerekli eğitimleri alarak, öğretmenlik programına devam eden yükseköğretim öğrencisidir (Selçuk, 2016).

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde yaşam boyu öğrenme ve iletişim becerileri, alan yazın çerçevesinde ele alınarak incelenmiştir.

A. Yaşam Boyu Öğrenme

Öğrenme, beşikten mezara kadar devam eden bir süreçtir. İnsanlar öğrenme yoluyla kendini geliştirir, değiştirir ve toplumda kıymetli bir yer edinirler. Yaşamın her alanında gerçekleşebilen öğrenme için özel bir zaman da gerekmez. Öğrenme sistemli uygulamaların olduğu okul ve kurs ortamları gibi mahalle, tiyatro, market, spor tesisi gibi sosyal ortamlarda doğrudan ya da dolaylı olarak gerçekleşebilir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2009).

Yaşam boyu öğrenme, var olan sistemi yeniden şekillendirerek, formal eğitim sisteminin dışında, eğitimle ilgili tüm alanları geliştirmeyi amaçlayan geniş bir düzenlemedir. Yaşam boyu öğrenmenin, önceki eğitim-öğretim kavramlarından farkı, bireyi merkeze alan bir yaklaşım benimseyerek, okul dışında öğrenmelere önem verip, okulun rolünün değiştirilmesi, devletin eğitimdeki yükünün hafifletilmesi ve buna karşılık sosyal yönlerin güçlendirilmesi ile eğitimde zaman kısıtlamasının kaldırılması gerektiğidir (Güleç, Çelik ve Demirhan, 2012).

Sosyal, kentsel, kişisel ve istihdam olarak, bireylerin hayatları boyunca üzerinde durdukları bilgi, beceri ve yeterlilikleri kapsayan tüm öğrenmeler yaşam boyu öğrenmedir (Leone, 2013).

Demirel'e göre yaşam boyu öğrenme; öğrenme arzusunun, öğrenme ihtiyacının ve öğrenme kontrolünün kişide olmasını gerektiren, öğrenmeyi alışkanlığa ve davranışa dönüştüren bir kavramdır. Yaşam boyu öğrenmenin amacı ne düşündüğün değil nasıl düşündüğüdür. Bununla birlikte eğitim sürecinde aktif olan öğretmenlerin bilgiyi ezbere aktaran değil de, yaşam boyu öğrenen bireyler olmakla birlikte öğrenenleri olumlu motive ederek, değerlendirmelerini öğrenenlerin şevkini kırmadan yapmaları gerektiğini belirtmiştir (Demirel, 2011).

Öğrenme, öğrenenin kendi sorumluluğundadır. Öğrenmek istediği şeylerin içeriğini kişinin kendisinin belirlemesi doğrultusunda beklentilerine, gelişim düzeyine, yeteneklerine, yaşına ve taleplerine göre eğitimle ilgili kararlar belirlenir. Kişiyi bir işe hazırlamakla beraber yaşamın farklı alanlarına da hazırlar. Bu süreç uzun ya da kısa olarak kişinin ihtiyaçlarına göre hazırlanır. Ayrıca öğrenmenin bireyin istediği yerde, zamanda ve formda olması da yaşam boyu öğrenmenin başlıca özelliklerindendir (Kaya, 2014).

Yaşam boyu öğrenme kavramı ortaya çıktığından beri çeşitli tanımlamalar yapılmaktadır. Kişiyi, mekâna, zamana ve alana göre yapılan tanımlamalar farklı olsa da Akçaalan ve Arslan (2016) tarafından tüm tanımların ortak noktaları şu şekilde belirtilmiştir:

- Sınırsız öğrenme veya yaşam boyu öğrenme edinimi sağlar.
- İnsanların otonom öğrenmeye yönelimi için bir motivasyon kaynağıdır.
- Eğitim-öğretim kurumlarının dışında gerçekleşen öğrenme faaliyetlerinin önemini kabul eder.
- İnsanın bilgiyi bulması, geliştirmesi ve bağımsız, aktif bir şekilde kullanılmasına yardım eder.
- Sosyal değişimlere uyum sağlamak için gereklidir.
- Kişinin statüsüne, yaşına ve cinsiyetine bakılmaksızın her bireyin evrensel öğrenme fırsatlarından yararlanmasına ortam sağlar.
- Yarınların bilgi toplumu için bir zorunluluktur.
- Resmi ve resmi olmayan eğitim süreçlerini kapsar.
- Öğrenme okul öncesi yıllarından başlar ve emeklilik sonrasındaki yıllara kadar devam eder.

Hayat boyu öğrenme, herhangi bir yaşa ve kuruma bağlı kalmadan, kişinin kendi gelişimini sağlayan bilgiye ulaşma isteğiyle ortaya çıkan ve yarınların bilgi toplumunun vazgeçilmez kavramlarından biri olmuştur.

1. Yaşam Boyu Öğrenme Kapsamı

Yaşam boyu öğrenme, örgün ve yaygın eğitim yoluyla gerçekleştirilen genel ve mesleki eğitim ve öğretimin yanında, kişinin eğitim-öğretim kurumları dışında bilgi ve beceri kazanmasına sebep olan öğrenmeleri de kapsar. Bu kapsamda yaşam boyu öğrenme, formal eğitim veren kurumların yanında; evde, sokakta veya herhangi bir yerde gerçekleştirilebilir. Yaşam boyu öğrenmede, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey ve eğitim seviyesine bakılmaksızın tüm toplumun mesleki ve sosyal yönden bilgi, anlayış ve beceri kazanması sürekli ve planlı bir şekilde yürütülmelidir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2009).

Hayat boyu öğrenme diye de adlandırılan yaşam boyu öğrenme, tüm dünyanın ilgi duyduğu ve geniş bir alanı kapsayan eğitim yaklaşımıdır. Türkiye’de de yaşam boyu öğrenmenin kapsamı aşağıdaki biçimde belirlenmiştir (Dündar, 2016).

1. Eğitim sisteminin tamamı, yaşam boyu öğrenen bireyler yetiştirme amacıyla tekrar yapılandırılacaktır.
2. Algın eğitim sektörlerinden (kişinin günlük yaşantıları, sosyal çevresi, eğitimsel faktörleri, ilgi duyduğu alanlardan, arkadaşlarından, iletişim araçlarından ve kitaplarından bilgi, beceri ve tutum kazanılan dilim) oldukça faydalanılacaktır.
3. Bağımsız öğrenmenin (öğrenmeyi öğrenmenin) önemi üzerinde durulacaktır.

Yaşam boyu öğrenme; “ekonomik rekabeti, istihdamı ve bireylerin ilgisini göz önünde bulundurarak, örgün öğrenmeyi, yaygın öğrenmeyi, teknik eğitimi ve çeşitli becerilerin kazanılmasına imkan veren kursları kapsamaktadır (Aksoy, 2008).

Yaşam Boyu Öğrenme Memorandumu’na (2000) göre yaşam boyu öğrenmeyi hayata geçirmenin 6 yolu:

- İnsan kaynaklarına daha fazla yatırım,
- Herkes için yeni temel yeterlilikler,
- Öğrenmeye değer vermek,
- Öğrenmeleri eve yakın hale getirmek,
- Öğrenme ve öğretmede yenilikler,

- Danışmanlık ve rehberlik üzerine yeniden düşünmek şeklinde açıklanmaktadır.

Yaşam Boyu Öğrenme Memorandumu' na (2000) göre “Yaşam boyu öğrenme, bilgi, beceri, yetkinlik ve yeterlilik geliştirmek maksadıyla informal- formal kapsamda tüm faaliyetleri kapsar.”

2. Yaşam Boyu Öğrenmenin Tarihçesi

Yaşam boyu öğrenme, küreselleşen dünyaya kişilerin uyum sağlayabilmeleri için, mesleki ve kişisel olarak gelişimlerini dinamik tutan bir gerekliliktir (Selçuk, 2016). Günümüzde değişen ve gelişen teknolojiye insanların ayak uydurabilmeleri için gerekli bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Bu değişim ve gelişimin hızla gerçekleşmesi bilgi toplumuna geçişi sağlamış tır. İlk olarak 1800' lü yıllarda Grundtvig yaşam boyu öğrenme kavramını kullanması sebebiyle bu olgunun kurucusu olarak görülmektedir. Comenius 'un fikirleri ise yaşam boyu öğrenme görüşünün temelini oluşturmaktadır (Aydın, 2018).Eğitim sistemlerinin genel olarak incelendiği dönemde hazırlanan raporlar ve yayımlar günümüz yaşam boyu öğrenme görüşünü ortaya çıkarmıştır (Güler, 2004). Örnek verecek olursak, 1972'de Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından hazırlanan raporda 'sürekli öğrenme' ve 'öğrenen toplum' konuları ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Avrupa Birliği (AB) komisyonunun almış olduğu karar üzerine Avrupa'da 1996 yılı Yaşam Boyu Öğrenme Yılı olarak kabul edilmiştir. Yaşam boyu öğrenme yılına üç ana hedef belirlenmişti:

1. Yaşam boyu öğrenmenin anlam ve özelliklerini açıklamak,
2. Yaşam boyu öğrenme kavramına teşvik etmek,
3. Avrupa'da bulunan bütün insanlar için bu kavramın gerçekliğini gözden geçirmek.

1990' lı yıllarda AB bazı projeler oluşturmuştur. Bu projeler kapsamında “Yeşil Bülten” yayınlanmış, işsizliği azaltmak adına, eğitimin sürekli hale getirilmesi ve çeşitli projelerle desteklenmesi gerektiği görüşüne varılmıştır. 1995 yılında AB' de yaşam boyu öğrenmenin önemini vurgulayan 'Öğrenen Topluma Doğru: Öğrenme ve

Öğretme” adlı çalışma yaşam boyu öğrenmenin önemine dikkat çekerek “Beyaz Bülten” adlı raporu yayınlamıştır. Avrupa Birliği Eğitim ve Kültür Komisyonu, yarınlalarının toplumunun öğrenen bir toplum olacağını, eğitim ve öğretimin öneminin; kendi özelliklerinin farkında olma, aitlik, kendini geliştirme ve gerçekleştirme gibi konularda sürekli bir gelişim desteği sağlayacağı belirtilmektedir. Bu anlamda bilgi temelli toplum, bilgiyi üreten, dağıtan ve kullanan süreç uygulamalarına sahip bir toplum olarak ifade edilmektedir. Toplumda gerçekleşen öğrenmeye katılan bireyleri ve organizasyonları destekleyen, motive eden, toplumun tüm sektörleri arasında ortaklık geliştirerek kapsamlı bir şekilde kültürün öğrenilmesini destekleyen, artıran toplum tanımlanmaktadır (Kaya, 2016). 1996 yılı AB tarafından “Avrupa Yaşam Boyu Öğrenme Yılı” olarak kabul edilmiş, yaşam boyu öğrenmenin önemi bir kez daha vurgulanmıştır (Akbaş ve Özdemir, 2002). Yaşam boyu öğrenme kavramı, Türk eğitim sistemine 1960 yılında giriş yapmıştır. Türkiye’nin de içinde bulunduğu, Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü (OECD) ülkelerinin almış olduğu kararla girmiştir. Bu kararlar;

1. OECD ülkelerinin ekonomik gelişmelerini, yeni iş sahalarını ve yaşam standartlarını iyileştirip, yükselterek, mali istikrarla dünya ekonomisine katkıda bulunmak.
2. OECD ülkeleri dışında olan ülkelerinde ekonomik gelişmelerine katkıda bulunarak, sürdürülebilir ve işlevsel projeler üretmek.
3. Gruplaşmalara ve dışlamalara karşı olup, uluslararası kanun ve yaptırımlara bağlı kalınarak dünya ekonomisine katkıda bulunmak (Devlet Planlama Teşkilatı, 2001)

Mart 2000’ de Lizbon’ da Avrupa Politikalarını belirlemek üzere toplanan Avrupa Birliği Eğitim ve Kültür Komisyonu toplantı kararlarına göre; Avrupa’nın kültürel, sosyal ve ekonomik alanda çağın gerektirdiği gereklilikleri yerine getirmesi vurgulanmıştır. Toplantının amacı yaşam boyu öğrenme stratejisinin kurumsal ve bireysel düzeylerde uygulanması ve günlük hayatta uygulama yöntemlerinin nasıl olacağına dair Avrupa kesiminde bir tartışma başlangıcı olarak kabul edilmiştir. Fakat yaşam boyu öğrenme sadece Avrupa’nın sorunu değildir. Herkesi kapsayan bir durum

olması sebebiyle tüm ülkelerin eğitim konusunda çalışmalara katkı sağlaması gereği konuşulmuş ve birlik üyeleri tarafından yaşam boyu öğrenme stratejisini şöyle belirtmişlerdir:

- İnsana yatırım yaparak, eğitim seviyesinin yükselmesini sağlamak,
- Nitelikli bilgiye erişimi herkes açısından kolaylaştırmak,
- Kişilerin bilgi ve becerilerini yenilemeleri için bilgi toplumu oluşturmak ve evrensel eğitimi güvence altına almak,
- Yaygın ve örgün eğitimin dışında bireysel olarak eğitime katılımı desteklemek,
- Etkili öğrenme-öğretme yöntemleri geliştirmek ve yaşam boyu öğrenmenin içeriğini belirlemek,
- Yaşam boyu öğrenme imkanlarının insanlarla iç içe olmasını sağlamakla beraber bu imkanları bilgi teknolojisi ile desteklemek (Gülcan, 2010).

Eğitime dair temel stratejisini yaşam boyu öğrenme anlayışı üzerine konumlandıran Avrupa Birliği, dünyada ki ekonomik rekabeti ele geçirerek, eğitimde dünya önderi olabilmeyi hedeflemiştir. Bu hedefe ulaşmak için, yaşam boyu eğitime önem vermeyi temel alan Lizbon 2010 Yaşam Boyu Öğrenme Stratejisi'nde tüm Avrupa Birliği üyeleri ve aday ülkeler, yaşam boyu öğrenme strateji belgeleri düzenlemeye yönelmiş ve informal öğrenmeyi de içeren çalışmalar yapmaya başlamışlardır. Yaşam Boyu öğrenmenin yükseköğretimdeki yeri 2001 yılında Prag Bakanlar Toplantısı'nda önem kazanmaya başlamıştır. Yükseköğretimlerde yaşam boyu öğrenme halinin kazandırılması gündeme alınmıştır. Nitelikli birey olabilmeye yönelik, bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımının gerekliliği ve çeşitli öğrenme stratejilerinin üzerinde durulmuştur. 2007'de Londra Bildirgesi'nde ana konu "esnek öğrenme yolları" olarak ele alınmıştır. Öğrenmeyi esnek kılacak ve kişilere göre öğrenme yöntemleri ortaya koyabilecek imkanların varlığı savunulmuştur (Yıldırım, 2015). Doğumla başlayan ve ölüme kadar devam eden eğitim süreci, yaşam boyu öğrenme altında toplanan Halk Eğitim Merkezleri, Devlet Planlama Teşkilatı, Ulusal Ajans, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları, Eğitim Danışmanlık Şirketleri ve Özel sektör tarafından yürütülmektedir (Akkuş, 2008)

3. Yaşam Boyu Öğrenme Amacı ve Önemi

Yaşam boyu öğrenmenin, hayatı etkili ve verimli kılmada önemi büyüktür. Sarıgöz'e göre yaşam boyu öğrenmenin amacı, bireyleri yaşamlarında etkin kılıp, sistemli, verimli ve faydalı çalışmalarını sağlayacak eşit fırsatlar sunarak eğitim ve öğretime, iş yaşamlarına ve topluma kazandırmaktır (Sarıgöz, 2015).

Yaşam boyu öğrenmenin en temel amaçlarından biri “öğrenmeyi öğrenmektir”. Öğrenmeyi öğrenme, yaşam boyu öğrenme kapsamında toplumların değişen dünyaya uyumunu kolaylaştırmak için eğitim sürecinde kazandırılması gereken bir kavramdır (Gedik, 2019).

Küreselleşen dünyamızda, teknoloji ve bilimdeki gelişmeler toplumları yakından ilgilendirmektedir. Dönemimizde toplumlar yapısal olarak da değişmektedirler. Bunun gerekliliği olarak yaşam boyu öğrenme, çağımız toplumları tarafından benimsenir hale gelmiştir. Yaşam boyu öğrenme insanı dinamik tutarak hem iş hayatında hem de toplumsal hayatta meydana gelecek olan değişikliklere uyum sağlamasına ve esnek olmasına destek olur (Berberoğlu, 2010).

Yaşam boyu öğrenme hiçbir zaman öğrenme halini fiziksel ortam ya da zaman ile sınırlandırmaz. Her ortamın öğrenmeye uygun olduğunu savunur. Bu kapsamda, “Yaşam boyu öğrenmenin amaçlarından birisi öğrenme kültürünü ortaya çıkararak, ekonomik ve sosyal açıdan yenilenmeyi sağlamaktır” (Jarvis, 2009).

Yaşam boyu öğrenmenin amacını ve önemini özetlemek gerekirse; yaşam boyu eğitimin, kişisel gelişim, ekonomik büyüme ve toplumsal bütünleşme gibi üç ana hedefi olduğu belirtilmiştir.

Kişisel Gelişme: Yaşam boyu öğrenme, çeşitli öğrenme stratejileri ile bireyi merkeze almaktadır. Bütün bireylere imkânlar sunarak kişisel merak ve gereksinimleri doğrultusunda eğitim vermeyi amaçlamaktadır. Eğitim programları çocuk, genç, yetişkin ayrımı yapmadan herkese uygun şekilde planlanıp, uygulanmalıdır. Öğrenme faaliyetleri kişilerin kendilerini gerçekleştirmek, kalkınma sürecine destek olmak, gelişimlerini yaşam boyu devam ettirmek, doğru kararlar verebilmek, öğrenmeyi sürekli kılıp, yaşam kalitelerini artırma faaliyetlerini kapsamaktadır.

Toplumsal Bütünleşme: Yaşam boyu öğrenme geçmişte belirli bir topluluk tarafından benimsenmiştir. Yaşam boyu eğitimin temel amaçlarından olan toplumsal bütünlük, geniş kesimleri içine almayı hedeflemektir. Bütün bireylere eşit imkânlar sunarak, toplumun demografik yapısını güçlendirmesi toplumsal bütünleşmeyi sağlayacaktır.

Ekonomik Büyüme: Ekonomik ilerlemeyi sağlamak için, yenilikleri desteklemek, koşulları geliştirmek, fırsatları eşitleyerek verimliliği artırmak amaçlardandır (Devlet Planlama Teşkilatı, 2001).

4. Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri

Yaşam boyu öğrenmenin gerçekleşmesi için yaşam boyu öğrenme becerilerinin olması gerekmektedir. Üst düzey düşünebilen, sorumluluk alabilen, kendi kendini denetleyebilen, problem çözebilen, bağımsız kararlar verebilen, değişikliklere ve yeniliklere uyum sağlayabilen, öğrenmeye hevesli ve teknoloji kullanımı gibi çeşitli becerilere sahip kişiler yaşam boyu öğrenen bireylerdir (Demirel, 2009). Yaşam boyu öğrenmeye sahip olan bireyler aynı zamanda: İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler (İİTB), Kendini İfade Etme (KİE), Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim (EDSOİ), İletişim Kurmaya İsteklik (İKİ) gibi alanlarda da öğrenmeye açık bireylerdir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde ve etkili iletişim becerilerine sahip olan öğretmenlerin yaşam boyu öğrenmeye de açık oldukları söylenebilir.

Yaşam boyu öğrenme becerileri doğumla başlayan öğrenme sürecinin ölümüne kadar devam ettiği sürede kişinin kendini gerçekleştirebilmesi ve gerekli olan temel beceriler olarak tanımlanmıştır (Selvi, 2011).

Alan tarandığı zaman, yaşam boyu öğrenmenin gerçekleşebilmesi için kişilerde sürekli öğrenme arzusu bulunması, bağımsız öğrenme, kavrayarak okuma, temel sayı becerisi, metabilişsel öğrenme üzerine sorumluluk kazanma, yazılı ve sözlü iletişim becerisi, iletişim teknolojilerinden yararlanılması gerekmektedir. Aktif ve etkin öğrenmenin sağlanabilmesi için ise belirli stratejilere sahip olma, kendini yetiştirme yeterliliğinde olma, eleştirel düşünme ve üst düzey problem çözme becerisine sahip

olma, öz-düzenleme becerisi, uygulama, sosyal beceriler ve araştırma becerilerine sahip olmak gerekmektedir (Koç, 2007).

Avrupa Birliği Eğitim ve Kültür Komisyonu yaşam boyu öğrenmenin gerçekleşmesi için sekiz temel beceri belirlemiştir.

- a) Anadilde İletişim:** Düşünceleri, görüşleri, duyguları, gerçekleri ve fikirleri hem sözlü hem de yazılı olarak (konuşma, dinleme, okuma ve yazma) toplumsal ve kültürel anlamda ifade edebilme gerekliliğini açıklar.
- b) Yabancı Dillerde İletişim:** Yabancı dildeki iletişim becerisinin temeli büyük oranda anadildeki iletişimi kapsar. Aynı zamanda kültürlerarası anlaşmayı kapsar. Kişilerin dinleme, konuşma, okuma ve yazma da seviyeleri birbirinden farklıdır. Bu farklılığa kişinin kültürel geçmişi, sosyal yaşamı, çevresi ve ihtiyaçları etki eder.
- c) Matematiksel Yeterlilik ile Fen ve Teknolojide Temel Yeterlilikler:** Günlük yaşamda çeşitli problemleri çözmek, matematiksel düşünmeden faydalanabilmek için matematiksel beceri geliştirilmelidir. Matematiksel beceri oluşturma sürecinde bilgi ve pratik önemlidir. Matematiksel beceri; farklı seviyelerde, kişinin düşünce (uzamsal ve mantıksal düşünme) ve gösterimde (yapılar, formüller, modeller, şemalar, grafik) matematiksel yöntemleri kullanma becerisi ve meraklılığı içerir. Bilimsel beceri, bir uzmanlık alanındaki tüm bilgilerin ve yöntembilimin doğayı açıklamak için sorular sorması ve bu soruları kanıt temelli açıklanmasındaki yeterliliklerdir.
- d) Dijital Beceri:** Bilgiye erişmek, depolamak, değerlendirmek, sunmak, değiştirmek ve üretmek için bilgisayarı etkin ve verimli bir şekilde kullanıp, sanal ağlar ile iletişimde olma yeterliliğidir.
- e) Öğrenmeyi Öğrenme:** Kişinin gerek bireysel gerek grup halinde kendi öğrenimini organize etmesi, zamanı ve bilgiyi etkin kullanarak öğrenmeye devam etme yeteneğidir. Öğrenmeyi öğrenme kişinin ihtiyaçlarının farkında olmasını, fırsatları yakalayarak, başarıyı olumsuz etkileyen engellerin üstesinden gelebilmeyi sağlar. Yeni bilgi ve becerilerin kazanımı, işlenmesi, özümsemesi de öğrenmeyi öğrenmenin getirileridir.

- f) Sosyal ve Yurttaşlıkla İlgili Beceriler:** Sosyal ve iş yaşamına bireylerin etkin katılımını sağlayarak, bireysel, kişilerarası ve kültürlerarası yetkinliği kapsar. Değişen toplumlarda oluşabilecek problemlerin çözümünde ve sosyal yaşama demokratik katılım için de gerekli bir beceridir.
- g) Girişimcilik Duygusu:** Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisidir. Bu beceri; yaratıcılık, yenilik risk alma ve idealleri başarmak maksatlı projeleri planlayıp, yönetmeyi içerir. Bireyleri evlerinde ve sosyal yaşamlarında desteklediği gibi iş yaşamlarındaki fırsatları da yakalamalarına sebep olur.
- h) Kültürel Bilinçlenme ve İfade Becerisi:** Görüş, düşünce ve duyguların sanat, edebiyat, müzik aracılığıyla yaratıcı bir şekilde meydana getirilmesinin önemini anlayıp, kültürel anlamda bilgili becerisi (Yasa, 2018).

5. Yaşam Boyu Öğrenme Becerilerine Sahip Birey Özellikleri

Yaşam boyu öğrenme becerilerine sahip bireylerin özelliklerinin neler olduğuna dair yapılan çalışmalarda çeşitli tanımlamalara rastlanmıştır. Yaşam boyu öğrenen birey; karşılaştığı herhangi bir problemin üstesinden gelebilen, edindiği bilgileri kendine göre düzenleyebilen ve beraberinde yeni bilgiler ekleyebilen bireyler yaşam boyu öğrenme becerisine sahip bireylerdir (Polat ve Odabaş, 2008). Yaşam boyu öğrenen bireylerde şu özellikler yer almaktadır.

1. Kendi öğrenmelerini planlarlar,
2. Kendi öğrenmelerini değerlendirirler,
3. Pasif öğrencilerden daha aktif durumdadırlar,
4. Bütün ortamlarda öğrenebilirler,
5. Farklı ders ve disiplinlerden gerektiğinde bilgi toplarlar,
6. Farklı öğrenme stratejilerini farklı öğrenme ortamlarında uygularlar (Coşkun, 2009).

Yaşam boyu öğrenen bireylerin duyuşsal ve bilişsel özellikleri göz önünde bulundurulduğu zaman merak, öğrenmeyi düzenleme, sebat ve motivasyon gibi etmenlerin ele alınması düşünülerek, yaşam boyu öğrenme eğilimleri olarak ifade edilmiştir.

6. Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri

Eğitim kelime anlamı olarak: “Bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelme” olarak açıklanmaktadır (TDK, 2018). Yaşam boyu öğrenme eğilimleri yaşam boyu öğrenen bireylerde olması gereken özelliklerdir.

a) Motivasyon: Bireyin bir hedef için gerekli harekete geçmesi demektir. Başka bir ifadeyle güdülenmede denilebilir. Yeteri kadar güdülenmemiş bir öğrenci öğrenmenin ön koşulunu yerine getirmemiş demektir. Bireyin öğrenme sürecindeki adımları ve faaliyetleri etkili, değerli ve faydalı bulması öğrenme motivasyonu olarak tanımlanabilir. Motivasyonu içsel ve dışsal faktörler etkileyebilir. İçsel faktörler tutumlar, ilgiler, dikkat ve kişilik özellikleri gibi duygusal, sosyal ve fiziksel durumu içerir. Dışsal faktörler ise, rica, ödül, ceza ve baskı gibi kişiye dışarıdan verilen pekiştiricilerin etkisi ile ilgilidir (Akbaba, 2006).

Motivasyonu güdülenme olarak da açıklamamız mümkündür. Güdülenme öğrenme sürecinde bireyi harekete geçirerek, istekli hale getirir. Motivasyon kavramı; kişiyi içsel ve dışsal nedenler ile davranışa yönlendirir. Davranışın sergilenmesindeki enerji miktarı, bozulmalara ve isteksizliğe karşı gösterilen direnç, o davranışa ne kadar motive olunduğunun göstergesidir (Kabal, 2019).

b) Sebat: Sebat kelime anlamı olarak “sözünden veya kararlarından dönmeme, bir işi sonuna değin sürdürme” olarak tanımlanmaktadır. Böylelikle kişinin öğrenme sürecini devam ettirebilmesinde motivasyon kadar sebat önemlidir. Motivasyonun sürdürülüp, farklı biçimlerde devam edebilmesi kişinin sebatına bağlıdır (Yasa, 2018).

c) Meraklılık: Bilim insanları için merak; bilgiye susama, bilginin artması için ihtiyaç hissi, türlerin yaşamlarının devamı için zorunluluk, bilişsel süreçlerin doğal eğilimi, psikolojik gelişimde önemli bir unsur olarak ifade edilmektedir (Coşkun, 2009).

Merak, “bireyin bir şeyi anlama veya öğrenme için duyduğu istek” olarak tanımlanmıştır. Güdülenmenin merkezinde merak vardır. Meraklı bir insan öğrenme sürecinde araştırmalar yaparak, problem bulup, sorular sorarak ve irdeleme yapar.

Meraklı insanlar keşfetmeye, ulaşılmamış bilgilere ulaşmaya ve farklılıklara karşı duyarlı olmakla kendi eksikliklerini her zaman belirleyebilirler (Yasa, 2018).

d) Öğrenmeyi Düzenleme: Öz düzenleme olarak da ifade edilen öğrenmeyi düzenleme, kişilerin hedefler belirleyerek, bu hedefler doğrultusunda kendilerine uygun çalışmalar ile kendilerini güdülemesidir. Öz düzenleme, bireyin kendisini tanıyarak, tek başına öğrenebilmek adına her türlü işlem, yöntem ve stratejiyi uygulaması olarak tanımlanabilir (Çiltaş, 2011).

Bireylerin kendi öğrenme süreçlerini düzenlemeleridir. Bireyler öğrenirken, kendi gelişimlerini yönetip, öğrenme sürecinde bağımsız hareket ederek ilerleyişlerini destekleyebilirler. Öz düzenleme bireyin kendi davranışlarını gözlemleyerek, kendi ölçütleriyle karşılaştırarak yargıda bulunması ve gerekirse davranışlarını kendi belirlediği ölçütlere uygun hale getirmesidir (Senemoğlu, 2009).

7. Yaşam Boyu Öğrenme Strateji ve İlkeleri

Yaşam boyu öğrenme 1970' li yıllardan günümüze önem kazanarak gelmiştir. Zaman ve mekân gerektirmeyen yaşam boyu öğrenmenin belirli stratejileri ve ilkeleri vardır. Yaşam boyu öğrenme' nin temelini oluşturan ilkeler, kültürel, bireysel, sosyal ve ekonomik refahı sağlayarak, tüm insanlar için yaşam standartlarını iyileştirmek adına eğitim ve öğretimin temel amaçları arasına dahil edilmiştir. Bu anlamda, yaşam boyu öğrenme için bir stratejiyi geliştirmeyi aşağıdaki ilkeler desteklemelidir:

- Temel eğitim ve öğretim yaşam boyu öğrenme için önemli gerekliliktir. Okuryazarlık ve aritmetik becerilerin yanı sıra geniş bir bilgi alanını, tutumları, beceri ve yaşam boyu öğrenmeyi gerçekleştirebilecek birikimleri içermelidir.
- Yaşam boyu öğrenme fırsat eşitliğinin artırılmasına, istihdam edilebilirliğini geliştirmeyi, bireyin becerilerini arttırmanın yanı sıra, insan kaynaklarını tam anlamıyla kullanmayı, toplumların aktif katılımlarının arttırılarak, sosyal dışlanma halinin ortadan kaldırılması hedeflenmiştir.
- Yaşam boyu öğrenme, eğitim ve öğretime dair esnek ve yenilikçi yaklaşımların geliştirilmesini destekler. Yaşam boyu öğrenme öğrenme

sürecinde kişilerin sorgulama, inisiyatif alma yönlerini ve motivasyonlarını iyileştirmeyi amaçlamaktadır.

- Eğitim-öğretim alanının her aşamasında yaşam boyu öğrenme desteklenmelidir.
- Yaşam boyu öğrenme sosyal, kültürel, ekonomik alanda tüm insanların ihtiyaçlarına yönelik eşit ve geniş fırsatlar sunmalıdır (Bulaç, 2019)

Yaşam boyu öğrenmede ülkeler arasında farklılık olsa da ortak altı noktada benzerlik vardır. Bunlar:

- a) Nitelikli Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılması:** İnsan hayatının ilk evreleri öğrenme için önemlidir, bu evrelerde yaşanan olaylar ilerleyen okul eğitimini etkileyebileceği için okul öncesi eğitim imkânları iyileştirilmelidir.
- b) İlk ve Ortaöğretimde Gerçek Bir Öğrenme Temelinin Oluşturulması:** Öğrenim hayatının bu evresinin sağlam ve güvenilir olması, gelecek yıllardaki öğrenim niteliğine ve kapasitesine olumlu katkı sağlar. Öğrenenin etkin bir öğrenme gerçekleştirmesi için ‘olumlu öğrenme ortamı’ oluşturulmalıdır. Bu öğrenme ortamları bireysel gelişim planlarına önem veren, gelişime teşvik eden ölçme ve değerlendirme araçlarıyla donatılmalıdır. Başarısızlık ihtimali olan öğrencilere daha çok dikkat edilmeli, müfredat programları ve okul planlamaları yeniden düzenlenmelidir.
- c) Okuldan İşe Geçişlerin Kolaylaştırılması:** Bireyler okul yaşamından iş yaşamına geçerken ekonomik ve sosyal alanlarda zorluk yaşamaktadırlar. Bu zorlukların kolay aşılabilmesi için özel rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sağlanmalıdır.
- d) Yetişkinleri Öğrenmeye Özendirme:** İş hayatının değişen koşullarına ayak uydurabilmek için yaşam boyu öğrenme faaliyetlerini yetişkinlerin grubunda daha etkin tutmak gerekir. Önceden almış oldukları eğitimi güçlendirerek, öğrenme arzularını açığa çıkararak, teşvik edici ödüller ile bu süreç gerçekleştirilmelidir.
- e) Sistemin Parçaları Arasında Tutarlılığın Sağlanması:** Sistemde kurumsal ya da kurumsal olmayan bütün parçaların uyumluluğunun sağlanabilmesi için

bütün etkenlerin esnek bir şekilde bir araya getirilmesi gerekmektedir. Etkili bir etkenin en önemli özelliği bir önceki öğrenmeyi değerlendirecek sisteme sahip olmasıdır.

f) Sistem Kaynaklarının Yenilenmesi: Eğitim ve öğretimin gerçekleştirildiği ortamlarda fiziki yapının yanı sıra (bina, sınıf vb.) personellerinin de bilgi, beceri, tecrübe ve motivasyonları eğitim kaynakları içerisinde önemlidir. Bu önemden ötürü yaşam boyu öğrenme herkes için geçerlidir (Devlet Planlama Teşkilatı, 2001).

Akbaş ve Özdemir (2002), Avrupa parlamentosu ekonomik ve sosyal komitesi 1996 yılını Yaşam Boyu Öğrenme yılı olarak kabul etmiş, yaşam boyu öğrenme strateji ve ilkelerini dokuz maddede belirtmiştir:

1. Yaşam boyu öğrenme, insan haklarını ve demokratik ilkeleri kapsayarak, bireyler, sosyal sınıflar, ekonomi ve istihdam ile ilgili kurumlar arasında iş birliğine dayalı bağlar kurmalıdır.
2. Eğitim ve öğretimin her kademesinde yaşam boyu öğrenme aktif ve gelişen bir yapıda olmalıdır.
3. Yaşam boyu öğrenme bireylerin, kişisel, sosyal isteklerini ve ihtiyaçlarını karşılayacak öğrenme fırsatları oluşturmaktadır.
4. Yaşam boyu öğrenme bireylere toplama, çıkarma, hesaplama ve okuma-yazma gibi temel beceriler kazandırmalı, yeni yaşantılara teşvik etmelidir.
5. İstihdamı artırmalı, insan kaynaklarını en uygun biçimde yöneterek, bireysel becerilere teşvik etmeli, demokratik toplum için herhangi bir ayrımcılığa yer vermemelidir.
6. Öğrenme-öğretme sürecine veli de katılmalı, kişisel arzu ve öğrenme – araştırma isteği teşvik edilmelidir.
7. Yaşam boyu öğrenmede bireyler, eğitim ve öğretimdeki gelişmelere yönelik sorumluluk geliştirir.
8. Yaşam boyu öğrenmede fırsat eşitliği ana hedef olmalıdır.
9. Girişimciler, kurumlar, bireyler, merkezi hükümetler ve bölgesel otoriteler gibi bütün sosyal toplulukların iş birliği içerisinde olmaları, eğitsel ve

öğretime dayalı tüm faaliyetlere katılımın önündeki engelleri kaldırmaları gerekmektedir (Akbaş ve Özdemir, 2002).

8. Yaşam Boyu Öğrenme ve Avrupa Birliği

1990'lı yıllardan itibaren, eğitime büyük önem veren Avrupa Birliği, çeşitli projeler geliştirmiştir. AB'nin, eğitim alanında yaptığı çalışmalar arasında önceliği yaşam boyu öğrenme almaktadır. 1995 yılında AB Komisyon'u "Öğrenen Topluma Doğru" adlı bir çalışma yayınlamıştır. Bu çalışmanın temel amaçları arasında; anahtar beceriler belirleyerek kişileri bu becerileri kazanmaya teşvik etmek, AB içinde hareketliliği devam ettirmek, bilgi iletişim teknolojilerini kullanımı yaygınlaştırmak, okul ve sanayi ortaklığını geliştirmek yer almaktadır (Erdamar, 2015).

AB, yaşam boyu öğrenmeyi, "bilgi, beceri ve yeterliliği ilerletmek amacıyla belli bir zaman zarfı içerisinde uygulanan eğitim uygulamalarının bütünü" şeklinde açıklamaktadır (Turan, 2005). 2000 yılında AB, Avrupa için eğitime dönük hedefler belirlemiş ve toplantılarında yaşam boyu öğrenmeye dönük önemli uygulamalar yapılmıştır. Avrupa Komisyonu (2000) hedeflerini şu şekildedir:

Bireylerin gelişimi için ayrılan bütçenin arttırılması gereklidir

1. 2010 yılından sonra 18-24 yaş aralığındaki bireylerin ilköğretimden sonra eğitime devam etmeme oranı yarı yarıya azalmış olmalıdır.
2. Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında sanal ağlara erişilmeli, insanların gelişimlerine yönelik yöntemler belirlenmeli, kurumlar Avrupa Birliği ile iletişim içinde olmalıdır.
3. Teknolojiyi uygun bir biçimde kullanmak için gereken niteliğe erişmek, ikinci yabancı dil öğrenebilmeyi sağlamak, girişimci bireyler yetiştirmek, sosyal olarak donanımlı bireyler yetiştirmek ve bilgi okuryazarlığının çağa uygun yeterliliklerini kazanması için sertifika programları oluşturulmalıdır.
4. Socrates, Youth, Leonardo gibi programlardan iyi verim alabilmek ve bu programların işleyişindeki pürüzler belirlenmelidir.

Yaşam boyu öğrenme kapsamına giren programlarla, yaşam boyu öğrenmeye yönelik farkındalık ulusal ve uluslararası seviyede kendisini belli etmektedir. Bu

sayede 2007-2013 yılları arasında Avrupa yaşam boyu öğrenme programları geliştirildiği görülmektedir. Bu programlar öğrenciler, eğitimciler ve eğitim-öğretimin içinde olan herkesi kapsamaktadır (Toprak ve Erdoğan, 2012).

9. Yaşam Boyu Öğrenme ve Türkiye

Avrupa’da başlayan gelişmeler Türkiye’ye de yansımıştır. Milli eğitim Bakanlığı (MEB) yaşam boyu öğrenme kavramına ilk defa 17. Milli Eğitim Şurasında yer vermiştir. Yaşam boyu öğrenmeye yönelik Türkiye’de MEB’in ana amaçlarına erişebilmek adına geçmişten günümüze değişik faaliyetlerde bulunmaktadır. Benzer şekilde Avrupa Birliği ile uyum aşamasında da yaşam boyu eğitim gören bireyler yetiştirebilmek amacına dönük çalışmalar da yapılmaktadır. 2001’de Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı dahilinde “Örgün olmayan Eğitim veya Hayat boyu Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu” dur. Bu rapor ile Türkiye’de yaşam boyu öğrenmeyle ilişkili tasarlanan politikalar ve yatırımlar belirlenmiştir. Bu politikalar ve yatırımlar özet halinde aşağıda belirtilmiştir (Coşkun, 2009).

- MEB’e dair mevzuatların üzerinde düzenleme yapılarak, diğer kamu kurumları ile özel kurumlara bağlı tüm kademe ve alanlardaki okul ve kuruluşlarda aktif olan eğitim programları ve öğretim programları yaşam boyu eğitim yaklaşımına uygun düzenlenmelidir.
- Örgün eğitimini tamamlamış yaş grubunun eğitimindeki uygulamaların üzerinde çok fazla durulmalıdır.
- Eğitime harcanan bütçe artırılmalıdır.
- Yaygın eğitim alanındaki fırsatlar ve olanaklar arttırılmalıdır.
- Eğitim ve kültür imkanlarından yeterli miktarda faydalanamayan grupların, kendilerine daha yakın olup, günlük problemlerini paylaştıkları bireylerle daha kolay iletişim kurabilme halleri gözden kaçırılmamalıdır.
- Türkiye’de yaşlı nüfus oranı giderek artmaktadır. Yaşlı nüfusa sosyo-kültürel özellikler kapsamında yeni olanaklar sağlanarak, yaşam kaliteleri artırılmalı ve yaşam ile olan bağları güçlendirilmelidir. Böylelikle yaşlı nüfusun kişisel bütçelerine ve ekonomiye katkı sağlama olanakları olur.

- Dünyada ki tüm ülkeler tarafından her bireyin yaşam boyu öğrenim görmesi hedeflenmiştir. Türk Milli Eğitim Sistemi de eğitime dair getirilecek olan yeniliklere ilgisiz kalmamalı ve eğitim sistemini tekrardan incelemelidir. Yaşam boyu öğrenme olgusunun içeriği doğru kavranmalıdır. Yaşam boyu öğrenmeyi eğitim-öğretim sistemlerinde aktif tutarak başarı sağlamış ülkelerin tecrübelerinden istifade edilmelidir.
- Yaşam boyu öğrenme mesleki eğitimlerde özel bir konuma sahiptir. Meslek sahibi kişilerin, değişen ve gelişen bilgi dünyasına ayak uydurabilmeleri için hizmet içi eğitimden faydalanmaları gerekmektedir. Bu gereklilik büyük kurumlara problem oluşturmazken, küçük kurumlar için problem olabilmektedir.

Dünyanın gündemine 19. yüzyılın sonlarına doğru taşınan yaşam boyu öğrenme, Türkiye’ de 2000’li yılların başlarında yoğun gündeme gelmiştir. Türkiye, MEB’e bağlı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünün ilk oluşumunu sağlayarak, yaşam boyu öğrenmeye verdiği önemi göstermiştir. Böylelikle ülkemizde yaşam boyu öğrenmenin, idare edileceği konum belirlenmiştir (Güleç, Çelik ve Demirhan, 2012)

B. İletişim

İletişime dair çeşitli disiplinlerde yapılan çalışmalara bakıldığında birden fazla tanımın olduğu görülmektedir. Tanımlar incelendiğinde tamamının temelde aynı noktaya değindiği görülmektedir.

Yaşamda geniş bir kullanımı olan iletişim sözcüğü Latince de ‘ortak’ anlamına gelen “communis” kökünden türetilerek batı dillerinde “communication” kavramına karşılık gelmektedir. “Communication” sözcüğü kökünden dolayı birlikteliği, toplumsallaşmış olmayı, ortaklığı ifade etmektedir. Kişinin bulunduğu toplum değerlerini, kültürünü ve inançlarını aktarabilmesi iletişim ile mümkündür. İletişim ilk kez M.Ö 5. ve 4. yüzyıllarda Aristo tarafından “bir hatibin konuşmasıyla dinleyicilerini istediği yönde etkileyerek, inandırıcı olma becerisi” olarak tanımlanmıştır (Gülbahçe, 2010)

İletişim; insan yaşamının her anını kapsayan, insan ilişkilerinin sürdürülebilir olması ve karşılıklı anlaşmalarını sağlayan temel ögedir. Toplumsal yapı içinde iletişime ihtiyaç duyulmayan hiçbir zaman dilimi ve alan yoktur. İletişim insanın kendine özgü yanının toplumsallaşmasına bir yansımasıdır” (Nazik ve Bayazıt, 2004).

İletişim Baltaş, Ürkmez ve Sevil (2007)’e göre, “ tarafların sembol/bilgi üreterek birbirlerine iletme, iletileri anlayıp ve yorumlama sürecidir”.

Türk Dil Kurumu sözlüğünde ise iletişim, “Bilgi, duygu ve düşüncelerin çeşitli yollarla başkasına aktarılması, bildirişim, haberleşme” olarak tanımlanır. İletişim sadece konuşma yoluyla sağlanmaz. İletişimin gerçekleşmesi için duygu ve düşünceleri sıraya koymak, doğru ve açık üslup kullanmak, söylenilenin karşı taraftan doğru anlaşılabilmesi gibi özelliklere ihtiyaç vardır (Yavuzer, 1997).

İnsan bulunduğu her yerde sürekli bir iletişim halindedir. İletişim insanın var olma süreciyle başlar. Kişi önce kendisiyle iletişim kurabilmelidir. Kendisiyle iletişim kurabilen insanlar çevresiyle de iletişim kurarken zorluk yaşamazlar. Bu tür insanlar benlikleriyle barışık, etrafıyla çok rahat bir şekilde iletişim kurabilmektedir. Ayrıca çevreden gelebilecek olumlu ya da olumsuz tüm tepkilere açık olup, kendilerini geliştirip, değiştirmeye müsaittirler (Özgen, 2011).

İnsanların kendisini anlatabilme ve anlaşılabilme halindeki bilgi alışverişi doğrultusunda oluşan iletişim hakkında şunları sıralayabiliriz (Tutar, Yılmaz ve Eroğlu, 2017)

- İnsanlar arasındaki ilişkilerin düzenli olarak ilerlemesini sağlayan sistem,
- Toplumun temel yapısını oluşturan alandır,
- Bireylerin davranışlarına yön veren sistemdir,
- Sosyal ortamların gerçekleşmesi için zorunlu bir bilim,
- Sosyal uyumu sağlayan bir sanattır.

Akademik sahanın birçok alanının iletişim ile yakından bağlantısı vardır. Psikoloji, sosyoloji, dil bilimi, siyaset bilimi, sosyal psikoloji, tarih ve antropoloji iletişim ile bağlantı bakımından ilk sırada yer alır. İletişimin bilim dalı haline gelmesinde önemli rol oynayan bu bilim dallarının, haberleşme araçlarının

gelişmesiyle birlikte iletişim konusunun pek çok alana katkıda bulunduğu bilinmektedir (Çağlar ve Kılıç, 2014).

Literatüre bakıldığında zaman, yapılan tüm iletişim tanımlarından yola çıkacak olursak, iletişim insan ya da insan gruplarının arasında gerçekleşen bilgi, duygu ve düşünce alışverişi olarak tanımlanabilir. İnsanoğlunun hayatını sağlıklı, güçlü ve mutlu sürdürebilmesi için gelişmiş bir iletişim becerisine ihtiyacı vardır. Günümüzde gelişen teknolojinin getirdiği yeniliklerle sosyal ağlar, haberleşme araçları ve kitle iletişim araçları iletişime daha farklı bir boyut kazandırarak, hızlı ve daha kolay bilgi akışı sağlamaktadır.

1. İletişim Amacı ve Önemi

İletişim insanın doğumuyla başlayıp, ölümüne kadar çeşitli amaçlarla devam eden bir süreçtir. İletişimin temel amacı; bilgi aktarmak, paylaşmak, etkilemek ve yönlendirmektir.

İletişimin esas amacı kişinin hayatını devam ettirebilmesi için gerekli olan maddi ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Bir başka önemli yanı ise, kişinin kendini tanımasına, öz bilincini kavramasına isabetli bir şekilde kılavuzluk eder. İletişim insanlar için çok önemli bir gereklilik olmakla birlikte, var olmak, mutlu olmak, paylaşmak, öğrenmek, yönlendirmek ve etkilemek gibi amaçları vardır (Sabuncuoğlu ve Gümüş, 2012). İletişimin temel amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Var olmak: İnsan toplum içinde varlığını devam ettirmek zorunda olan sosyal bir varlıktır. Kişinin kendisini tanıtır, kabul ettirmesi ve gerçekleştirilmesi için iletişime geçmesi zorunludur.
2. Öğrenmek: İnsan yaşadığı toplumun kurallarını anlayıp, belirsizlikleri azaltmak için öğrenme merakı ve ihtiyacı içerisinde. Bu ihtiyacı da iletişim ile giderebilir.
3. Paylaşmak: Duygu, bilgi ve düşünce paylaşımı olmadan yenilik, değişim, dönüşüm ve öğrenme gerçekleşemez.
4. Etkilemek ve Yönlendirmek: İnsanın imkânı ve gücü sınırlı olsa da arzuları, ihtiyaçları ve istekleri bir o kadar geniştir. Sınırları genişletmek ancak

başkalarıyla iş birliği yaparak mümkün olur. İş birliğinin yapılması da kişileri etkilemek, yönlendirmek ve isteklendirmek ile mümkündür.

5. Eğlenmek ve mutlu olmak: İnsan ruhsal sağlığı gereği duygusal boşalma, rahatlama, unutmama, dinlenme ve eğlenme isteği duyar. Başkalarıyla paylaşım yapmak, ilişki kurmak insana haz verir (Sabuncuoğlu ve Gümüş, 2012)

Eğitimin yanı sıra, kişiler arası ve toplumsal sorunların çözümü için iletişim şarttır. Çağdaş bir toplum olmakla beraber sorunlara ortak çözümler getirebilmek için, toplumu oluşturan insanların sağlıklı iletişim becerilerine sahip olması gerekmektedir (Çağdaş, 2003)

Öğrenme sürecinin en belirleyici ögesi iletişimdir. Çünkü insanlar yaşamları boyunca kendilerini koruyacak, sosyalleşmesini sağlayacak bilgi, beceri ve davranışları iletişim yoluyla elde etmektedirler (Güney, 2001)

İletişim insanlar için bir zorunluluktur. Zihinsel açıdan yetkinlik sahibi olan tüm bireyler iletişim kurarak yaşamlarını devam ettirirler. Toplumsal yaşamın, insanlarla ve kurumlarla anlaşmanın temeli iletişimdir (Zıllıoğlu, 2003).

Pozitif, olumlu bireyler çevreleriyle her zaman sağlıklı ve etkili iletişim halindedirler. Mutlu ve kalkınmış toplumların temelinde iletişimi güçlü bireyler vardır. Eğitim kurumlarının bireylere sağlıklı iletişimin tanıtılması hususunda görevi büyüktür (Karagülle, 2018).

Bütün meslek dallarında gerekli olan iletişim becerileri, bazı mesleklerde daha ön plandadır. Çünkü bu mesleklerin icra edilmesinin temelinde insan ilişkileri vardır. Öğretmenlik bu mesleklerden biridir. Eğitim fakültelerinde okul öncesi, sınıf öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliğinde “iletişim becerileri” ders olarak okutulmaktadır.

İletişimin insanlara sağladığı yararları sıralayacak olursak;

1. İletişim insanın bilgi edinerek donanımını sağlar.
2. İletişim insanın kendisini ifade etmesine ve karşısındaki kişiyi tanımasına imkân verir.

3. İletişim insanların arasında arkadaşlık kurarak, ilişkilerinin dostluğa dönüşmesine zemin hazırlar.
4. İletişim insanların davranışlarında ve düşüncelerinde olumlu olmalarını sağlar.
5. İletişim insanları etkileyerek, harekete geçmelerini sağlar.
6. İletişim insanların birlik ve beraberlik içinde hareket etmelerini sağlar.
7. İletişim insanların sosyal ve fiziki çevreye uyumu için gereklidir.
8. İletişim amaçların gerçekleştirilmesinde insanları motivasyon ve moral açısından olumlu etkiler.
9. İletişim insanları ikna etmeyi sağlar.
10. İletişim bireylerde değer yargılarının oluşmasına, tutum ve davranışların gelişmesine yardımcı olur (Kaya, 2006)

2. İletişim Becerileri

İletişim becerileri, günlük yaşamda gerek sözel olarak gerekse mimik, jest, beden dili gibi sözel olmayan davranışların tümü olarak tanımlanabilir (Korkut, 2005). İnsanlar çevresiyle iletişim kurarken, özel alanını saygılı bir şekilde koruyarak, fikirlerini iletişimde olan kişilere benimsetmeye çalışmadan, beden dili, mimik ve jestler arasında tutarlı bir ilişki olmasına önem vermelidirler (Şahin, 1997). Cihangir'e (2004) göre iletişim becerisi; dinleme, anlaşılır bir biçimde konuşma, konuşmayı teşvik etme, övgüde bulunma, göz kontağı kurma, sözel olmayan davranışları uygun bir biçimde kullanma olarak da tanımlanabilir.

İletişim becerisi kişilere, iletişim halindeyken karşı tarafı anlayabilmeyi, bunu yaparken de onların duygu ve düşüncelerini anlamlandırarak görme hassasiyeti kazandırır. İletişim becerisi sosyal becerilerdendir. İletişimin teknikleri vardır. Bu teknikler doğuştan getirilmez ya da sezgi yoluyla kazanılmaz. Doğru iletişim teknikleri hem öğrenilebilir hem de öğretilibildir. İletişim halinde olunan ortamların, hedeflerine göre iletişim becerileri farklılık gösterir (Özer, 1995).

Etkili bir iletişimin gerçekleşmesi için şu ilkeler gereklidir;

- İnsana saygı duyma,

- Zorlama ve baskıda bulunmama,
- İnsanın değerli ve önemli olduğunu kabul etme,
- Bireysel farklılıkların olduğuna razı gelme
- Kişinin kararlarını kendisinin almasının hakkı olduğunun bilinmesidir (Karadağ, 2013).

İletişim becerilerinde olumlu davranışlar sergilemek için gerekli olan özellikler de vardır:

- Kişilerin dış görüntüsüne önem vermesi, temiz ve bakımlı olması.
- Konuşma gerçekleştirilirken; kelimelerin anlaşılır, duru, açık ve etkili bir ses tonuyla vurgulanması.
- Duygu ve düşüncelere paralel jest, mimik ve beden dilini doğru kullanmak.
- Öz güvenli, bilgili ve tecrübeli olmak.
- Herhangi bir konuda harekete geçmeden önce, konuyu detaylı bilmek ve gözlem yapmak.
- İnsanlara olumlu ve ılımlı yaklaşmak.
- Karşıda olan insanı dikkatli ve istekli dinlemek.
- Farklı ve özel özelliklere sahip olmak.
- Müsait zamanı ve ortamı planlamak (Özer, 1995)

İnsanlarda bu özelliklerin tümü bulunmasa bile, iyi bir dinleyici olmaları, kendilerine inanmaları, bilgili olmaları, tarafsız bir bakış açısına sahip olmaları kaliteli iletişim becerileri için gereklidir.

Sosyal iletişim içinde olan insan, düşünebilmeyi, düşündüğünü karşısındakine aktarabilmeyi, sosyal yaşamının önemli noktası haline getirmiştir. Ademoğlunun fikir ve duygu alışverişini engellemek ya da genişletmek kişinin yaşam şeklini değiştirir. İletişim teknolojisindeki olumlu değişiklikler kadar hiçbir teknolojik buluş, yaşam şekli, kişilerin bilinçli hale gelmesi ve sosyal tutumları etkilememiştir (Cüceloğlu, 2005).

4. İletişim Türleri

İletişim türleri kaynaklarda farklı farklı gruplandırılmıştır. Aşağıda yaygın ve temel iletişim türleri açıklanacaktır.

a) Yazılı İletişim: Zaman ve mekân sınırlarını genişleterek, insan için en etkin iletişim şekli yazılı iletişimdir. Ekonomik ihtiyaçlarla ortaya çıkan, kurumsal, toplumsal ve kültürel ilişkiler üzerinde tesirli olmuştur (Zıllıoğlu, 2007).

Yazılı iletişim mesajı gönderen kişi ile alan kişinin iletiyi tekrar okumasına imkân verir. Özellikler kurumlar arası iletişimin gerçekleşmesine, dökümanların saklanabilir olmasına ve yapılabilecek yanlışların en aza indirilmesine olanak sağlar. İletin kalıcı olması, iletinin konusu ve özelliği önemli olduğunda ve iş sahibinin mesuliyet alması gereken durumlarda yazılı iletişim şu araçlardan oluşur: broşür, el kitapları, afiş ilan panoları, gazeteler, raporlar ve bültenler (Sabuncuoğlu ve Tüz. 2008).

Yazılı iletişim, geçmiş zamanlarda ağaç, duvar ve taş aracılığıyla gerçekleşirken yerini zamanla kâğıt ve matbaaya bırakmıştır. Kâğıt ve matbaanın bulunmasıyla yazılı iletişim gerek bireyler arası gerekse kitlesel anlamda iletişim olanaklarını yaygınlaştırmıştır. Yazılı iletişim mesafe problemini ortadan kaldırmıştır. Dergi, gazete gibi kitle iletişim araçları geniş kitlelere ulaşarak kitlesel bir görüntü kazanmıştır. Günümüzde artık mesajı saklayan ve ileten kâğıdın yanı sıra, mesajı belleğinde tutarak, istendiğinde ekrana getiren, faks- modem yoluyla alıcıya gönderen ve alan bilgisayarlarla da yazılı iletişimde kullanılmaya başlanmıştır (Bıçakçı, 2000).

“Tarihte yazılı olan önemli pek çok eser vardır. Kuran İslam inancının, On Emir Yahudilerin, Hammurabi Kanunları Babillerin, İncil Hristiyanların, Bağımsızlık Bildirgesi ABD’ nin, komünizmi tanıtmak amacıyla yazılan Mao’ nun Küçük Kırmızı Kitap’ ı ise Çin’in yazılı olarak yer alan önemli eserlerdendir” (Hahn, Lippert ve Paynton, 2014).

Kaynakların yazılı iletişimi tercih etmesinin sebebi, genellikle somut ve doğrulanabilir olma halleridir. Kaynakta da alıcıda da ileti kayıtlıdır, istenildiği kadar saklanabilir. Mesajın içeriğine dair sorulara istenildiği zaman ulaşılabilir. Yazılı mesaj

içerikleri, sözlü mesaj içeriklerine oranla daha mantıklı, iyi düşünülmüş ve net olur. Çünkü insanlar aktarmak istedikleri yazılı mesajlarda, sözlü mesajlara oranla daha fazla düşünür ve dikkatli olurlar (Robbins ve Judge, 2013).

b) Sözlü İletişim: Sözlü iletişim, kaynak ve alıcı arasında anlam paylaşmak için kullanılan sözlü sembollerin sistemli ve anlamlı olması şeklinde tanımlanabilir (Hahn, Lippert ve Paynton, 2014). **Sözlü** iletişim konuşma ve dinleme üzerine gerçekleşir. Sözlü iletişimi, vücut dili (fiziksel çekicilik, beden duruşu, mimikler, jestler vb.), bireyin kim olduğu (eğitim, yaş, yakınlık derecesi vb.), çevre (ısı, ışık, gürültü vb.) bireyin fiziksel sağlığı (duyma, konuşma vb.) ve kültür gibi etmenler tesir etmektedir (Taşoğlu, 2009).

Sözlü iletişimde duygu, düşünce ve mesajların etkili olması için belirli kurallar vardır. Bu kuralları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Konuşma sırasında ağızdan değil burundan nefes alma.
- Yoğun, hızlı, yerinde ve gürültüsüz bir şekilde soluk alma.
- Konuşurken göğüs boşluğundan, diyaframdan nefes alma.
- Nefes alma esnasında konuşmama.
- Sözcükleri yanlışsız, açık, anlaşılır biçimde dile getirme.
- Yanlışsız, açık, anlaşılacak cümleler kurma.
- Vurgulama yaparken kelimelerin, cümlelerin anlamına göre hareket etme.
- Konuşulan konu ne ise ona uygun tonda, saygılı konuşma.
- Konuşma sırasında akışı bozacak durumlardan kaçınma.
- Konuşulan konunun dışına çıkmama.
- Konuşma sırasında göz kontağı kurma.
- Konuşmaya uygun jesti mimik uyumu yapma.
- Aynı konuları ve aynı cümleleri sürekli tekrarlamama.
- Yerel ağız ve argo kelimelerden kaçınma.
- Konuşma sırasında gereksiz sesler çıkarmama.
- Gerekli olmayan ayrıntılara girmeme.
- Yeterli bir ses tonu ile konuşma (Sever, 1998).

Etkili sözlü iletişim, doğuştan getirilen bir özellik ya da doğal bir süreç değildir; öğretici ya da konuşmacı durumunda olan kişilerin kendilerini bu konuda geliştirmeleri gerekmektedir (Finger ve Bamford, 2010).

Yunus Emre;

“Söz ola kese savaşı, söz ola bitire başı,

Söz ola ağılı aş bal ile yağ ede bir söz” dizeleri etkili sözlü iletişimin önemini birkez daha vurgulamaktadır.

c) Sözsüz İletişim: İyi bir dinleyici, karşısında konuşan kişinin, sadece söylediklerini değil, mimik, jest ve bedeni ile yaptıklarını da “duyar”; ses tonu, bedeninin duruş pozisyonu, yüz ifadesi, jestler ve mimikler gibi sözsüz mesajlar ile de iletişim gerçekleşir (Şahin, 2014).

İletişim süreci yalnızca kelimelerin, sembollerin kullanıldığı veya yazışma yoluyla aktarılan bilgileri, düşünceleri ve duyguları kapsamaz. Aynı zamanda, insan bedeninin kendisi önemli mesaj iletme aracıdır. İnsanlar konuşma yoluyla iletişime geçmeden önce beden hareketleriyle anlaşıyorlardı. Beden hareketleri aracılığıyla insanlar düşüncelerini, duygularını, isteklerini, ihtiyaçlarını ve ruhsal zenginliklerini başka insanlarla paylaşmaktadırlar. Güncel yaşamımızda da çok karşılaştığımız iki kelime olan somebody (birisi) ve nobody (hiç kimse) anlamına gelen bu iki kelimede de bulunan body sözcüğü beden anlamına gelmektedir. Beden olmadan varlık olmaz (A. Baltaş ve Z. Baltaş, 2014).

“Belirli bir sözcük söylemeden ya da yazmadan sadece bir takım beden hareketleri ve çevre özellikleri ile gerçekleştirilen sözsüz iletişimin belli başlı maddeleri şöyle sıralanabilir” (F. Eroğlu, 1998):

- Kişisel fiziki özellikler: Boy, kilo, tavır, vücut şekli, nefes kokuları, saç ve deri rengi.
- Dil ötesi özellikler: Konuşma oranı, gülme, ses tonu, esneme, ifade şekli ve ses nitelikleri.
- Mekânın kullanımı: Karşılıklı konuşma mesafesi, kişisel alanlar, oturma şekli, kişilerin egemenlik ve sosyal çevreleri.

- Vücut hareketleri: Göz davranışları, jestler, dokunma ve vücudun çeşitli uzuvları tarafından yapılan hareketler.
- Zamanın kullanımı: Başkalarını bekletme, geç veya erken harekete geçme, zaman algısındaki kültürel farklılıklar.

Sözsüz iletişimin davranışlarının ve sözsüz iletişim kodlarının birbirinden farklı olsalar dahi belli başlı ortak özellikleri vardır. Bunlar:

- Güvenilir iletiler aktarma
- Kişiler arası ilişkileri tanımlama ve belirleme
- İletişimsizlik halini ortadan kaldırma
- Duygu ve coşkuları yetkin biçimde dile getirme
- Sözlü iletişimin içeriği hakkında bilgi verme
- Kültüre göre şekillenme (Zıllıoğlu, 2007).

“Etkili ve sağlıklı bir iletişim için sözcükler tek başına yeterli değildir. Çünkü sözsüz iletişimin iki ana işlevinden ilki duyularla ilgili olan anlamı iletmek; ikincisi ise onu desteklemektir. Aynı kelimeler farklı tonlarda ya da farklı mimik ve jestlerle farklı anlalar kazanır” (Kuzu, 2003).

İletişim Şekilleri: İletişim şekilleri ile ilgili literatür incelendiğinde iletişim türleri dört ana başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; kişi içi iletişim, kişilerarası iletişim, örgüt içi iletişim ve kitle iletişimidir.

Kişi-içi iletişim: Bireyin duygusal düşünceleri, kendi kendine düşünmesi, kendi gereksinimlerini fark etmesi, rüyalarda kendi iç sesinden mesaj alması veya kendi ile soru- cevap halinde konuşması bir iç iletişim sayılabilir. Kişinin karşılıklı iletişim halinde olma halinin aynısının sadece birey içinde meydana gelme durumu da denebilir. Kişi iç aleminde belli başlı mesajlar oluşturur ve bunları değerlendirir, böylelikle kişi- içi iletişimde bulunmuş olur (Dökmen, 2013).

Kişilerarası İletişim: İki veya daha fazla kişi arasında oluşan mesaj alışverişine ya da bir başka ifadeyle kaynağını ve hedefini insanların meydana getirdiği iletişime kişilerarası iletişim denir (Tutar ve Yılmaz, 2012).

Kişiler arası iletişim, toplumda anlaşmazlıkların giderilmesi, bilgi ve duygu paylaşımı açısından çok önemlidir. “Kişiler arası iletişim, iki kişiyle başlayıp, çok geniş kitleleri içine alan yapıdadır. Bu yönüyle bir kişide davranış değişikliğine sebep olan durum, geniş kitleleri de etkileyebilmektedir (Akoğuz, 2002).

Mesaj kaynaktan hedefe aktarılırken sözcükler, beden dili ve ses iletişim becerisinin bütünü oluşturur. Bir iletişimde ortalama olarak %10 kelimeler, %30 ses tonu, %60 beden dili rol oynar. Etkin bir iletişimde ses tonu, sesin seviyesi, rengi ve temposu duyguların en önemli aktarıcısıdır. Yalan söyleme anında ses tellerinin zorlanması, doğal olmayan gereksiz ve düzensiz değişikliği kişiyi ele veren ipuçlarıdır (MEGEP, 2011).

Örgütsel İletişim: Hizmet ve ürün üretmek için kurulan tüm kurumlar, örgütler ve sivil toplum kuruluşları da bireyler gibi belli başlı hak ve sorumluluklara sahip olarak iletişim olgusunun içinde yer alırlar. Bu sebepten toplumsal tüm etkileşimler iletişime dayalı olduğundan, iletişim olmadan örgütler olmayacağına göre, iletişim bir toplumun en iyi becerilerinden biri olmalıdır. (Günözü, 2019).

Kurum ve örgüt içinde yer alan bireylerin önceden tanımlanmış rollere girip, hiyerarşik bir düzen içinde bu rollerin gereğini yerine getirerek, üzerlerine düşen sorumluluklar gereğince örgüt içinde iletişimde olmaları gerekmektedir (Yiğiter ve Engin, 2007).

Kitle İletişim: Belli başlı hedefler doğrultusunda çeşitli bilgilerin, geniş insan topluluklarına iletilmesine ve bu topluluklar tarafından düşünülüp, yorumlanma sürecidir. Kitle iletişiminde, kaynaktan hedefe mesaj aktaran araçlara, kitle iletişim araçları denir (Dökmen, 2002).

Kitle iletişiminin, geniş bir kitleye ulaşabilmesi durumu, olumlu ve olumsuz sonuçları beraberinde getirir (Akoğuz, 2002).

Birçok insana ulaşabilmenin en kolay yolu tartışmasız bu iletişim araçları sayesinde. Hatta bu kaynaklarla bilgiye ulaşmak kolaylaşmakta, eğitime olumlu etki etmekte, geçmiş yaşamdaki değerler, gelecek nesle aktarılabilir. Fakat toplumu yönlendirirken, uygun olmayan değerleri de benimsetmek gibi olumsuz yönleri de

vardır. “Kişi kendi sorunlarını tanımlarken kaynakların etkisinde kalır. Sorunun ne olduğu ya da ne olması gerektiğini örgütlenmiş, güçlü iletişim merkezleri kendisine dayatır.” (Cüceloğlu, 1997).

5. Temel İletişim Becerileri

İletişim, insanların birbirleriyle anlamlı ve istekli irtibat kurabilmelerinin sonucudur. İletişim becerisine sahip bir insan, yaşanan olaylara farklı pencerelerden bakarak, esnek düşünebilme yetisine sahiptir. İletişim becerisi, olaylar ve durumlar neticesinde oluşan iletişimsizliklere belirli bir noktadan bakmanın önüne geçerek, çözüm bulunmasını sağlar. İletişim becerisine sahip olan bireyler, iletişim niteliklerini geliştirir, zaman içinde kişisel gelişim ve insani ilişkiler boyutunda tecrübe edinir. Yaratılış itibari ile yalnız başına yaşayamayan insan, varlığını devam ettirmek için başka insanlara ihtiyaç duyar. İnsanlarla birlikteliğimizi sağlayan iletişim, kendimizi, çevremizi ve içinde bulunduğumuz toplumu anlayabilmemiz için temel gerekliliktir. Dönemimizde yaşanan sorunların birçoğunu iletişim becerilerindeki eksiklikler oluşturmaktadır (Bekcan, 2015).

a) Dinleme Becerisi

İletişim sürecindeki en önemli öge dinleme becerisi diyebiliriz. Etkili dilemenin gerçekleşebilmesi için, ön yargılardan, tenkitlerden, korkulardan, kaygılardan uzak bir dinleme ile iletişim yolları açılır ve doğru iletişim kurulur. İnsanlar aralarında doğru bir iletişim kurulduğu zaman mutlu olurlar ve kendilerini iyi hissederler (Aziz, 2010). İletişimde karşımızdaki kişiyi dinlerken duyabilmek ve duyduğunu idrak edebilmekte çok önemlidir. Dinleme sürecinde dinleyen kişi, kendisine aktarılan cümleleri, önceki bilgileriyle kıyaslayarak değerlendirir, yorumlar ve tanımlar. İnsanlar her gün çeşitli sözlü iletilerle karşılaşır. Bu iletiler içinden ihtiyaçlarına uygun tercihler yapar. Uyarıcı iletilere yönelir, anlama ve dikkat boyutuna geçerek bu uyaranlar arasındaki ilişkiyi kavrar (Emiroğlu ve Pınar, 2013).

Dinlemenin etkin ve verimli olabilmesi için bedensel dikkat, yakınlık kadar, konuşma ortamının sessiz olması da büyük önem taşır. Çünkü sessizlik kişiye söylediklerini düşünme, bahsedilen konu hakkında detaylı bilgi verme/izah etme ve

verilen mesajı görmek imkânı sağlar (Navaro, 2001). İletişimde empatik dinleme de önemli bir diğer unsurdur. Empati kurarak dinleme; kişinin kendi objektifliğini elden bırakmadan, konuları, karşısındaki kişinin içinde bulunduğu durumu ve mevzuya yaklaşım halini dikkate alarak yapılan dinlemedir. Ayrıca karşısındaki insanı dinleme sırasında tenkit etmek ya da yargılamak doğru bir tutum değildir, iletişimi olumsuz etkiler (Baymur, 1990).

b) Konuşma Becerisi

Konuşma becerisi, insanların bilgi, düşünce ve yorumlarının dil aracılığıyla karşı tarafa açık, anlaşılır ve hoş bir şekilde aktarılmasıdır. Kurdayıoğlu 'na (2003) göre bireyler toplumla ilişkilerini devam ettirmek için konuşmaya ihtiyaç duyarlar. Gerek insani ilişkilerde gerek iş ya da eğitim alanlarında başarılı ve etkileyici olabilmeleri için konuşma becerisine sahip olmaları gerekmektedir. İletişim üzerine yapılan çalışmalar göstermektedir ki, gün içinde zamanın %50 ve %80 kısmının iletişim halinde geçirildiği ve bununla %45'lik dilimini dinleyerek, %30' luk dilimini konuşarak, %16'luk dilimi okuyarak, %9'luk dilimini ise yazarak geçirdiği saptanmıştır.

c) Yazma Becerisi

Zaman, mekân kısıtlamasına girmeden, haberleşme imkanını artıran iletişim türüne yazılı iletişim denir. Kaynaktan çıkan iletilerin yazıya dönüştürüldükten sonra tekrar tekrar incelenmesine imkân vererek hataların giderilmesini sağlar (Oskay, 2005).

Yazma becerilerinin geliştirilmesi amacıyla, yazılacak konunun önceden belirlenmesi, konu üzerine farklı yazarlardan yayınların incelenmesi, yazıda kullanılacak kelimelerin seçilmesi, farklı kaynaklar okuyarak diğer yazarların nelere önem verdiği hakkında bilgi sahibi olunması gereklidir (Silkü, 2008).

d) Beden Dili

İnsanlar fikirlerini, dileklerini, isteklerini kelimeler olmadan da yüz ifadeleriyle, bedensel duruşlarıyla ve el-kol hareketleriyle de anlatabilirler. Bu iletişim şekline beden dili denilmektedir. Beden dili üzüntünün, kederin, kızgınlığın, mutluluğun, şiddetin en açık ortaya çıktığı alandır. Bunlarla birlikte yaşanan çevrenin kültürel yapısı, bölgesel-ulusal kural ve değerlerin taşınma halinin, kişisel olarak algılanmalarında ve değerlendirilmelerinde farklılık vardır (Üstünel, 2011).

İnsanlar birbirleriyle iletişim halindeyken bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde beden diliyle karşısındaki alıcıya mesaj gönderirler. Bir insan sevdiği, yakınlık duyduğu biriyle karşılaştığı zaman göz bebeklerinin iyileşmesi gibi, gergin ve stres içindeki kişinin omuzlarını kaldırarak, yüzünün kızarması farkına varılmadan oluşan beden hareketleridir. Bir insanın sadece beden diline bakılarak değerlendirilmesi yanlış sonuçlar elde etmeye sebep olabilir. İnsanların dış görünüşü, davranışları ve bakışları duygularını mesaj olarak karşısındaki alıcıya iletmektedir. Beden dilini iyi bilen kişilerin, iletişim halinde bulundukları kişileri iyi anlamalarını sağlar (Silkü, 2008)

6. İletişimi Kolaylaştıran Etmenler

Sağlıklı bir iletişim sürecinin gerçekleşebilmesi için çeşitli faktörlere ihtiyaç vardır. İletişim insanlar arasında farklılık gösteren bir süreçtir. İletişimi etkileyen empati yapma becerileri, kabul aşamaları, dinleme, doğru ve yerinde tutumları kişiden kişiye farklılık gösterir (Yılmaz, 2015).

a) Kabul

İletişimin güçlü ve geçerli olabilmesi için temel şart kabuldür. İnsanların fizyolojik, psikolojik ve karakteristik özelliklerini eleştirmeden kabul etmek iletişim sürecini destekler ve ilerletir. İnsanların birbirlerini değiştirme arzusu gütmekten, sevgi- saygı çerçevesinde birbirlerine gönül vermeleri, kabul gördüklerinin işaretidir. Kabul gördüğünü fark eden kişi, sevildiğini de fark eder (Yavuzer, 1996).

İletişimin etkili olabilmesi için kişilerin birbirlerine kıymetli olduklarını hissettirmeleri gerekmektedir. İnsanlar birbirlerinin fikirlerini doğrudan ya da dolaylı

benimseyemeseler bile, özlerini kabul etmeleri gerekmektedir. İletişim sırasında birbirlerini dinleyen bireylerin, sürekli eleştirel yaklaşımlarının oluşturduğu mesaj; “Sen benimle varsın, konuları anlama ve muhakeme etmede yetersizsin.” Bu anlayışa sahip iletişimler, insanların moralini bozan, saygı ve sevgi hissiyatını zedeleyen iletişimlerdir. Sağlıklı ve başarılı iletişimlerin iletileri içerisinde, kıymet, sevgi, saygı, hürmet ve hassasiyet bulunmalıdır (Gökçe, 2006).

b. Dinleme

Dinleme becerisi, iletişim sürecinin en önemli unsurudur. Kişiler iletişim sırasında kendilerini savunmak için değil de birbirlerini anlamak için iletişim kurmalıdırlar. Dinleme becerisi zayıf olan kişiler zamanla toplum tarafından dışlanabilirler. Etkili bir dinleyici olabilmek için dikkat, güç ve özen gerekir. Maalesef insanların birçoğu birbirlerini anlamak için değil de bir sonraki adımda nasıl bir cevap vereceğini hesaplayarak süreci geçirirler. Bu durum kurulan iletişimlerin sağlığı açısından olumlu sonuç vermez (Adair, 2004).

c. Empati

İnsan ilişkilerinde, kişilerin birbirlerini anlamaları, tanımlamaları ve doğru yorumlayabilmeleri için empati gereklidir. Empati yapmak kadar, yapılan empatiyi karşı tarafa hissettirmekte önemlidir. Empati hem yapan kişiye hem de yapılan kişiye fayda sağlar. Empati yapan kişi düşünce ya da tecrübelerinde ki zayıf ve güçlü yönleri görürken, yapılan kişi ise değerli olduğunu ve anlaşıldığını düşünür. Empati becerisi yüksek olan, yardımsever kişilerin toplumda sevilme ve benimsenme olasılıkları yüksektir (Türk, 2013).

d. Dürüst Olmak

Toplum hayatının inişli-çıkışlı sürecine şahit olan insanların, iletişim halinde oldukları zamanlarda bazen o anki hislerini, düşüncelerini ve fikirlerini doğrudan açıklamada zorluk yaşadıkları görülmektedir. Konuşma anlarında, karşı taraf neyi duymak istiyorsa, bu beklentiyi boşa çıkarmayacak cümleler kurarız. Oysaki iletişimin kalitesini korumak ve etkin kılabilmek için dürüst, candan ve saygılı olmak çok önemlidir (Çağdaş, 2008).

e. Fiziki Dinleme

İnsanlar günlük hayatta kurdukları iletişimde kelimelerini kontrol ederek, denetleyebilirken, beden dillerini kolay kolay kontrolde tutup, denetleyemezler. Çünkü beden dili oluşabilecek her türlü duruma tepki gösterebilir. Yüz yüze iletişimde hisleri ve duyguları kelimelerin ya da cümlelerin içine saklamak mümkünken, beden dilin de saklamak neredeyse imkansızdır (Baltaş ve Baltaş, 1992).

Beden dilimizi en iyi duruşumuz yansıtır. Günlük hayatımızda kurduğumuz ilişkilere yönelik beden duruşu geliştiririz (Sezgin ve Akgöz, 2009). İletişimde bakışlar, iletişimin maksadına göre değişik manalara gelir (Erdoğan, 2005). Herhangi bir iletişime başlamadan önce kurulan göz kontağı, dinleyen kişilerde hamiyet kurma ve odaklanmaya zorlama isteği oluşturur. Konuşmanın sonunda kurulan göz kontağı ise, samimi bir ilişkiye geri bildirim isteği, dinleyen kişide oluşan tepkiyi ölçme imkânı oluşturur (Gökçe, 2006).

C. Yaşam Boyu Öğrenme ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişki

İnsan sosyal bir varlık olarak dünyaya gelmiştir ve çevresiyle sürekli etkileşim ve iletişim halindedir. İnsanların yaşadığı döneme adapte olabilmesi için gelişen ve değişen sistemi takip etmesi gerekir. Günümüz dünyasında bilginin sürekli güncellenerek geliştiği bu çağa “Bilgi Çağı”, bilgi çağını yaşayan toplumlara ise “Bilgi Toplumu” denilmektedir (Merter ve Koç, 2010). Son yüzyılda ortaya çıkan teknoloji alanındaki gelişmeleri dikkate alan, bilgilerin toplanmasında, uygulanmasında ve saklanmasında yeterli olan, bilgisayar ve bilgi teknolojisi ağırlıklı toplumlar bilgi toplumdur (Tonta, 1999). Yeni dünya sisteminde, bilginin yerinde saymaması ve gelişerek ilerlemesi, eğitim sistemlerinin de sürekli kendini yenilemesini ve yetiştirilen kişilerin dönemim gerektirdiği bilgilere sahip olmasını gerektirmektedir (Yılmaz, 2007). Bilgi ve teknolojinin hızla değiştirip ve geliştirdiği toplumlara ayak uydurabilmek için yaşam boyu öğrenmeyi devamlı olarak talep etmek gerekmektedir (Clarke, 1998). Bu nedenle günümüz dünyasında bilgi ve teknoloji toplumuna uyumu bireyler açısından kolay hale getiren, sürekli eğitim ve yetişkin eğitimi gibi terimlerle birlikte kullanılan, formal eğitimin dışında informal eğitimi de içine alan öğrenmelere yaşam boyu öğrenme denir. Ayrıca bireylerin yaşamları boyunca edindikleri her türlü

bilgi, beceri, değer, yeterlilik ve niteliklerin doğumdan ölüme kadarki zaman diliminde kazanılıp, yenilenmesiyle birlikte tüm bu becerileri, bilgileri, değerleri ve yeterlilikleri gerçek yaşama uygulayabilmeye destek veren süreç olarak tanımlanmaktadır (Candy, 2003). Sürekli yenilenen bu sisteme öğrencilerin tam anlamıyla katılmaları ancak yaşam boyu öğrenmeyi bilerek, öğrenme kapasitelerini arttırmalarıyla mümkündür. Bu kapsamda öğrenmeye devam etme yetisi eğitim alanında görev yapan tüm paydaşlar için çok önemlidir (Barth, 2001; Bruno, 2009; Gardner, 2004). Yaşam boyu öğrenmenin en önemli maddesi iletişimdir. Bilgiyi üretmek, bilgi aktarmak ve bilgiyi anlamlandırmak da iletişimin görevidir (Dökmen, 2002). Dinleyenin söylenenleri anlamlandırmasına yardımcı olan sembollerin seçilip sıralanıp ve gönderilme sürecine iletişim denilmektedir. İletişim kişiye gelişme, öğrenme, kendinin farkında olma ve çevreye uyum sağlayabilme gibi ayrıcalıklar kazandırır (Rayudu, 2010). İletişimin temel maddelerinden biri iletişim kurmaya istekli olmaktır. İletişim kurma istekliliği kişinin kendisiyle, çevresiyle, çeşitli gruplarla dilsel iletişim kurma çabasıdır (Alyılmaz ve Polatcan 2018). İletişim kurmaya istekli olan bireylerin güçlü bir iletişime sahip oldukları da söylenebilir. Toplum içinde geçmişin yaşanmışlıklarını bilen, bugüne miras kalan bilgilerden haberdar olan ve geleceğe karşı farkındalığı yüksek olan bireylerin iletişim gücünün yüksek olduğu görülür. Bu kapsamda iletişimi anlama, anlatma ve anlaşılma bilimi olarak da açıklamak mümkündür (Yüksel, 2008). İletişimin etkili olmasında belirli ilkeler ve beceriler vardır. Egan (1994) tarafından iletişim ilkeleri; insanın değerli ve önemli olduğunu kabul etme, insana saygı duyma, bireysel ayrılıkların varlığını kabul etme, kişilerin kendileriyle ilgili kararlar alabilme hakkı ve gücü olduğuna inanma, insanları değiştirmeden oldukları gibi kabul etme, gönüllülüğe önem verme ve gizliliği koruma olarak ifade edilmektedir. İletişim becerilerine sahip ve kendisini iyi ifade edebilen kişiler, hayatlarında karşılaştıkları sorunların birçoğuyla sağlıklı başa çıkabilmektedir (Varışoğlu, 2017). Sosyal beceri olarak tanımlanan iletişim becerileri sözlü-sözsüz iletişim, etkin dinleme, doğru geri ileti verme, beden dili kullanma, empati gibi becerileri içerisinde barındırmaktadır (Özerbaş, Bulut, ve Usta, 2007) İletişim becerileri sezgisel ve doğaldır diyen araştırmacıların yanında doğru iletişimin öğrenme ve öğretim yoluyla gerçekleşeceğini düşünen araştırmacılar da vardır. İletişim, öğrenme gibi kalıcı izli

değişimlerin olduğu süreçtir (Ergin ve Birol, 2005). İletişim becerilerinin öğrenim hayatında öğrencilere kazandırılabilmesi için öncelikle öğretmen adaylarına ve öğretmenlere bu becerilerin kazandırılması gerekir (Şahin,2011). Eğitim ve öğretim hayatlarında iletişime açık olan öğretmenlerin, hoşgörülü, sevecen, sabırlı, kendini geliştirmeye eğilimli, sistemli, planlı, destekleyici, samimi, etkin iletişime sahip, değişiklikleri algılayabilen, karşılaştığı sorunları çözebilen, öğrencilerine yakın ve iletişim becerilerine sahip olmaları ümit edilir (Çelikten vd., 2005). Bu ilkeler ve becerilerin temel oluşturduğu öğrenme ortamlarının, öğrencilerde öğrenmeye karşı olumlu motivasyon oluşturacağı söylenebilir. İletişim kanallarının açık olduğu ortamlar, kendisine, toplumuna duyarlı olan, sorunlar karşısında çeşitli çözümler üreten, iş birliği yaparak sorumluluk üstlenebilen öğrenciler yetiştirdiği görülür. Bu tutum ve davranışların oluşmasında öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişim etkilidir (Tomul, 2012). Sokrat, Platon ve Aristo gibi büyük filozoflar öğrencilerini yetiştirirken iletişime büyük önem vermişlerdir. Öğrencileriyle ilişkilerini güçlü tutmuşlardır. Eğitimcilerin, bilim insanlarının, teorisyenlerin davranışlarının rolü, iletişim ve eğitim disiplinlerince keşfedilmiştir (Westwick, 2012).

D. İlgili Araştırmalar

1. Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Loads (2007), yaptığı çalışmada öğrencilerin yaşam boyu öğrenme süreçlerine etki eden faktörleri incelemeyi hedeflemiştir. Araştırmada nitel yöntemlerden olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak, İskoçya'daki üniversitelerde öğrenci danışmanlığı yürüten beş akademisyen ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, öğrencilerle birebir ya da ortak yürütülen derslerin yaşam boyu öğrenmeye olumlu etki ettiği ve öğrencilerin yaşam boyu öğrenme becerilerinin iletişim halinde oldukları hocalarından, sosyal çevrelerinden ve kurum yapılarından etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Watt, Richardson ve Wilkins (2014) 'in yürüttüğü çalışma, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelme ve kariyer geliştirme arzularını belirlemeye yönelik bir çalışmadır. Çalışma ABD 'de bulunan kültürel yaşantıları aynı olan farklı

kurumların örnekleri incelenerek sürdürülmüştür. 246 ilköğretim ve ortaöğretim öğretmeni çalışmaya dahil edilmiştir. Sonuç olarak, mesleki anlamda öğretmenliği tercih etmekten memnun olan kesimin azimli, planlı, gelişime açık, liderliğe istekli oldukları gözlemlenirken, çeşitli kolaylıklara sahip bir meslek olduğu düşüncesiyle tercih yapan kesimin ise azim, plan, isteklilik , liderlik ve gelişim anlamında daha geride olduğu saptanmıştır.

Mitkovska ve Hristovska (2011), “Contemporary teacher and core competences for lifelong learning”(Yaşam boyu öğrenme için çağdaş öğretmen ve temel yeterlilikler) başlıklı araştırmada Makedonya Cumhuriyeti Eğitim Fakültesi öğrencileri üzerine çalışılmıştır. Eğitim fakültesinde eğitim gören 4. sınıf öğrencilerinin, anaokulu öğretmenlerinin, aday öğretmenlerin akademik-mesleki yeterlilikleri kapsamında yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile mesleki gelişim istekleri belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretmen adaylarına 20 maddeden oluşan ve 1’den 3’e kadar derecelendirilen Likert tipi ölçek uygulanmıştır. Avrupa Konseyi tarafından belirlenen yaşam boyu öğrenmenin sekiz yeterliliğine sahip olup olunmadığını öğrenmek araştırmanın amacıdır. Araştırmanın sonucunda aday öğretmenlerin üst bilişsel becerileri, problem çözme, güncel bilgi erişimi isteği, özgüven, matematik ve teknoloji okuryazarlığı ile deneysel araştırma becerilerinin öne çıktığı belirlenmiştir.

Donnisan (2009) “Discourses in Conflict: The Relationship Between Gen Y Service Teachers, Digital Technologies and Lifelong Learning”(Çatışmada Söylemler: Y Kuşağı Hizmet Öğretmenleri, Dijital Teknolojiler ve Yaşam Boyu Öğrenme Arasındaki İlişki) çalışmasında karma yöntem olan yarı yapılandırılmış görüşmeler, senaryo planlama workshop’lar kullanılmıştır. Araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye yönelik istekleri hakkında bir belge hazırlamaktır. Sonuç olarak, çalışmanın yürütüldüğü katılımcılar, kendilerini yaşam boyu öğrenme eğilimi olan kişiler olarak tanımlamışlardır.

Brahmi (2007) “Medical Students’ Perceptions Of Lifelong Learning At Indiana University School Of Medicine” (Indiana Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Hayat Boyu Öğrenme Algıları) çalışmasında nitel bir araştırma yapmasının yanı sıra kar topu tekniği ile yapılandırılmış görüşme tekniği kullanmıştır. Araştırmanın

sonucunda tıp öğrencilerinin yaşam boyu öğrenmeye algıları klinik dönem, klinik öncesi dönem şeklinde değişiklik göstermektedir. Yaşam boyu öğrenme ve bu kavramın eğitim hayatındaki etkisini klinik öncesi dönemde konuştukları, tıp uygulamaları ile yaşam boyu öğrenmenin ilişkisini ise klinik sonrası dönemde konuştukları tespit edilmiştir. Tıp öğrencileri yaşam boyu öğrenmenin içsel meraktan doğduğunu, çocukluk yıllarında rol model olarak aldıkları kişilerin etkisi olduğu konusunda ortak görüş belirtmişlerdir. İnternetin bilgiye ulaşmada kolaylık sağladığını fakat kontrol ve güvenirlik açısından sınırlı kaynak olduğunu öne sürmüşlerdir.

Hart (2016) “Using E-Learning To Help Students Develop Lifelong Learning Skills”(Öğrencilerin Yaşam Boyu Öğrenme Becerilerini Geliştirmelerine Yardımcı Olmak İçin Uzaktan Öğrenme) adlı yapmış olduğu çalışmada uzaktan eğitim ile yaşam boyu öğrenme yeterliliklerini geliştirmesi amacıyla hazırlamış olduğu doktora tezinde, öğretim elemanlarını ele almıştır. Öğretim elemanlarının öğretim stratejilerini ve kendi kendine öğrenebilme hallerini incelemiştir. Çalışmasının sonucunda sınıf içi öğretim teknolojileri ve öğretim stratejilerinin kullanımının üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme durumlarına olumlu katkı sağladığı sonucuna varılmıştır.

Hoon, Nasaruddin ve Singh (2017) “Communication Skills among Different Classroom Management Styles Teachers” (Farklı Sınıf Yönetim Stilleri Öğretmenleri Arasındaki İletişim Becerileri) isimli yapmış oldukları çalışmada, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetim stilleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Sınıf yönetim stilleri diye tanımlanan etkileşimci ve müdahaleci stiller kapsamında iletişim becerilerinin anlamlı farklılık gösterdiği ve müdahaleci yönetime sahip öğretmenler lehine sonuc belirlenmiştir.

Loy (2006) “Effective Teacher Communication Skills And Teacher Quality” (Etkili Öğretmen İletişim Becerileri ve Öğretmen Kalitesi) adlı yapmış olduğu çalışmada, Amerika’ da öğretmenlerin öğrenci başarıları ile iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi ölçmeyi hedefleyen bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın sonucunda, kıdem değişkenine göre mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin lehine yüksek bir ortalama bulunurken, sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlasının olumlu bir iletişim yetisine sahip olduğu, cinsiyet değişkenine göre herhangi bir farkın görülmediği,

yüksek iletişim becerisine sahip öğretmenlerin öğrencilerinde dokuz puanlık bir artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Zee ve Koomen (2015) “Teacher Self-Efficacy and Its Effects on Classroom Processes, Student Academic Adjustment, and Teacher Well-Being: A Synthesis of 40 Years of Research” (Öğretmen Öz-yeterliği ve Sınıf Süreçleri, Öğrenci Akademik Uyumları ve Öğretmen İyi Oluşu Üzerindeki Etkileri: 40 Yıllık Araştırmanın Sentezi) adlı yapmış oldukları çalışmalarında öğrencilerin akademik uyumu ve öğretmenlerin psikolojik huzuru kapsamında öğretmenlerin öz yeterlik inançlarını değerlendirmişlerdir. Bu değerlendirme sonucunda, öğrencilerin akademik uyumu, öğretmenlerin psikolojik huzuru ve öğretmenlerin öz yeterlikleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu saptamışlardır.

Masoumparast (2016), “The Role of Teachers' Emotional Intelligence and Self-Efficacy in Decreasing Students' Separation Anxiety Disorder” (Öğrencilerin Ayrılma Kaygısı Bozukluğunu Azaltmada Öğretmenlerin Duygusal Zekası ve Öz Yeterliklerinin Rolü) adlı yapmış olduğu çalışmada sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ve duygusal zeka düzeylerinin, öğrenciler arasında görülen anksiyete bozukluğu ile olan ilişkisi incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda öğrencilerin ayrılık anksiyete bozukluğu için yapılmış olan ön test ve son test puanlarının, öğretmenlerin öz yeterlik tarafından tetiklendiği görülmüştür.

2. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar

İzci ve Koç (2012), “Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi” üzerine yaptıkları çalışmada; 2009-2010 öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi 4. Sınıf öğrencileri çalışmanın evrenini, Matematik, Türkçe, Sınıf öğretmenliği programlarında öğretim gören 387 öğrenci ise çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, eleştirel düşünce, yaratıcı düşünce, bilgi okuryazarlığı, yabancı dil bilme, kız öğrencilerinin lehine anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Sınıf, Türkçe, Matematik öğretmenliği bölümlerine göre, yaşam boyu öğrenmede anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

Şahin ve Arcagök (2014), “Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlilikleri Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı yaptığı çalışma; Çanakkale merkezde, 20 ilköğretim okulunda görev yapan 206 öğretmenin dahil olduğu bir çalışmadır. 5’li likert tipi, toplam 51 maddeden oluşan ölçekle veri toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, cinsiyet değişkeni anlamlı bir fark oluşturmazken, branş, mesleki kıdem, öğrenim durumu alt boyutlarda yaşam boyu öğrenmeye dair farklılık göstermiştir.

Boztepe (2017) “Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme ve İletişim Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki” üzerine yaptığı çalışmayı; Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören 391 kız ve 117 erkek olmak üzere 508 öğretmen adayı üzerine yapmıştır. Çalışmada 13 maddeden ve 24 maddeden oluşan iki ölçek kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda anlamlı pozitif yönde fakat zayıf bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Yasa (2018) “Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ile Bilgi Okuryazarlığı Becerileri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi” üzerine yaptığı çalışmada; 2016-2017 eğitim- öğretim yılında Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 1 ve 4. Sınıfta öğrenim gören 539 öğrenci araştırmanın evrenini oluştururken; İlköğretim Matematik, Sınıf, Sosyal Bilgiler ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 410 gönüllü öğrenci ise araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, yaşam boyu öğrenme eğilimleri cinsiyet ve bölüme göre farklılaşmazken, yaşa ve sınıf düzeyine göre farklılaştığına saptanmıştır.

Kurt, Cevher ve Arslan’ın (2019) “Türkçe Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri” üzerine yaptığı çalışma; Trabzon Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi’nde Türkçe Öğretmenliği programında öğrenim gören 204 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışmada altılı likert dereceleme ölçeği kullanılmıştır. Sonuç olarak ise; öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğiliminin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Değişkenlerden cinsiyet ve sınıfa göre, kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarından daha yüksek yaşam boyu öğrenme eğilimine sahip olduğu belirlenmiştir.

Gökyer ve Türkoğlu'nun (2018) “Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri” üzerine yaptığı çalışma; 2017-2018 öğretim yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 1205 öğretmen adayı ile yapılmıştır. Öğrencilerden anket çalışması ile veri toplanmıştır. Veri sonuçları ise; cinsiyet değişkenine göre kadın katılımcıların, sınıf düzeyine göre 1. Ve 2. Sınıf öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülürken, gelir düzeyine göre anlamlı bir fark görülmemiştir.

Duymuş ve Sulak (2018) ‘de “Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Üzerinde Lisans Eğitimi, Cinsiyet ve Bölümün Etkisi” üzerine yaptıkları çalışma; Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören 4. Sınıf öğrencilerinden 104 öğrenci ile yapılmıştır. Veriler anket çalışması kullanılarak toplanmıştır. Anket sonuçlarına göre; en yüksek yaşam boyu öğrenme eğilimine Türkçe öğretmenliği öğrencilerinin, en düşük ise sınıf öğretmenliği öğrencilerinin sahip olduğu görülmüştür. Lisans eğitimi ile ilgili düşünceler, temel beceriler, bölüm değişkenleri yaşam boyu öğrenme üzerinde etkili değilken, cinsiyet faktörünün yaşam boyu öğrenme üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

Korkut (1996)’ da “İletişim Becerileri Eğitim Programı” üzerine yaptığı çalışmasını, Ankara ili, Çankaya lisesinde öğretim gören 16 kişilik deney ve 16 kişilik kontrol grubu olmak üzere toplam 32 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. 10 hafta süren eğitim süresince deney grubuna iletişim becerileri eğitimi verilmiştir. Araştırmanın sonunda son test çalışması yapılarak, öğrencilere verilen iletişim becerileri eğitiminin olumlu katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Gülbahçe (2010)’ da “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin İncelenmesi” üzerine yaptığı çalışmada, araştırmanın örneklemini Beden Eğitimi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Coğrafya Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği ve Eğitim Bilimleri bölümünde 2008-2009 yılları arasında öğrenim gören 1. 2. 3. Ve 4. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya toplam 297 öğrenci katılmıştır. Yapılan anket çalışması sonucunda; Eğitim Bilimleri, Coğrafya Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin, Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilere kıyasla, iletişim becerilerinin daha iyi olduğu

tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan çalışmada 1. Sınıf öğrencilerinin iletişim becerilerinin 2.,3. ve 4., sınıfta öğrenim gören öğrencilere kıyasla daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Ocak ve Erşen (2015)'de “Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri Algılarının İncelenmesi” üzerine yaptığı çalışmayı, Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 1. ve 2. Sınıf öğrencilerinden toplam 315 öğretmen adayı oluşturmuştur. Çalışma, cinsiyet, sınıf düzeyi, uzun süre yaşanan yerleşim birimi, mezun olunan lise, öğrenim görülen bölüm, sosyal paylaşım sitelerini kullanma durumu ve sıklığı değişkenleri açısından değerlendirilmiştir. Yapılan anket çalışması sonucunda; öğrenim görülen bölüm, cinsiyet, sınıf düzeyi ve uzun süre yaşanan yerleşim birimine göre anlamlı bir fark varken, mezun olunan lise, sosyal paylaşım sitelerini kullanma durumu ve sıklığına oranla anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmanın genel sonucunda, öğretmen adaylarının iletişim beceri algılarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Günay (2003), “Sınıf Yönetiminde Öğretmenlerin İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi” üzerine yaptığı çalışmayı, 272 sınıf öğretmeni ile yapmıştır. Öğretmenlerin iletişim becerilerine yönelik algılarının, kıdem, okuttukları sınıf düzeyi, cinsiyet ve okulların sosyo-ekonomik düzeyi değişkenleri açısından değerlendirmiştir. Araştırma verileri İletişim Becerileri Envanteri ile Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, öğretmenlerin kendi iletişim becerileri algılarının olumlu, 21 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlerin kendi iletişim becerilerine ilişkin algılarının çok olumlu olduğu görülürken, çalıştıkları okulların sosyoekonomik düzeylerinin yükseltilmesiyle algılarında artış olduğu saptanmıştır.

Tarhan (2000), “Kişilerarası ilişkiler eğitiminin öğretmenlerin iletişim becerileri ve öz farkındalıkları üzerindeki etkisi” üzerine yaptığı çalışmada, Gordon'un Etkili Öğretmenlik Eğitimi temel alınarak hazırlanan program 10 oturum sürdürülmüştür. Eğitim ve kıyas grupları oluşturulmuştur. 10 hafta süren eğitimin amacı, öğretmenlerin öğretmenlik ve meslektaşlarına olan inançları, varsayımları; kendilerine ve başkalarına olan kabul düzeylerinin durumunu belirleyip, eğitim programlarının etkililiğini tespit etmektir. Eğitim grubundaki öğretmenler, öğrencinin ya da öğretmenin karşılaştığı

herhangi bir sorunda uygun bir iletişim geliştirdiği belirlenirken, iletişim engellerini yardımcı mesajlardan ayırt edebildikleri saptanmıştır.

Gürşimşek, Vural ve Demirsöz (2008), “Öğretmen Adaylarının Duygusal Zekâları ile İletişim Becerileri Arasındaki İlişki” üzerine yaptıkları çalışmayı Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakóltesi Sınıf Öğretmenliği eğitim programı ile Okul Öncesi Öğretmenliği’nde eğitime devam öğretmen adaylarının duygusal zekâları ile iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmayı 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinden toplam 200 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada Bar-on Duygusal Zekâ Ölçeği ile İletişim Becerileri Envanteri kullanılarak veriler toplanmıştır. Çalışma sonucunda öğretmen adaylarının duygusal zekâları ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu saptanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analiz edilmesine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

A. Araştırma Modeli

Üniversite eğitimine devam eden öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan bu araştırma nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama modeline uygun betimsel tarama ile yürütülmüştür. Geçmişte ve günümüzde var olan bir durumu tüm yönleriyle betimlemeyi hedefleyen bir model olması (Karasar, 2012), öğrencilerin yaşam boyu öğrenme ve iletişim becerilerinin mevcut durumu dahilinde, herhangi bir değişikliğe gidilmeden, var olan durumu belirlemek için sürdürülen bu çalışma için en uygun model olması bu çalışmada bu modelin tercih edilme nedeni olmuştur. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasındaki değişimin yokluğunu- varlığını ya da derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2012). Bu çalışma ya da benzeri çalışmalarda neden-sonuç ilişkilerine dayanarak faydalı sonuçların elde edilebileceği düşünülmektedir (Karasar, 2012). Literatür tarandığında iki kavramın beraber incelendiği çalışmaların az olması sebebiyle çalışmada cinsiyet, öğretim türü ve bölüm değişkenlerine yer verilerek elde edilen bulguların alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

B. Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu çalışmanın çalışma grubunu 312 son sınıf lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Bu öğrenciler Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde öğrenimine devam eden toplamda 1023 kişi olan son sınıf öğrencilerinden seçilmiştir. Evrendeki birey sayısının bilindiği durumlarda, örneklemdeki birey sayısını belirlemek için aşağıdaki formül kullanılabilir (Karagöz, 2019).

$$n = \frac{Nt^2pq}{d^2(N-1) + t^2pq}$$

- n: Örneklem alınacak birey sayısı
N: Evrendeki birey sayısı (1023)
p: İncelenen olayın görülme sıklığı (0,5)
q: İncelenen olayın görülmemiş sıklığı (1-p=0,5)
t: Güven düzeyinin değeri (1,96)
d: Katlanılabilir hata oranı (0,05)

Yukarıdaki denkleme göre örneklem alınacak birey sayısı 280' dir. Bu tez çalışmasında ilgili evrenin yaklaşık %11.4'ünden fazla sayıda katılımcıya ulaşılarak toplamda 312 katılımcıdan kullanılabilir veri elde edilmiştir.

Öğrencilerin tanımlayıcı istatistikleri olan frekans bulguları, bireylerin ölçeklerden aldıkları puanların ortalamaları ve maksimum-minimum puanlar aşağıda Tablo 1 'de verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Bireylere Ait Frekans Bulguları, Bireylerin Ölçeklerden Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Maksimum-Minimum Puanlar

Değişken	n	%	
Cinsiyet			
<i>Erkek</i>	124	39.7	
<i>Kadın</i>	188	60.3	
Öğrenim Türü			
<i>Birinci Öğrenim</i>	242	77.6	
<i>İkinci Öğrenim</i>	70	22.4	
Bölüm			
<i>Beden Eğitimi ve Spor Bölümü</i>	49	15.7	
<i>Eğitim Bilimleri Bölümü</i>	24	7.7	
<i>Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü</i>	79	25.3	
<i>Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü</i>	28	9.0	
<i>Özel Eğitim Bölümü</i>	14	4.5	
<i>Temel Eğitim Bölümü</i>	79	25.3	
<i>Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü</i>	28	9.0	
<i>Yabancı Diller Eğitimi Bölümü</i>	11	3.5	
Boyut	$\bar{X}$	Min	Maks
<i>İİTB</i>	39.349	10	50
<i>KİE</i>	15.724	4	20
<i>EDSOİ</i>	23.824	6	30
<i>İKİ</i>	18.728	5	25
<i>İBÖ</i>	97.625	25	125
<i>YBÖÖ</i>	55.981	15	75

Tablo 1’de araştırmaya katılan bireylere ait frekans bulguları verilmiştir. Bu sonuçlara göre araştırmaya katılan bireylerin %39.7’si erkek ve %60.3’ kadındır. Bu bireylerin %77.6’sı birinci öğrenim, %22.4’ ise ikinci öğrenim öğrencileridir. Ayrıca araştırmaya katılan bireylerin %15.7’si beden eğitim ve spor bölümünde, %7.7’si eğitim bilimlerinde, %25.3’ güzel sanatlar eğitiminde, %9’u matematik ve fen bilimleri eğitiminde, %4.5’i özel eğitimde, 25.3’ temel eğitimde, %9’u Türkçe ve sosyal bilimler eğitiminde ve 3.5’i ise yabancı diller eğitim bölümünde öğrenim görmektedir.

C. Veri Toplama Araçları

Çalışma kapsamında ihtiyaç duyulan veriler, tespit edilen örneklem grubu üzerinden aşağıda özellikleri belirtilen ölçeklerle toplanmıştır.  bölümden oluşan veri toplama aracının birinci bölümünde katılımcıların demografik bilgileri yer almaktadır. İkinci bölümünde Owen ve Bugay (2014) tarafından geliştirilen 25 maddeden oluşan ve ekte verilen (EK.1) İletişim Becerileri leğ-i kullanılmıştır. nc bölümünde ise orijinali Wielkiewicz ve Meuwissen (2014) tarafından geliştirilen Engin, Kr ve Erbay (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan ve geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmış 15 maddeden oluşan ve ekte verilen (EK.1) Yaşam Boyu ğrenme leğ-i kullanılmıştır.

1. Kişisel Bilgi Formu

Bu form çalışma kapsamında incelenecek olan değişkenlere ilişkin verileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuş bir formdur (EK-4). Form katılımcıların cinsiyet, bölüm ve öğrenim türüne dair bilgiler içermektedir.

2. Yaşam Boyu ğrenme leğ-i (Wielkiewicz ve Meuwissen)

Genel zellikleri

Araştırmada Wielkiewicz ve Meuwissen tarafından 2014 yılında hazırlanan yaşam boyu leğ-inin orijinali İngilizce olarak hazırlanmıştır. 16 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçektir. leğ-i yanıtlayan katılımcılar hazırlanan maddeleri 5’li Likert derecelendirmeye 1-5 arasındaki rakamlarla doldurarak uygun yanıtı vermektedirler.

Ölçekte her maddenin karşısında ;(1) asla, (2) nadiren, (3) ara sıra, (4) sık sık ve (5) her zaman, şeklinde bir derecelendirme vardır. Yapılan çalışmadaki amaç, ölçeğin geçerli olup olmadığını saptamaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Hitit Üniversitesi'nden 727 öğrenci oluşturmuştur. Bu öğrencilerin 346'si (%47,9) kız ve 381'i (%52,1) erkek öğrencidir. Çalışma neticesinde çıkan tutarlı sonuçlar ölçeğin geçerli olduğunu göstermiştir. Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeğinin kullanışlı bir ölçme aracı olduğu belirlenmiş, çalışmada, Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .93 olarak bulunmuştur. Kabul edilen .70 değerinin üzerinde sonucun bulunması, bu ölçme aracının güvenilir olduğunu göstermektedir. Doğrulayıcı faktör analizi ile model-veri uyumuna ilişkin hesaplanan istatistiklerden en sık kullanılanları Ki-kare (χ^2), χ^2/sd , RMSEA, RMR, GFI ve AGFI'dir. Hesaplanan χ^2/df oranının 5'ten küçük olması, GFI ve AGFI değerlerinin .90'dan yüksek olması, RMR and RMSEA değerlerinin ise .05'den düşük çıkması, model-veri uyumunu göstermektedir. Çalışmada ölçeğin Türkçe formu oluşturulurken belirli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. İlk olarak ölçeğin maddeleri beş İngilizce uzmanı tarafından Türkçeye çevrilmiş, ardından yine aynı uzmanlar tarafından İngilizceye çevrilerek, dil geçerlilik çalışması yapılmıştır. Daha sonra Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilere, önce İngilizce form daha sonra Türkçe form uygulanarak dil geçerliliği tekrar kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda korelasyon .81 çıkmıştır. Bu değer kabul edilebilir değerin üzerinde olması nedeniyle daha geniş katılımın olduğu geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmada ise güvenirlik katsayısı .94 olarak bulunmuştur.

3. İletişim Becerileri Ölçeği (Owen, Bugay)

Genel Özellikleri

Araştırmada kullanılan bir diğer ölçek ise İletişim Becerileri Ölçeğidir. Ölçek daha önce yurt içinde ve yurt dışında iletişim becerilerini ölçen araçlar ile Korkut (1996) tarafından geliştirilen İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ) esas alınarak oluşturulmuştur. Ölçekte bulunan 40 madde seçilirken, Baker ve Shaw (1987), Gordon (1992) ve Egan (1994; 2002) gibi uzmanların çalışmaları incelenmiştir. 5'li Likert tipi dereceleme kullanılmıştır. Ölçeğin kapsam ve geçerliliği

için psikolojik danışman ve rehberlik alanında bulunan üç uzmanın görüşü alınmıştır. Bunların yanı sıra dokuz üniversite öğrencisinden oluşturulmuş pilot grubundan maddelerin açık ve anlaşılır olup olmadığına dair bilgi alınmıştır. Bu bilgiler üzerine ölçek maddelerinde gerekli düzenlemeler yapılarak, toplam otuz maddelik deneme formu oluşturulmuş, geçerlik ve güvenirlik bu maddeler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın ilk adımında 162 kişiden oluşan bir çalışma grubuna, madde analizi ve yapı geçerliği için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bir sonraki adımda ise 144 kişinin oluşturduğu ikinci çalışma grubu ile açımlayıcı faktör analizinden elde edilen madde-faktör yapısının doğrulayıcı faktör analizi ile model uyumu arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayıları .64 ile .79 arasında değişirken, ölçeğin toplam puanının iç tutarlılık katsayısı .88 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin düzeltilmiş madde toplam puan korelasyon katsayısı .81 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin alt boyutlarının madde toplam puan korelasyon katsayıları .70 ile .76 arasında değişmektedir. Yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda ise ölçeğin 25 maddesi için dört faktörlü olarak tanımlanan modele ait uygunluk istatistiklerinin uyum indekslerine göre kabul edilebilir aralıkta olduğunu göstermektedir: [$\chi^2(268) = 377,73$, $p < .0001$; χ^2/df oranı = 1.40; CFI = .91, IFI = .91, TLI = .90, RMSEA = .046, SRMR = .068]. Yapılan bu işlemlerle birlikte cinsiyet değişkenine göre iletişim becerileri açısından fark olup olmadığını anlamak amacıyla MANOVA ve ANOVA testleri yapılmıştır. Güvenirlik çalışmaları dahilinde ise iç tutarlık güvenirliği Cronbach Alfa katsayısı; test tekrar test güvenirliği ise Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu hesaplanarak incelenmiştir. Araştırmada açımlayıcı faktör analizi, madde analizi ve iç tutarlılık katsayılarının belirlenmesinde PASW (SPSS 18) paket, doğrulayıcı faktör analizi için Amos 19 paket programı ve SPSS kullanılmıştır. Bu çalışmada ise güvenirlik katsayısı .96 olarak bulunmuştur.

Çalışmanın iletişim becerileri ölçeği ve yaşam boyu öğrenme ölçeğine ait güvenirlik istatistikleri Tablo 2' de verilmiştir.

Tablo 2: İletişim Becerileri Ölçeği ve Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeğine Ait Güvenilirlik İstatistikleri

Boyut	N	$\bar{X}$	SS	Alfa
İİTB	10	39.349	7.966	.928
KİE	4	15.724	3.399	.848
EDSOİ	6	23.824	4.893	.909
İKİ	5	18.728	4.135	.848
İBÖ	25	97.625	19.076	.967
YBÖÖ	15	55.981	12.140	.949

İİTB: İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler KİE: Kendini İfade Etme EDSOİ: Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim İKİ: İletişim Kurmaya İsteklilik İBÖ: İletişim Becerileri Ölçeği YBÖÖ: Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeği

Tablo 2’de iletişim becerileri ölçeğine ait iletişim ilkeleri ve temel beceriler, kendini ifade etme, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim, iletişim kurmaya isteklilik alt boyutları ve yaşam boyu öğrenme ölçeğine ait Cronbach Alfa güvenilirlik istatistikleri verilmiştir. Tabloya göre iletişim becerileri ölçeğine ait iletişim ilkeleri ve temel beceriler, kendini ifade etme, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim, iletişim kurmaya isteklilik alt boyutları ve yaşam boyu öğrenme ölçeğine ait tüm düzeltilmiş madde korelasyon değerleri pozitif bulunmuştur. Ayrıca iletişim becerileri ölçeği ve yaşam boyu öğrenme ölçeğine ait alt ölçeklerde madde silindiğinde güvenilirlik katsayılarında anlamlı bir artış olmadığı görülmüştür. Bu sonuçlara göre, iletişim becerileri ölçeği ve yaşam boyu öğrenme ölçeklerindeki tüm sorular analize dahil edilmiştir. Alfa katsayıları sırasıyla .928, .848, .909, .848, .967 ve .949 olarak bulunmuştur. Tüm güvenilirlik katsayıları incelendiğinde iletişim becerileri ölçeği ve yaşam boyu öğrenme ölçeklerinin yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir.

D. Verilerin Toplanması

Yapılan araştırmada kullanılacak veri toplama araçlarının geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarını yapan araştırmacılardan ölçek kullanım izni alınmıştır (EK-1). Ardından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurul Başkanlığı’na izin başvurusu yapılmış, 2021/04-36 sayılı etik kurul izni alınmıştır (EK-2). Araştırmanın Erzurum ili Atatürk Üniversitesi bünyesine bağlı Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde yapılabilmesi için gerekli rektörlük onayı alınmıştır (EK-3). Uygulamanın yapılacağı fakültenin öğretim elemanları ile görüşülerek, sürecin pandemi dönemini kapsamaması sebebiyle ölçeklerin öğrencilere elektronik posta

aracılığıyla gönderilmesi gerektiği kararlaştırılmıştır. Çalışmaya destek verecek olan öğretim elemanlarına ölçek gönderilmiştir (EK-4). Araştırma sonucunda 312 form, araştırmacıya ulaşmıştır. Ulaşan formların kişisel bilgi ve ölçek bölümünde herhangi bir eksikliğin olmaması sebebiyle tamamı çalışmaya dahil edilmiştir. Bunun sonucunda 312 öğrenciye ait veriler analiz edilmiştir.

E. Verilerin Analizi

Bu çalışmada araştırmaya katılan bireylere İletişim Becerileri Ölçeği ve Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeği uygulanmıştır. Çalışmanın istatistiksel analiz aşamasında öncelikle bireylerin demografik bulgularına ilişkin frekans analizi uygulanmıştır. Daha sonra araştırmada bireylere uygulanan İletişim becerileri ölçeği ve Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeklerinden elde edilen verilere Cronbach Alfa güvenilirlik analizi uygulanmıştır. Güvenilirlik analizi sonrasında her bir faktör için puanlar elde edilmiş ve demografik özellikler ile ilgili faktörlerin istatistiksel olarak ilişkileri, ortalama karşılaştırma testleri ile değerlendirilmiştir. Her bir faktör için hipotez testi türü, verilerin demografik özellikler bazında normal dağılıma uygunluğuna göre seçilmiştir. Normallik testleri için Shapiro-Wilk testine bakılmıştır. Hipotez testlerinin seçiminde puanların normal dağılıma uygunluklarına bakılmış ve parametrik olmayan sonuç vermesi nedeniyle demografik değişkenlerin grup sayıları göz önüne alınarak iki gruplu veriler için Mann-Whitney U testi; ikiden fazla grup sayısına sahip veriler için de Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Çok gruplu veriler için çoklu karşılaştırma testlerinde Bonferonni düzeltmesi ile Dunn testi baz alınmıştır. Ayrıca alt boyutlara ait puanlar arasındaki korelasyonları incelemek amacıyla Spearman korelasyon testi uygulanmıştır. Korelasyon katsayıları ise; .00 ile .025 arası çok zayıf, .26 ile .49 arası zayıf, .50 ile .69 arası orta dereceli pozitif, .70 ile .89 kuvvetli pozitif ve .90 ile 1 arası ise çok yüksek pozitif korelasyon şeklindedir (Karagöz, 2019). İstatistiksel hipotez testleri aşamasında her bir demografik değişken için gözlem sayıları (N), alt boyut puanlarının ortalaması ($\bar{X}$), standart sapma (SS), Medyan (Med), alt sınır (Min), üst sınır (Maks), test istatistikleri, korelasyon değeri (r) ve anlamlılık değerleri (p) verilmiştir. Bu çalışmanın istatistiksel veri analizi uygulamaları, bilgisayarda istatistik yazılım programı ile gerçekleştirilmiştir. Bulgular için önem düzeyi $p < .05$ olarak alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Çalışmanın bu bölümünde yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ve iletişim becerileri arasındaki ilişki, demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ve bu ilişkinin uyumlu olup olmadığına dair bulgulara yer verilmiştir.

A. Birinci Alt Probleme Dayalı Bulgular

Bu başlık altında, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ve iletişim becerileri, toplam puan ve alt boyutları dahilinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiş, sonuçlar aşağıda Tablo 1’de: İletişim becerileri ölçeği, alt boyutları ve yaşam boyu öğrenme ölçeklerine ait puanların cinsiyet grupları ile öğrenim türü karşılaştırmaları sunulmuştur.

Tablo 3: İletişim Becerileri Ölçeği, Alt Boyutları ve Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeklerine Ait Skor Puanlarının Cinsiyet Grupları İle Öğrenim Türü Karşılaştırmaları

Boyut	Grup	$\bar{X}_{MR}$	Med	Min	Maks	Test istatistiği	p*
İİTB	Erkek	15157	40	10	50	12267	.433
	Kadın	159.75	41	12	50		
	Birinci öğrenim	153.21	40.5	10	50	9265.5	.231
	İkinci öğrenim	167.86	41.5	10	50		
KİE	Erkek	157.89	16	4	20	11484	.824
	Kadın	155.59	16	5	20		
	Birinci öğrenim	154.08	16	4	20	9054.5	.376
	İkinci öğrenim	164.85	16	4	20		
EDSOİ	Erkek	150.22	24	6	30	12434	.316
	Kadın	160.64	24	8	30		
	Birinci öğrenim	151.90	24	6	30	9582	.093
	İkinci öğrenim	172.39	25	6	30		
İKİ	Erkek	160.40	19.5	5	25	11172	.534
	Kadın	153.93	19	7	25		
	Birinci öğrenim	154.89	19	5	25	8860.5	.556
	İkinci öğrenim	162.08	19	5	25		
İBÖ	Erkek	154.57	100	25	125	11895	.759
	Kadın	157.77	100	33	125		
	Birinci öğrenim	152.91	99	25	125	9339	.191
	İkinci öğrenim	168.91	103	25	125		

Tablo 3: (Devamı)

YBÖÖ	Erkek	158.76	158.76	15	75	11376	.719
	Kadın	155.01	155.01	15	75		
	Birinci öğrenim	152.58	57	15	75	9418	153
	İkinci öğrenim	170.05	59.5	15	75		

İİTB: İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler KİE: Kendini İfade Etme EDSOİ: Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim İKİ: İletişim Kurmaya İsteklilik İBÖ: İletişim Becerileri Ölçeği YBÖÖ: Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeği *:Mann-Whitney U testi

Tablo 3'te araştırmaya dahil olan bireylere ait puanların cinsiyet değişkenine göre karşılaştırma sonuçları gösterilmektedir. Araştırmaya dahil olan bireylerin iletişim ilkeleri ve temel beceriler alt boyutuna ait puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur ($U=12267$; $p=.433>.05$). Bu bulgular ışığında cinsiyet gruplarına göre bireylerin iletişim ilkeleri ve temel beceriler alt boyutuna ait puanlarının kadın ve erkek öğretmen adayları için aynı olduğu gözlenmektedir. Bu çalışmadaki bireylerin kendini ifade etme alt boyutuna ait puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur ($U=11484$; $p=.824>.05$). Bu bulgulara göre cinsiyet gruplarına göre bireylerin kendini ifade etme alt boyutuna ait puanlarının aynı olduğu söylenebilir. Başka bir ifadeyle kadın ve erkek öğretmen adaylarının kendilerini ifade etmelerinde bir farklılık yoktur denilebilir. Bireylerin etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim alt boyutuna ait puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında ise gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur ($U=12434$; $p=.316>.05$). Bu bulgular ışığında cinsiyet gruplarına göre bireylerin etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim alt boyutuna ait puanlarının aynı olduğu sonucunu vermektedir. İletişim kurmaya isteklilik alt boyutuna ait puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur ($U=11172$; $p=.534>.05$). Bu bulgular ışığında cinsiyet gruplarına göre bireylerin iletişim kurmaya isteklilik alt boyutunda almış oldukları puanlarında benzer olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bireylerin iletişim becerileri ölçeğine ait puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın ($U=11895$; $p=.759>.05$) olmadığı görülmüştür. Bu bulgulardan yola çıkarak cinsiyet gruplarına

göre bireylerin iletişim becerileri ölçeğine ait puanlarının aynı olduğu sonucuna ulaşılırken, yaşam boyu öğrenme ölçeğine ait puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında ise gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı ($U=11376$; $p=.719>.05$) sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular ışığında cinsiyet gruplarına göre bireylerin yaşam boyu öğrenme ölçeğine ait puanlarının aynı olduğu gözlenmektedir. Başka bir ifadeyle kadın ve erkek öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme durumları benzerdir, denilebilir.

Ayrıca, Tablo 3'te araştırmaya dahil olan bireylere ait ölçek puanlarının öğrenim türü değişkenine göre karşılaştırma sonuçları gösterilmektedir. Araştırmaya dahil olan bireylerin iletişim ilkeleri ve temel beceriler alt boyutuna ait puanlarının öğrenim türü değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur ($U=9265.5$; $p=.231>.05$). Bu bulgular ışığında öğrenim türü gruplarına göre bireylerin iletişim ilkeleri ve temel beceriler alt boyutuna ait puanlarının aynı olduğu gözlenmektedir. Bireylerin kendini ifade etme alt boyutuna ait puanlarının öğrenim türü değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı ($U=9054.5$; $p=.376>.05$) ve öğrenim türü gruplarına göre bireylerin kendini ifade etme alt boyutuna ait puanlarının aynı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim alt boyutuna ait puanlarının öğrenim türü değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($U=9582$; $p=.093>.05$). Elde edilen veriler öğrenim türü gruplarına göre bireylerin etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim alt boyut puanlarının aynı olduğunu göstermiştir. İletişim kurmaya isteklilik alt boyutuna ait puanlarının öğrenim türü değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur ($U=8860.5$; $p=.556>.05$). Farklılığın olmaması, öğrenim türünün iletişim kurmaya istekli olma alt boyutuna etkisiz olduğunu göstermektedir. Bireylerin iletişim becerileri ölçeğine ait puanlarının öğrenim türü değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmaması ($U=9339$; $p=.191>.05$) sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin iletişim becerileri öğrenim türlerine göre değişmemektedir de denilebilir. Yaşam boyu öğrenme ölçeğine ait puanlarının

öğrenim türü değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur ($U=9418$; $p=.153>.05$). Bu bulgular ışığında öğrenim türü gruplarına göre bireylerin yaşam boyu öğrenme ölçeğine ait puanlarının aynı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka deyişle öğrenim türü bireylerin yaşam boyu öğrenme durumlarını etkilememektedir.

B. İkinci Alt Probleme Dayalı Bulgular

Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ve iletişim becerileri, toplam puan ve alt boyutları dahilinde bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiş, sonuçlar Tablo 4’ te sunulmuştur.

Tablo 4: İletişim Becerileri Ölçeği, Alt Boyutları Ve Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeklerine Ait Skor Puanlarının Bölüm Grupları Bazında Karşılaştırmaları

Boyut	Grup	$\bar{X}_{MR}$	Med	Min	Maks	Test İstatistiği	p*
İİTB	Beden Eğitimi ve Spor Bölümü	147.68	40	10	50	2.735	.908
	Eğitim Bilimleri Bölümü	169.15	41	21	47		
	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	156.50	40	13	50		
	Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü	175.66	42	25	50		
	Özel Eğitim Bölümü	152.64	40.5	13	50		
	Temel Eğitim Bölümü	149.98	40	12	50		
	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü	160.05	41	22	50		
	Yabancı Diller Eğitimi Bölümü	162.09	41	37	47		
KİE	Beden Eğitimi ve Spor Bölümü	149.13	16	4	20	3.184	.867
	Eğitim Bilimleri Bölümü	180.40	17	8	20		
	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	150.70	16	5	20		
	Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü	154.46	16.5	9	20		
	Özel Eğitim Bölümü	154.5	16.5	5	20		
	Temel Eğitim Bölümü	158.28	16	6	20		
	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü	154.00	16	7	20		
	Yabancı Diller Eğitimi Bölümü	179.82	17	13	20		

Tablo 4: (Devamı)

EDSOİ	Beden Eğitimi ve Spor Bölümü	146.24	24	6	30	4.731	.693
	Eğitim Bilimleri Bölümü	168.38	25	13	30		
	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	159.47	24	6	30		
	Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü	180.27	26.5	15	30		
	Özel Eğitim Bölümü	164.79	24.5	8	30		
	Temel Eğitim Bölümü	144.57	24	8	30		
	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü	162.13	24	12	30		
	Yabancı Diller Eğitimi Bölümü	155.27	24	20	28		
İKİ	Beden Eğitimi ve Spor Bölümü	142.77	18	5	25	2.958	.889
	Eğitim Bilimleri Bölümü	165.44	19.5	11	23		
	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	164.05	19	6	25		
	Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü	155.04	20	10	25		
	Özel Eğitim Bölümü	158.61	19	7	25		
	Temel Eğitim Bölümü	149.79	19	8	25		
	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü	168.82	20	10	25		
	Yabancı Diller Eğitimi Bölümü	161.82	19	14	24		
İBÖ	Beden Eğitimi ve Spor Bölümü	147.86	99	25	121	2.686	.912
	Eğitim Bilimleri Bölümü	173.15	102.5	53	118		
	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	156.52	99	30	125		
	Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü	171.09	103	61	125		
	Özel Eğitim Bölümü	157.46	104.5	33	125		
	Temel Eğitim Bölümü	148.92	98	35	125		
	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü	161.55	100	51	125		
	Yabancı Diller Eğitimi Bölümü	161.77	99	92	116		
YBÖÖ	Beden Eğitimi ve Spor Bölümü	152.60	57	15	75	3.934	.787
	Eğitim Bilimleri Bölümü	174.29	59.5	30	72		
	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	161.41	57	15	75		
	Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü	152.36	55.5	36	75		
	Özel Eğitim Bölümü	155.96	57	21	75		
	Temel Eğitim Bölümü	156.89	58	27	75		
	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü	131.00	53.5	29	75		
	Yabancı Diller Eğitimi Bölümü	173.09	58	43	71		

İİTB: İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler KİE: Kendini İfade Etme EDSOİ: Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim İKİ: İletişim Kurmaya İsteklilik İBÖ: İletişim Becerileri Ölçeği YBÖÖ: Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeği *: Kruskal-Wallis H testi

Tablo 4’de araştırmaya dahil olan bireylere ait ölçek puanlarının bölüm değişkenine göre karşılaştırma sonuçları gösterilmektedir. Araştırmaya dahil olan bireylerin iletişim ilkeleri ve temel beceriler alt boyutuna ait puanlarının bölüm değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur ($KW=2.735$; $p=.908>.05$). Bu bulgular ışığında bölümlere göre bireylerin iletişim ilkeleri ve temel beceriler alt boyutuna ait puanlarının aynı olduğu gözlenmektedir. Bireylerin kendini ifade etme alt boyutuna ait puanlarının bölüm değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur ($KW=3.184$; $p=.867>.05$). Çalışmadaki öğretmen adaylarının, kendini ifade etme becerilerinin benzer olduğu söylenebilir. Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim alt boyutuna ait puanlarının bölüm değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı ($KW=4.731$; $p=.693>.05$) bireylerin etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim alt boyutuna ait puanlarının aynı olduğunu göstermektedir. İletişim kurmaya isteklilik alt boyutuna ait puanlarının bölüm değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($KW=2.958$; $p=.889>.05$). Bölüm gruplarında olan bireylerin iletişim kurmaya isteklilik hallerinin aynı olduğu söylenebilir. İletişim becerileri ölçeğine ait puanlarının bölüm değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur ($KW=2.686$; $p=.912>.05$). Bu bulgular ışığında bölümlere göre bireylerin iletişim becerileri ölçeğine ait puanlarının aynı olduğu gözlenmektedir. Yaşam boyu öğrenme ölçeğine ait puanlarının bölüm değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında ise gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur ($KW=3.934$; $p=.787>.05$). Bu bulgular ışığında bölümlere göre bireylerin yaşam boyu öğrenme ölçeğine ait puanlarının aynı olduğu gözlenmektedir.

C. Üçüncü Alt Probleme Dayalı Bulgular

Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ile iletişim becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiş ve sonuçlar aşağıda Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5: İletişim Becerileri Ölçeği, Alt Boyutları ve Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına Ait Skor Puanlarının Aralarındaki İlişkiler

Boyut	İstatistik	YBÖÖ	IITB	KİE	EDSOİ	İKİ	İBÖ
YBÖÖ	<i>r</i>	1					
	<i>p</i>						
IITB	<i>r</i>	.684	1				
	<i>p</i>	<.001					
KİE	<i>r</i>	.626	.705	1			
	<i>p</i>	<.001	<.001				
EDSOİ	<i>r</i>	.652	.818	.732	1		
	<i>p</i>	<.001	<.001	<.001			
İKİ	<i>r</i>	.627	.663	.732	.710	1	
	<i>p</i>	<.001	<.001	<.001	<.001		
İBÖ	<i>r</i>	.720	.922	.857	.911	.842	1
	<i>p</i>	<.001	<.001	<.001	<.001	<.001	

İİTB: İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler KİE: Kendini İfade Etme EDSOI: Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim İKİ: İletişim Kurmaya İsteklik İBÖ: İletişim Becerileri Ölçeği YBÖÖ: Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeği

Tablo 5’de iletişim becerileri ölçeğine ait iletişim ilkeleri ve temel beceriler, kendini ifade etme, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim, iletişim kurmaya isteklilik alt boyutları ve yaşam boyu öğrenme ölçeğine ait puanları arasındaki korelasyon sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında yaşam boyu öğrenme ölçeğine ait puan ile iletişim ilkeleri ve temel beceriler, kendini ifade etme, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim ve iletişim kurmaya isteklilik puanları arasında orta düzeyde pozitif, iletişim becerileri ölçeğine ait puanı ile arasında ise yüksek düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki vardır ($p<.001$). Sonuçlara bakıldığında iletişim ilkeleri ve temel beceriler puanı ile kendini ifade etme, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim, iletişim kurmaya isteklilik ve iletişim ilkeleri ve temel beceriler puanı arasında istatistiksel olarak yüksek düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki vardır ($p<.001$). Tablo 5’e bakıldığında kendini ifade etme puanı ile etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim, iletişim kurmaya isteklilik ve iletişim ilkeleri ve temel beceriler arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde bir korelasyon vardır ($p<.001$). Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim puanı ile iletişim kurmaya isteklilik ve iletişim ilkeleri ve temel beceriler puanı arasında yüksek düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki vardır ($p<.001$). Ayrıca iletişim kurmaya isteklilik puanı ile

iletişim ilkeleri ve temel beceriler puanı arasında ise yüksek düzey pozitif anlamlı bir ilişki vardır ($p<.001$).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, çalışmanın başlıca problemi olan öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin olup olmadığının incelenmesi yer almaktadır. Çalışmanın bu problemi çeşitli alt problemler dahilinde incelenmiştir. Araştırma sonuçları, literatürde var olan çalışmalar eşliğinde değerlendirilmiştir.

A. Sonuç ve Tartışma

Alan yazın incelendiğinde öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme düzeylerinin bu çalışma ile karşılaştırıldığında farklı ya da benzer olduğu çalışma sonuçları görülmüştür. Yapılan bu araştırmanın bulguları sonucu, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme düzeyleri orta düzey çıkmıştır. Elde edilen bu sonucu destekleyen bazı çalışmalar (Ayra, 2015; Demirel ve Akkoyunlu, 2010; Kılıç, 2014) vardır. Bu sonuçlardan yola çıkarak öğretmen adaylarının 21. yüzyıl koşullarında güçlü eğitim imkanları oluşturma gereğine ve önemine inandıkları, yaşam boyu öğrenme halini önemsemekte oldukları düşünülebilir. Fakat bu düzeyin daha iyi seviyelere taşınması gerektiği söylenebilir. Adayların kişisel ve mesleki açıdan kendilerini eksik hissederek, öğrenmeye yönelik daha çok istek ve azim duymaları, serbest zamanlarını anlamlı değerlendirebilmeleri yaşam boyu öğrenme düzeylerini daha da yüksek bir seviyeye getirebilir.

Yapılan çalışma sonucunda öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin orta düzeyin üzerinde olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgularla benzer (Çetinkaya, 2011; Gürşimşek, Vural ve Demirsöz, 2008; Pehlivan, 2005; Piji-Küçük, 2012; Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu, 2009; Yılmaz ve Çimen, 2008) çalışmalar vardır. Bu çalışmada yer alan öğretmen adaylarının eğitimlerini pandemi sürecinde evlerinden sürdürmeleri, kısıtlı sosyal iletişim ve okul ortamından uzaklaşma gibi olumsuz şartlar deneyimlemeleri nedeniyle, iletişim becerilerinin orta düzeyde olması beklenen bir durumdur. Öğretmen adaylarının bu süreci geçirdikten sonra iletişim becerilerine yönelik eğitimlere, konferanslara ve seminerlere katılması mevcut düzeylerini yükseltmeleri adına faydalı olacağı düşünülür. Bu bulgular ışığında

öğretmen adaylarının iletişim algılarının iyi seviyede olması, meslek hayatlarına ve ders içi öğrenci iletişimlerine olumlu etki yapacağı sonucuna ulaştırabilir.

Alan yazın incelendiğinde her iki konuyu da bir arada inceleyen çok az çalışma vardır. Boztepe (2017) tarafından yapılan ‘Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme ve İletişim Memnuniyet Düzeylerinin İncelenmesi’ adlı çalışmada her iki kavram arasındaki bulgular sonucunda zayıf düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu çalışma sonucunda ise her iki kavram arasındaki ilişki; Karagöz (2019)’ e göre, .70 üzerinde yüksek düzeyde anlamlı pozitif bir ilişkidir. Başka bir ifadeyle her iki kavram birbirini olumlu anlamda etkilemekte, paralel hareket etmektedirler.

1. Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi

Çalışmada öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi sonucunda yaşam boyu öğrenme ve iletişim becerileri arasında orta düzeyde bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışma cinsiyet, öğrenin türü ve bölüm değişkenleri açısından değerlendirilmiştir. Alan yazın taraması sonrasında araştırma sonuçlarıyla farklı ya da benzer olan bulguları yurt içi- yurt dışı kaynaklı mukayese etmek, çalışmalar arasındaki ilişkilerin anlaşılmasına yarar sağlayacaktır.

Araştırmaya dahil olan bireylerin yaşam boyu öğrenme ölçeğine ait puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bir başka ifadeyle kadın ve erkek öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme düzeyleri benzer çıkmıştır. Literatüre bakıldığında ise, yapılan çalışmalardan bazıları (Arcagök ve Şahin, 2014; Boztepe, 2017; Dündar, 2016; Kılıç, 2014; Savuran, 2014; Tunca, Şahin ve Aydın, 2015; Yaman, 2014; Yıldırım, 2015) bu çalışmanın sonucunu desteklemektedir. Bu sonuçtan hareketle Türkiye’deki eğitim fakültelerinde öğrenim gören kadın-erkek öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme konusunda aynı hassasiyeti taşıdıkları düşünülebilir. Aynı zamanda adayların, yaşam boyu öğrenmeye dair becerilere ve yeterliliklere sahip olmaları; değişen toplumlara karşı farkındalık kazanmalarında,

gelişen teknoloji çağına ayak uydurabilmelerinde ve kişisel gelişimlerinde kabul edilebilir derecede ihtiyat sahibi olmaları hususunda önemli bir destek sağladığı söylenebilir. Jansen- Simmermon (2009) öğretmen adaylarının yaşamları boyunca öğrenimlerini devam ettirme isteklerinin yaşam boyu öğrenme durumlarına oldukça katkısı vardır. Yaşam boyu öğrenmenin yüksek öğrenimde derin kökleri vardır. Öğrencinin ön lisansını tamamladıktan sonra yükseköğretime geçerek bir ileri seviyede olan eğitime katılmaya yönlendiren motivasyon oldukça önemlidir. Simmermon iki yıllık bir üniversitede eğitim alan öğrencileri motive edebilecek eğitim tecrübelerini incelemiştir. Öğrencilerin yaşamlarından duydukları memnuniyeti arttırmak için bir ileri eğitimi tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçtan yola çıkacak olursak öğrencileri ilerideki yaşamlarına motive eden maddi-manevi beklentileri, onları yaşam boyu öğrenen bireyler haline getirebilir.

Literatürde yer alan bazı çalışmalar ise kadın-erkek öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme düzeylerinin farklı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Akçaalan (2016) üniversite öğrencileri üzerinde Türkçe' ye uyarlanmış olduğu Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeği (YBÖ)'ni kullanarak yapmıştır. Bu çalışma sonucunda elde edilen analizler, yaşam boyu öğrenme puanlarının kız öğrencilerin lehine yüksek çıkmıştır. Bu durumda kız öğrencilerin yaşam boyu öğrenmeye daha yatkın olduklarını göstermektedir. Goodrich (2015), sporcu olmayan ve sporcu olan öğrencilerin, yaşam boyu öğrenme becerilerindeki algılanan gelişim üzerine yapmış olduğu çalışmada kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında kız öğrenciler lehine anlamlı farklılığın olduğu sonucuna ulaşmıştır. Coşkun (2009) üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerini belirlemeye yönelik yapmış olduğu çalışmada, kız öğrencilerin puan ortalamalarının erkek öğrencilerden yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Akkuş (2008), Yaşam Boyu Öğrenme Becerilerinin Göstergesi Olarak 2006 PISA Sonuçlarının Türkiye Açısından Değerlendirilmesi üzerine yapmış olduğu çalışmada kız ve erkek öğrenciler arasındaki farklılığı ortaya koyan sonuçlara ulaşılmıştır. Bunlar; Türkiye fen bilimleri okur-yazarlığı becerisinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha iyi performans göstermiş olmasıdır. Türkiye okuduğunu anlama becerisinde kız öğrenciler lehine, Türkiye matematik okur-yazarlığı becerisinde ise erkek öğrenciler lehine fark gözlenmiştir. Türkiye OECD ülkeleri

içerisinde kız-erkek öğrencilerin farkına göre orta sıralarda yer almaktadır. Bunun sebebi olarak 1998 ilköğretim programlarının PISA’ da ölçülen becerileri içermemesiyle açıklanabilir. Ancak 2004 ve sonrasında geliştirilen ilköğretim programları yaşam boyu öğrenme becerilerinin geliştirilmesini sağlayan şekilde hazırlanmıştır. Hazırlanan bu programlar sayesinde cinsiyet farkı olmadan yaşam boyu öğrenme becerilerinin tüm öğrenciler tarafından edinileceği düşünülebilir. Chang, Wu ve Lin (2012) yapmış oldukları çalışmada yaşam boyu öğrenmedeki yetişkin yükümlülüğü durumunu incelemişlerdir. Sosyo ekonomik durum ve cinsiyet eğitime eşit erişimde ciddi öneme sahiptir. Bu düşünceyle, belirli bir ülkede bu değişkenler yaşam boyu öğrenmede yetişkin yükümlülüğü ile ilişkili midir? sorusuna cevap aranmıştır. Cinsiyet değişkeninin diğer tüm değişkenlerle kuvvetli bir ilişki içinde olduğu belirlenmiştir. Mevcut çalışmada da kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık çıkmıştır. Sonuçlara bakılarak düşük ve orta sosyo-ekonomik sınıfta yer alan kadınlar, erkeklere oranla yaşam boyu öğrenmeye daha eğilimli oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Erkeklerin ise iş ve kariyer planları için yaşam boyu öğrenmede yer aldıkları görülmüştür. Gencel (2013) öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliliklerine yönelik algıları üzerine yapmış olduğu çalışma sonucunda, kadın öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarının erkek öğretmen adaylarına kıyasla daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmalardan yola çıkılarak yaşam boyu öğrenme hali erkek öğrencilere oranla kadın öğrencilerde daha yüksek çıkmıştır. Kadın öğrencilerin günlük hayattaki rolleri ve sorumlulukları devamlı bir iş yaşamına sahip olamamalarını gerektirebilir. İş değiştirme, işe ara verme ya da iş bırakma gibi sık karşılaştıkları durumlar sebebiyle değişime uyum sağlayabilmeleri için göstermiş oldukları çabalar, yaşam boyu öğrenme yeterliliklerinin pozitif yönde etkilendiğini gösterebilir.

Çalışmanın bir başka değişkeni öğrenim türüdür. Yapılan analiz sonucunda görülmüştür ki; araştırmaya dahil olan bireylerin yaşam boyu öğrenme ölçeğine ait puanlarının öğrenim türü değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur. Çalışma sonucunu destekleyen bir başka çalışma ise; DüNDAR (2016) tarafından yapılan ‘Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin İncelenmesi’ isimli çalışmadır.

Araştırmada Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 1. ve 2. öğretim programlarının ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf, sınıf öğretmeni adayları yer almıştır. Çalışma sonucunda birinci ve ikinci öğretimde öğrenim gören öğretmen adayları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Her iki çalışmanın da Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi öğrencilerine yapılmış olması ve elde edilen sonuçların birbirini desteklemesi yaşam boyu öğrenme algısının bölüm türünden etkilenmediği ve öğrencilerde ise benzer olduğu sonucuna götürebilir. Selçuk (2016) tarafından yapılmış olan ‘Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlik Algıları ve Öz-Yeterlik İnançlarının Öğretmen Yetiştirme Programı Kapsamında İncelenmesi’ adlı çalışmada ise öğretim türü değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Birinci öğretimde okuyan öğrencilerin puanları ikinci öğretimde okuyan öğrencilere kıyasla daha düşük çıkmıştır. Bu bulgudan yola çıkacak olursak ikinci öğretimde okuyan öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yaklaşımına yönelik algılarının daha yüksek olduğu düşünülebilir. Eğitim alabilmek için, birinci öğretime kıyasla daha düşük puan alan öğrencilerin yaşam boyu öğrenmeye yönelik algılarının daha yüksek olduğunun işaretidir.

Çalışma, bölüm değişkenine göre incelendiğinde ise; araştırmaya dahil olan bireylerin yaşam boyu öğrenme ölçeğine ait puanlarının bölüm değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur. Bu bulgular ışığında bölümlerine göre bireylerin yaşam boyu öğrenme ölçeğine ait puanlarının aynı olduğu gözlenmiştir. Bir başka ifadeyle Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme hallerinin birbirine yakın ya da benzer olduğu söylenebilir. Elde edilen bu analizi destekleyen ve desteklemeyen çalışma sonuçları vardır. Alan yazın incelendiğinde yaşam boyu öğrenmede, bölümler arası herhangi bir farklılığın olmadığını destekleyen çalışmalar vardır (Duymuş ve Sulak, 2018; Güzel, 2017; Kılıç, 2014; Kılıç, 2015). Bu çalışmalarda bölüm değişkeni, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme algıları toplam puanında bir farklılık oluşturmamıştır. Oral ve Yazar (2015) tarafından yapılan ‘Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi’ adlı çalışmada Fen ve Matematik bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme algılarının

Sosyal bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarına kıyasla daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Sosyal bölümlerin; insanı, toplumu ve kültürü araştıran bir yönü vardır. Aynı zamanda sosyal bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin alanlarının gerektirmiş olduğu, geçmiş ve gelecek arasındaki ilişkiyi açığa çıkarabilmeleri, gündemde var olan sosyal konular hakkında doğru yorum ve seçimlerin yapılabilmesi için yaşam boyu öğrenme algılarını sürekli aktif tutmaları gerektiği düşünülebilir. Coşkun (2009) yapmış olduğu ‘Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi’ adlı çalışmada yaşam boyu öğrenme algısında en yüksek ortalama Güzel Sanatlar Fakültesine aitken, en düşük ortalamanın ise İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine ait olduğu belirlenmiştir. Yaman (2015) yapmış olduğu çalışmasında da yaşam boyu öğrenme algısının, Güzel Sanatlar öğretmenlerinin Sosyal-Türkçe, Fen-Matematik ve Yabancı Dil öğretmenlerinden yüksek olduğunu tespit etmiştir. Elde edilen bu sonuçlara göre, Güzel Sanatlar Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin yaşam boyu öğrenme isteklerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere istinaden daha aktif olması, öğrencilerin bu fakülteleri kendi yetenek ve istekleri doğrultusunda bilinçli bir şekilde seçmiş olmaları olabilir (Yaman, 2015). Ayrıca öğrencilerin bölümlerini mesleki anlamda bilinçli tercih etmiş olmaları, alana ve alanla ilintisi olan tüm sosyal konulara karşı farkındalık kazanabilmeleri açısından yaşam boyu öğrenme halinde olmaları gerektiği sonucunu doğurabilir. İzci ve Koç (2012) tarafından yapılan çalışmada yaşam boyu öğrenme algısının Türkçe bölümü öğrencilerinde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünebilme, öğrenmeye açıklık, yaratıcı düşünebilme ve bilgide seçicilik konusunda daha ilgili oldukları şeklinde düşünebilir.

2. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi

Çalışmada iletişim becerileri değişkenler dahilinde alt boyutlarıyla değerlendirilmiştir. İletişim ilkeleri ve temel beceriler, kendini ifade etme, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim, iletişim kurmaya isteklilik alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arası istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu bulgular ışığında kız ve erkek

öğrencilerin iletişim becerileri düzeyleri arasında herhangi bir farklılık olmadığı sonucuna varılabilir.

Çalışmayla ilgili alan taraması yapıldığında çalışmanın sonucunu destekleyen çalışmalar olduğu gibi, desteklemeyen çalışmalar da bulunmaktadır. Bulgulardan yola çıkarak (Dilekmen ve diğerleri, 2008; Gün, 2018; Kayabaşı ve Akcengiz, 2014; Pehlivan, 2005; Savaş, 2018) cinsiyet değişkenine göre ise bir farklılık bulunmaması çalışmayı desteklemektedir. Bu çalışmalar doğrultusunda iletişim becerileri düzeyinde kız- erkek öğrenciler arasında herhangi bir farkın olmaması normal bir durum olarak yorumlanabilir. Çünkü insan ilişkilerinin sağlıklı ve sürekli yürütülebilmesi için iletişim becerileri gereklidir. Mevzu öğretmen ve öğretmen adayı olunca iletişim becerilerinin önemi daha da artmaktadır. Bu önemin, kadın- erkek ayrımına gidilmeksizin hepsini kapsayacağı söylenebilir. Fakat cinsiyet değişkeninin iletişim becerilerinde farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşan çalışmalar da vardır (Milli ve Yağcı, 2017; Ocak ve Erşen, 2015; Owen Korkut ve Bugay, 2014; Özerbaş, Bulut ve Usta, 2007). Yapılan bu çalışmalar sonucunda kadın öğretmenler lehine fark bulunmuştur. Bu fark kadın ve erkeklerin yetiştirilme tarzlarından dolayı hayata bakışları ve iletişimden beklentilerinin oluşturduğu söylenebilir. Owen Korkut ve Bugay (2014) bu farkın sebebi olarak, cinsiyet ve sosyalleşme beklentilerini öne çıkararak, kültürel etkenler ve toplum yapılarının kız- erkek iletişim becerilerini etkilediğini dile getirmişlerdir. Bugünün şartlarında Türkiye’de geleneksel kadın rollerinin değişmesiyle birlikte, kadınların başarılı girişimleri ile oluşturmuş oldukları gruplar, vakıflar ve iş ortamları iletişim becerilerini olumlu anlamda etkilediği söylenebilir. Ocak ve Erşen (2015), toplumda öğretmenlik mesleğinin en çok kadınlara yakıştırılması gibi bir yaklaşımın olması, etkili bir öğretmen olabilmeleri adına, öğretmenliğin temel özelliklerini edinebilme açısından; kadınların iletişim becerilerine dair algıları, erkeklere oranla daha yüksek çıkmış olabilir.

Çalışmada iletişim becerileri değişkenler dahilinde alt boyutlarıyla değerlendirilmiştir. İletişim ilkeleri ve temel beceriler, kendini ifade etme, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim, iletişim kurmaya isteklilik alt boyutlarının bölüm değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arası istatistiksel

açından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çalışmayla ilgili alan taraması yapıldığında çalışmanın sonucunu destekleyen çalışmalar olduğu gibi, desteklemeyen çalışmalar da bulunmaktadır. Bulgulardan yola çıkarak bölüm değişkenine göre bir farklılık bulunmaması sonucunu destekleyen çalışmalar vardır (Acar, 2009; Kayabaşı ve Akcengiz, 2014; Özerbaş, Bulut ve Usta, 2009; Savaş, 2018). Başka bir deyişle öğretmen adaylarının iletişim becerileri, öğrenim gördükleri bölüme göre değişmemekte olduğu da söylenebilir. Dilekmen ve diğerleri (2008) tarafından yapılmış olan çalışmada bölüm değişkenine göre farklılık olduğu görülmüştür. Bu fark Sınıf Öğretmenliği, Fen Bilgisi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana Bilim Dalı ile İlköğretim Matematik Ana Bilim Dalı öğrencileri arasında olup, Psikolojik Danışma Rehberlik Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği ve Fen Bilgisi dalı lehinedir. Bu çalışma sonucunda Matematik Ana Bilim Dalı öğrencileri iletişim becerileri konusunda problem yaşayabilirler. Bu problem halinin ortadan kalkması için iletişim becerilerini geliştirebilecek derslere ve etkinliklere Matematik Ana Bilim Dalı bölümünde daha çok yer verilmesi gerektiği söylenebilir. Bazı çalışmalarda öğretmen adaylarının öğrenim gördüğü bölüme göre iletişim becerileri arasında fark bulunmuştur (Güven, Yalçinkaya-Akyüz, 2001; Gürşimşek, Vural ve Demirsöz, 2008; Gülbahçe, 2010; Ocak ve Erşen, 2015). Bölüm değişkeni ile oluşan bu farkın nedeni olarak; öğrenim görülen alandaki derslerin iletişim becerilerine yönelik, beceri ve bilgileri daha çok içermesi veya bu konuya yönelik özel derslerin verilip verilmemesi ile ilişkili olduğu söylenebilir. Milli ve Yağcı (2017) tarafından yapılan çalışmada ise bölüm değişkenine göre; Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı iletişim becerisi en yüksek bölüm olurken, Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı ise iletişim becerisi en düşük bölüm olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuç doğrultusunda sanatın bir iletişim kanalı olduğu ve işlevleri gereği toplumsal ve bireysel iletişimi destekleyen bir alan olduğu düşünülmektedir. Fakat iletişim becerilerinin yüksek olmasının beklendiği sanat eğitimi bölümlerinden Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı öğrencilerinin beklenen sonucu vermemesi, bölüm öğrencilerinin iletişim becerilerini geliştiren ve destekleyen çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu düşündürmektedir. Ersanlı ve Balcı (1998) yapmış oldukları çalışmalarda iletişim çatışmalarını engelleme ve iletişim kurma konularını

işleyerek, bireylerin iletişim becerilerinin geliştirilmesinin mümkün olduğunu vurgulamışlardır.

İletişim ilkeleri ve temel beceriler, kendini ifade etme, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim, iletişim kurmaya isteklilik alt boyutlarının öğrenim türü değişkenine göre karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında gruplar arası istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Elde edilen bu sonucu destekleyen çalışmalar vardır (Acar, 2009; Kayabaşı ve Akcengiz, 2014). Öğrenim türüne göre öğretmen adayları arasında herhangi bir fark bulunmaması, adayların gerek birinci öğretimde gerek ikinci öğretimde öğrenim görsünler benzer iletişim becerilerine sahip olduklarını düşündürmektedir.

B. Öneriler

1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

Bu çalışma öğretmen adaylarının “cinsiyet, öğrenim görülen bölüm ve öğretim türü” değişkenlerine göre yaşam boyu öğrenme ve iletişim becerileri arasındaki ilişki bakımından incelenmiştir. Yaşam boyu öğrenme ile iletişim becerileri arasında yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki vardır. Eğitim fakültesi öğrencilerinin, değişen dünya düzenini doğru algılayıp aktarabilmeleri için bilgilerini sürekli yenilemeleri gerekmektedir. Bu durumda da öğrenmeye açık olmaları bu sistemde en temel şarttır. Bilgiye ulaşmak ve bilgiyi aktarmak, doğru bir iletişimden geçmektedir. Bu sebeple öğretmen adayları iletişim becerilerine dair seminerlere, eğitimlere ve çalışmalara katılımlarını devam ettirmeleri gerekmektedir. Alan taraması sonucunda bölümler arasında yaşam boyu öğrenme ve iletişim becerisinin farklılık gösterdiği çalışmalara rastlanmıştır. Bu bulgudan hareketle yaşam boyu öğrenme algısının ya da iletişim becerileri düzeyinin orta düzeyde olduğu bölümlerde bu durumu destekleyecek derslere yer verilmesi önerilebilir.

2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Araştırma Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmadan yola çıkarak:

Yapılan araştırmada ölçülen özelliklerin farklı değişkenler açısından da incelenmesi önerilebilir.

İlgili çalışmanın farklı okullarda ve farklı öğrenim düzeylerinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde de yapılması önerilebilir.

Çalışmaya yeni bir boyut kazandırmak adına aktif görev yapan öğretmenler ve öğretim elemanları üzerinde de bu çalışma yürütülebilir.

KAYNAKÇA

- ACAR, Veli, *Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri* (Master's thesis), Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.
- ADAİR, John, *Etkili İletişim*, 2. Baskı, Çev: Ömer Çolakoğlu, Babıali Kültür, 2004
- Akbaba, Sırrı; “Eğitimde Motivasyon”, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 2006, 343-361.
- AKBAŞ, Oktay; ÖZDEMİR, Soner; "Avrupa Birliğinde Yaşam Boyu Öğrenme", *Milli Eğitim Dergisi*, 2, 2002, 155–156.
- AKÇAALAN, Mehmet, *Yaşam Boyu Öğrenme İle Sosyal Duygusal Öğrenme Arasındaki İlişkilerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya 2016.
- AKÇAALAN, Mehmet; ARSLAN, Serhat, *Yaşam boyu öğrenme: Teori ve uygulama*, 2016.
- AKKUŞ, Nur, *Yaşam Boyu Öğrenme Becerilerinin Göstergesi Olarak 2006 PISA Sonuçlarının Türkiye Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2008.
- AKOĞUZ, Mete, *İletişim Becerilerinin Geliştirilmesinde Yaratıcı Dramanın Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2002.
- AKSOY, Mustafa, *Hayat Boyu Öğrenme ve Kariyer Rehberliği İlkelerinin İstihdam Edilebilirliğe Etkileri: Otel İşletmeleri Üzerine Bir Uygulama*, Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 2008.
- ALYILMAZ, Semra; POLATCAN, Faruk, “İletişim Kurma İstekliliği Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(1), 2018, 447-458. <https://doi.org/10.7884/teke.4160>
- ARCAGÖK, Serdar; ŞAHİN, Çavuş, “Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlikleri Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”. *Adıyaman*

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16), 2014, 394-417.
<https://doi.org/10.14520/adyusbd.705>
- ASPİN, David; , CHAPMAN, Judith; EVANS, Karen; BAGNALL, Richard. (Eds.),
Second International Handbook of Lifelong Learning (pp. 1-958). Springer
Netherlands 2012.
- AYDIN, Betül, *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleriyle
Kariyer Geliştirme Arzuları Arasındaki İlişki*, (Yüksek Lisans Tezi), Abant
İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu 2018.
- AYRA, Mücahit, *Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin Mesleki Öz
Yeterlik İnançları İle İlişkisi* (Master's Thesis), Sosyal Bilimler Enstitüsü,
2015.
- AZİZ, Aysel, *İletişime Giriş*, Hiperlink Yayıncılık, İstanbul 2010.
- BALAY, Refik, “Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim”, *Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 2004, 61-82.
https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000097
- BALCI, Seher; ERSANLI, Kurtman, “İletişim Becerileri Envanterinin Geliştirilmesi:
Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *Türk Psikolog Danışma ve Rehberlik
Dergisi*, 2(10), 2006, 7-12.
- BALTAŞ, Acar; BALTAŞ, Zuhale, *Bedenin Dili*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2014.
- BALTAŞ, Acar, *Eğitim Başarısını Yükseltmede, Sağlıklı ve Mutlu İnsanlar Yetiştirmede
Ailenin Rolü: Ana-Baba Okulu*, 26. bs., İstanbul 2003.
- BALTAŞ, Acar; ÜRKMEZ İlhan; SEVİL İdil, *Satışta İletişim ve Beden Dili*, Remzi
Kitapevi, İstanbul 2007.
- BALTAŞ, Zuhale; BALTAŞ Acar, *Beden Dili*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1992.
- BARTH, Roland, *Learning By Heart*. San Francisco: Jossey- Bass, 2001.
- BAYMUR, Feriha, *Genel Psikoloji*, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1990.

- BEKCAN, Süleyman, *İletişim Becerileri, Motivasyon ve Sağlık Çalışanlar*, Beykent Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2015.
- BERBEROĞLU, Bahar, “Yaşam Boyu Öğrenme ile Bilgi ve İletişim Teknolojileri Açısından Türkiye’nin Avrupa Birliği’ndeki Konumu”, *Bilgi Ekonomisi ve Yönetim Dergisi*, 5(2), 2010
- BIÇAKÇI, İlker, *İletişim ve Halkla İlişkiler*, Mediacat Kitapları, İstanbul 2000.
- BOZTEPE, Ömer, *Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme ve İletişim Memnuniyet Düzeylerinin İncelenmesi*. 2017, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 471007).
- BRAHMİ, Frances A., *Medical Students' Perception of Lifelong Learning at Indiana University School of Medicine* (Doctoral dissertation), Indiana University, 2007.
- BRUNO, Layn Q., *Lifelong Learning Characteristics And Academic Achievement Of Eighth-Grade Students: Lessons For Educators In Preparing Students For Global Citizenship*, (Doctoral Dissertation), Walden University 2009.
- BULAÇ, Elif, *Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi, Amasya 2019.
- CANDY, Philip; *Lifelong Learning and Information Literacy*. Australian Department of Education, Science and Training, Australia 2003.
- CELEP, Cevat, “İlkokullarda Yönetici-Öğretmen İletişimi”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 1992, 301-316
- CHAN, Victroria; SPRATT, Mary; HUMPHEYS Gillian, “Autonomous Language Learning: Hong Kong Tertiary Students Attitudes and Behaviors”, *Evaluation & Research in Education*, 16(1), 2002, 1-18.
<https://doi.org/10.1080/09500790208667003>
- CİHANGİR ÇANKAYA, Zeynep, *Kişilerarası İletişimde Dinleme Becerisi*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara 2004.

- CLARKE, Noel, *Adult Development and Lifelong learning: A Woman's Perspective* (Doctoral Dissertation), Research Directed By Dept. Of Education Policy, Planning, And Administration University Of Maryland, Collage Park, Md. 1998
- COŞKUN, Yelkin Diker; *Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara 2009.
- CÜCELOĞLU, Doğan, *Yeniden İnsan İnsana*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1997a.
- CÜCELOĞLU, Doğan, *İnsan ve Davranışı*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1997b.
- CÜCELOĞLU, Doğan, *Yeniden İnsan İnsana*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2005.
- CÜCELOĞLU, Doğan, *Yeniden İnsan İnsana*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2012.
- ÇAĞDAŞ, Aysel, *Ana-baba-çocuk iletişimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.2003
- ÇAĞLAR, İrfan; KILIÇ, Sabiha (); *Genel Teknik ve Etkili İletişim*, Nobel, Ankara 2014.
- ÇELİKTEN, Mustafa, "Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19), 2005, 207-237.
- ÇETİNKAYA, Zeynep, "Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 2011, 567-576.
- ÇİLENTİ, Kamuran, *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*, Kadıoğlu Matbaası, Ankara 1992.
- ÇİLTAŞ, Alper, "Eğitimde Öz-Düzenleme Öğretiminin Önemi Üzerine Bir Çalışma". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 2011, 1-11.
- DEMİREL, Melek; "Yaşam Boyu Öğrenme ve Teknoloji", *Proceedings of 9th International Educational Technology Conferencei*, 2009, 696-703
- DEMİREL, Melek, "Yaşam Boyu Öğrenme ve Türkiye'deki İlköğretim Programlarına Yansımaları", *Internatioal Journal of Curriculum and Instructional Studies*, 2011, 87-105.

- DEMİREL, Melek; AKKOYUNLU, Buket, *Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ve Bilgi Okuryazarlığı Öz Yeterlik Algıları*, 2010.
- Devlet Planlama Teşkilatı (2010).
- DİLEKMEN, Mücahit; BAŞÇI, Zeynep; BEKTAŞ, Fatih, “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerileri”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 12(2), 2008, 223-231.
- DOĞAN, Hıfzı, “Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 30(1), 1997, 1-26.
- DONNISON, Sharn, “Discourses in Conflict: the Relationship Between Gen y Pre-Service Teachers, Digital Technologies and Lifelong Learning”. *Australasian Journal of Educational Technology*, 25(3), 2009, 336-350. <https://doi.org/10.14742/ajet.1138>
- DÖKMEN, Üstün, *İletişim Çatışmaları ve Empati*, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2002.
- DÖKMEN, Üstün, *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati*, Remzi Kitapevi, İstanbul 2013.
- DÖKMEN, Üstün; *İletişim Çatışmaları ve Empati*, 3. bs., Ankara 2005.
- DUYMUŞ, Yeşim; SULAK, “Sema, Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Üzerinde Lisans Eğitimi, Cinsiyet ve Bölümün Etkisi”. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 3(2), 2018, 58-74.
- DÜNDAR, Hasan, *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2016.
- EGAN, Geoff, *Psikolojik Danışmaya Giriş*, Akkoyunlu F. (Çev), Form Ofset, Ankara 1994.
- EMİROĞLU, Selim; PINAR, F. Nur, “Dinleme Becerisinin Diğer Beceri Alanları İle İlişkisi” *Turkish Studies*, 8(4), 2013, 769-782. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.4965>

- ENGİN, Melih; KÖR, Hakan; ERBAY, Hasan, “Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeği Türkçe Uyarlama Çalışması”. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 2017, 1561-1572.
- ERDAMAR, Gürcü, *Yaşam Boyu Öğrenme. Eğitimde Yeni Yönelimler* (E.Ö.Demirel) içinde, (220-237). Pegem Akademi, Ankara 2015.
- ERGİN, Akif; BİROL, Cem; *Eğitimde İletişim*, 7.bs., Ankara 2005.
- EROĞLU, Erhan; ATAİZİ, Murat; YÜKSEL, Aysun; YÜKSEL, Haluk, *Etkili İletişim Teknikleri*. Anadolu Üniversitesi, 3, Eskişehir 2013.
- EROĞLU, Feyzullah, *Davranış Bilimleri*, Beta Yayınevi, İstanbul 1998.
- ERTUĞRUL, Halit, *Öğretmenin Başarı Klavuzu*, Nesil, İstanbul 2006.
- FİNGER, Jarvis; BAMFORD, Bamford, The Classrom Teacher’s Book of Management Esanstials, (Çev. T. Karaköse). *Sınıf Yönetimi Stratejileri ve Öğretmen Klavuzu*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2010.
- GARAVAN, Thomas, “The Learning Organizition: A Review and Evaluation”. *The Learning Organization* 4(1), 1997, 18-29.
<https://doi.org/10.1108/09696479710156442>
- GARDNER, Howard, “How Education Changes: Considerations Of History, Science, And Values”. In M.M. Suarez-Orozco And D. B. Qin-Hillard (Eds.), *Globalization: Culture and Education In The New Millennium* (Pp. 235-258). University Of California Press, Los Angeles 2004.
- GEDİK, Gamze, *Sınıf Öğretmenlerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin İncelenmesi (Manisa-Demirci İlçesi Örneği)*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Celal Bayar Üniversitesi, Manisa 2019.
- GENCEL, İlke Evin, “Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Yeterliklerine Yönelik Algıları”. *Eğitim ve Bilim*, 38(170), 2013.
- GOODRICH, David, “Self-directed Learning: Toward a Comprehensive Model”. *Adult Education Quarterly*, 48(1), 1997, 18-33.

- GÖKÇE, Orhan. *İletişim Bilimi/İnsan İlişkilerinin Anatomisi*, Siyasal Kitabevi, Ankara 2006.
- GÖKYER, Necmi; TÜRKOĞLU, “İsmail, Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 2018, 125-136. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.460929>
- GÖLÖNÜ, Sirel; KARCI, “Yasemin, İletişim Meslek Lisesi Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerinin İncelenmesi: Ankara İl Örneği”. *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi*, 2010, 31, 123.
- GÜLBAHÇE, Öner, “K.K. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin İncelenmesi”. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12, 2010, 1-11.
- GÜLCAN, Murat Gürkan, *Avrupa Birliği ve Eğitim*, Pegem, Ankara 2010.
- GÜLEÇ, İsmail; ÇELİK, Seda; DEMİRHAN, Buket, “Yaşam Boyu Öğrenme Nedir? Kavram ve Kapsamı Üzerine Bir Değerlendirme”. *Sakarya University Journal of Education*, 2(3), 2012, 34-48.
- GÜLER, Bilge, *Avrupa Birliği'nin Yetişkin Eğitim Programı Grundtvig Çerçevesinde Halk Kütüphanelerinin Yeri ve Önemi*, Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara 2004.
- GÜNAY, Kerem, *Sınıf Yönetiminde İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana 2003.
- GÜNEY, Salih, *Bireyler Arası İletişim, Yönetim ve Organizasyon*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2001.
- GÜNÖNÜ KURT, Senem, *Sınıf Öğretmeni Adaylarının İletişim Becerileri İle Empatik Eğilim Düzeyleri Arasındaki İlişki*, Master's thesis, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli, 2019.
- GÜRGEN, Haluk, *Örgütlerde İletişim Kalitesi* (1. Baskı). İstanbul: Der Yayınları, 1997.

- GÜRŞİMŞEK, Işık; EKİNCİ VURAL, Deniz; SELÇİOĞLU DEMİRSÖZ, Ebru, “Öğretmen Adaylarının Duygusal Zekâları İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişki”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 2008, 1-11.
- GÜVEN, Aytül; YALÇINKAYA, Münevver, “Öğretmen Adaylarının İletişim Ve Problem Çözme Becerilerine İlişkin Görüşleri”. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(1), 2001
- GÜZEL, Hatice, “Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin İncelenmesi”. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (10), 2017, 312-325.
- HAHN, Laura. K; LİPPERT, Lance; PAYNTON, Scott, *Surve of Communication Study*. 2014, <http://www.csus.edu/indiv/s/stonerm/coms5surveyofcommunicationtextbook.pdf> ‘den alınmıştır.
- HART, Rowena, *Using e-Learning to Help Students Develop Lifelong Learning Skills* (pp. 1-83). Royal Roads University, 2006.
- Hayatboyu Eğitim veya Örgün Olmayan Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu* Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı, 2001.
- HOON, Teoh Sian; NASARUDDİN, Nur Fadzlin Binti Mohamad; SİNGH, Parmjit, “Communication Skills among Different Classroom Management Styles Teachers”. *Asian Journal of University Education*, 13(1), 2017, 67-78.
- İZCİ, Eyüp; KOÇ, Sevdâ, “Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 2012, 101-114.
- JANSEN- SİMMERMON, Wendy, *A Study Of A Two-Year And How It Fosters Lifelong Learning And Empowerment*. Doctoral Dissertation, Doctoral Dissertation, The University of South Dakota, 2009.
- JARVIS, Peter (Ed.), *The Routledge International Handbook of Lifelong Learnin*. USA: Routledge, 2009.

- KABAL, Dilek, *Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ve Mutluluk Düzeyleri Bir Çalışma (Kocaeli Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Kocaeli 2019.
- KAPLAN, Yusuf, *Giriş. Enformasyon Devrimi Efsanesi*, (Der ve Çev: Y. Kaplan), Rey Yayınları, İstanbul 1991.
- KARADAĞ, Doğan, *Yüzme Antrenörlerinin Bir Liderlik Özelliği Olan İletişim Becerilerinin Yüzücülerinin Motivasyonları Üzerindeki Etkileri*, YYLT, Marmara Üniversitesi (MÜ), SBÜ, İstanbul 2013.
- KARAGÖZ, Yalçın, *SPSS AMOS META Uygulamalı İstatistiksel Analizler*. 2. Basım, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara 2019.
- KARAGÜLLE, Serpil, *Öğretmen Adaylarının Mizah, İletişim Becerileri Ve Kişilik Özellikleri Arasındaki Yordayıcı İlişkiler*, Yüksek Lisans Tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul 2018.
- KARASAR, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (24. Baskı). Nobel Yayıncılık, Ankara 2012.
- KARİP, Emin, “Etkili Eğitim Sistemlerinin Geliştirilmesi”, *Eğitim Yönetimi*, 2, 245-247.1996
- KAYA, Ali, *Yönetimde İnsan İlişkilerinin Sırları*, Eğitim Kitabevi Yayınları, İstanbul 2006.
- KAYA, Ali, *Yönetimde İnsan İlişkilerinin Sırları*, Eğitim Yayınevi, 2014.
- KAYA, Eylem, *Yaşam Boyu Yetişkin Eğitimi*, Nobel, Ankara 2016.
- KAYABAŞI, Yücel; AKCENGİZ, Seren Ahen, “Eğitim Fakültesinde Okuyan Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 2014, 86-104.
- KILIÇ, Çiğdem, “Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenmeye Yönelik Algıları”. *Eğitim Öğretim Araştırmaları Dergisi/Journal of research in education and teaching*. 3(4), 2014, 79-87.

- KILIÇ, Hasan, *İlköğretim Branş Öğretmenlerinin Bireysel Yenilikçilik Düzeyleri ve Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri (Denizli İli Örneği)*, Master's Thesis, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli 2015.
- KOÇ, G, “Yaşam Boyu Öğrenme”. *Eğitimde Yeni Yönelimler* (Ed.Ö.Demirel), Pegem A Yayıncılık, Ankara 2007.
- KORKUT Owen, Fidan; BUGAY, Aslı, “İletişim Becerileri Ölçeği’nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 2014, 51-64.
- KORKUT, Fidan, “İletişim Becerileri Eğitiminin Lise Öğrencilerinin İletişim Becerilerini Değerlendirmelerine Etkisi”, *3 P Dergisi*, 4(3), 1996a, 191-198.
- KORKUT, Fidan, “İletişim Becerilerinin Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışmaları”, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1996b, 18-23.
- KORKUT, Fidan, “Yetişkinlere Yönelik İletişim Becerileri Eğitimi”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(28), 2005, 143-149.
- KURT, Elif; CEVHER, Taha; ARSLAN, Nazmi, “Türkçe Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri”. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9 (1), 2019, 152-160. <https://doi.org/10.24315/tred.473391>
- KURUDAYIOĞLU, Mehmet, “Konuşma Eğitim ve Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler” *Türklük Bilimleri Araştırmaları*, 13: 2003, 287-309.
- KUZU, Tülay Sarar, “Eğitim Öğretim Ortamında Etkili Sözel İletişim”. *Milli Eğitim Dergisi*, 158, 2003, 22-26.
- KÜÇÜK, Duygu Piji, “Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Öğrencilerinin İletişim ve Problem Çözme Becerileri”. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 2012, 33-54.

- LOADS, Daphne, “Effective Learning Advisers Perceptions of Their Role in Supporting Lifelong Learning”. *Teaching in Higher Education*, 12 (2), 2007, 235-245. <https://doi.org/10.1080/13562510701192016>
- LONGWORTH, Norman, *Lifelong Learning in Action: Transforming Education in the 21st Century*. Routledge, London 2003.
- LOY, Kevin John, *Effective Teacher Communication Skills and Teacher Quality*, Doctoral Dissertation, The Ohio State University, 2006.
- MASOUMPARAST, Shiva, “The Role of Teachers' Emotional Intelligence and Self-Efficacy in Decreasing Students' Separation Anxiety Disorder”. *International Education Studies*, 9(4), 2016, 185-194. <https://doi.org/10.5539/ies.v9n4p185>
- MEGEP,, *İletişim Süreci ve Türleri*, Gazetecilik Bölümü Ders Modülü, 2011.
- MERTER, Feridun; KOÇ, Sevda, “İlköğretim Öğretmenlerinin Bilgi Eğitimi Tutumu Konusundaki Tutumları” 9. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu*, 20-22 Mayıs, Elazığ 2010.
- Milli Eğitim Bakanlığı, *Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi* Yüksek Planlama Kurulu. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. 2009<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140716-8-1.pdf> adresinden 09 Aralık 2018 tarihinde erişilmiştir,
- MİLLİ, Makbule Selin; YAĞCI, Ufuk, “Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerinin İncelenmesi”. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2017, 17(1). <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2017.17.28551-304635>
- MİTKOVSKA, Jovanova Snezana; HRİSTOVSKA, Dijana, “Contemporary Teacher and Core Competences For Lifelong Learning”. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 28, 2011, 573- 578. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.11.110>
- NAZİK, Hamil; BAYAZIT, Ateş, *İnsan İlişkileri ve İletişim*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul 2004.

- NUMANOĞLU, Gülcan, “Bilgi Toplumu-Eğitim-Yeni Kimlikler-2: Bilgi Toplumu ve Eğitimde Yeni Kimlikler”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32, (1-2), 1999, 341-350. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001169
- OCAK, Gürbüz; ERŞEN, Zeynep Bahar, “Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri Algılarının İncelenmesi”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(33), 2015, 1-99.
- ORAL, Behçet; YAZAR, Taha, “Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi”. *Elektronik Sosyal Bilgiler Dergisi*, 2015.
- OSKAY, Ünsal, *İletişimin A B C’si*, Derya Yayınevi, İstanbul 2005.
- Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. (). *İlköğretim özel alan yeterlilikleri*, 2017, <http://oygun.meb.gov.tr/www/ilkogretim-ozel-alan-yeterlilikleri/icerik/257> adresinden edinilmiştir.
- ÖĞÜT, Adem, *Bilgi Çağında Yönetim* (2. Baskı), Nobel Yayıncılık, Ankara 2003.
- ÖZÇİFTÇİ, Mustafa; ÖZÇİFTÇİ, Mustafa; ÇAKIR, Recep, “Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ve Eğitim Teknolojisi Standartları Özyeterliliklerinin İncelenmesi”. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5(1), 2015, 1-19. <https://doi.org/10.17943/etku.57410>
- ÖZDEMİR, Servet, *Eğitimde Örgütsel Yenileşme*. (5.Baskı), Ankara; Pegem A Yayıncılık.2000
- ÖZER, A. Kadir, *İletişimsizlik Becerisi*, Varlık Yayınları, İstanbul 1995.
- ÖZERBAŞ, Mehmet Arif; BULUT, Mehmet, “Öğretmen Adaylarının Algıladıkları İletişim Becerisi Düzeylerinin İncelenmesi”. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 2007, 123-135.
- ÖZGEN, Ebru; AKBAYIR, Zuhale, “İletişim Yaklaşımıyla Bir Değer Önermesi: İşveren Markalaması”. *Erciyes İletişim Dergisi*, 2(1), 2011.
- PEHLİVAN, BAYKARA Kevser, “Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma”, *TED Üniversitesi*, 4(2), 2005.

- PEKTAŞ, Suat, “Sözel Olmayan Öğretmen Davranışlarının Öğretime Etkileri”. *Çağdaş Eğitim*. 14(148), 1989, 32-36.
- POLAT, Coşkun; ODABAŞ, Hüseyin, "Bilgi Toplumunda Yaşam Boyu Öğrenmenin Anahtarı: Bilgi Okuryazarlığı", *Küreselleşme, Demokratikleşme ve Türkiye Uluslar Arası Sempozyumu*, 2008, 143–151.
- RAYUDU, C.S., *Communication, Mumbai India* 2010.
- ROBBİNS, P. Stephen; JUDGE, A., Timothy, *Organizational behaviour*. Prentice, New Jersey 2013.
- SABUNCUOĞLU, Zeyyat; GÜMÜŞ, Murat, *Örgütlerde İletişim*, Kriter Yayınevi, İstanbul 2012.
- SABUNCUOĞLU, Zeyyat; TÜZ, Melek, *Örgütsel Psikoloji*, Beta Yayınevi, Bursa 2008.
- SAMANCI, Osman; OCAKCI, Ebru, “Hayat Boyu Öğrenme”, *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(12), 2017, 711-722.
- SARACALOĞLU, Asuman Seda; KAŞLI, Ahmet, “Öğretmen Adaylarının Bilgisayara Yönelik Tutumları ile Başarıları Arasındaki İlişki”, *Ege Eğitim Dergisi*. 1,1, 2001, 112-127.
- SARACALOĞLU, Asuman Seda; YENİCE, Nilgün; KARASAKALOĞLU Nuri, “Öğretmen Adaylarının İletişim ve Problem Çözme Becerileri İle Okuma İlgi Ve Alışkanlıkları Arasındaki İlişki” (Pp. 167-185). *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 2009, 187-206.
- SARIGÖZ, Okan, *Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Yaklaşımına İlişkin Görüş ve Farkındalıklarının Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa 2015.
- SAVAŞ, İlknur, *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Uludağ Üniversitesi Örneği*, Master's Thesis, Uludağ Üniversitesi, Bursa 2018.

- SAVURAN, Yiğit, *Life-long Learning Competencies of Prospective English Language Teachers in Comparison With Their Mentors*, Unpublished Master's thesis. Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences, Department of Foreign Language Teaching, Ankara 2014.
- SELÇUK, Gamze, *Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlik Algıları ve Öz-Yeterlik İnançlarının Öğretmen Yetiştirme Programı Kapsamında İncelenmesi*, Doktora Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa 2016.
- SELVİ, Kıymet, "Teacher's Lifelong Learning". *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 2011, 61-69.
- SENEMOĞLU, Nuray, *Gelişim Öğrenme ve Öğretme*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara 2009.
- SEVER, Sedat, "Dil ve İletişim (Etkili Yazılı ve Sözlü Anlatım)", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 31(1), 1998, 51-66.
https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000244
- SEVER, Sedat, *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*, Anı Yayıncılık, Ankara 2004.
- SİLKÜ, Aydan, *Halkla İlişkiler Açısından İletişim Becerileri ve Liderlik*, EU, SBE, YDT, İzmir 2008.
- SORAN, Haluk; AKKOYUNLU, Buket; KAVAK, Yüksel, "Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri ve Eğiticilerin Eğitimi Programı: Hacettepe Üniversitesi Örneği". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 2006, 201-210.
- ŞAHİN, Çavuş; ARCAGÖK, Serdar, "Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlilikleri Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 2014, 395-417.
- ŞAHİN, Hülya, Okulda Kişilerarası İlişkiler ve İletişim. A. Kaya (Ed.). *Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim*, 311-334. Ankara: Pegem A Akademi.2011
- ŞAHİN, İlknur, *İlkokullarda Görev Yapan Yöneticilerin İç ve Dış İletişim Becerilerinin Öğretmenler Tarafından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2014.

- ŞAHİN, YÜKSEK Fulya, “Grupla İletişim Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi”. *Eğitim ve Bilim*, 22(110), 1999
- TANILLI, Server, *Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz?*, Cem Yayınevi, İstanbul 1996.
- TARHAN, Ufuk, *Kişilerarası İlişkiler Eğitiminin Öğretmenlerin İletişim Becerileri ve Öz Farkındalıkları Üzerindeki Etkisi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2000.
- TAŞOĞLU, Nihal, *Pazarlama İletişimi (Bütünleşik Bir Yaklaşım)*, 1.Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara 2009.
- TDK (Türk Dil Kurumu), (). *Türkçe güncel sözlük*. Erişim adresi: <http://www.tdk.gov.tr>. 2018
- TOMUL, Ekber, “Sınıfta Öğretmen-Öğrenci İletişimi”, içinde *Etkili Sınıf Yönetimi*, Ed. Hüseyin Kıran, Anı Yayıncılık, Ankara 2012.
- TONTA, Yaşar, “Bilgi Toplumu ve Bilgi Teknolojisi, *Türk Kütüphaneciliği*, 13(4), 1999, 363-375.
- TOPRAK, Metin; ERDOĞAN, “Armağan, Yaşam boyu Öğrenme: Kavram, Politika, Araçlar ve Uygulama”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 2012, 69-91.
- TUNCA, Nihal; ŞAHİN, Senar Alkın; AYDIN, Özge, “Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri”. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 2015.
- TURAN, Sevgi, “Öğrenen Toplumlara Doğru Avrupa Birliği Eğitim Politikalarında Yaşam Boyu Öğrenme”. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 2005, 87-98.
- TUTAR, Hasan; YILMAZ, M. Kemal; EROĞLU Ömer, *Genel ve Teknik İletişim* (7. Baskı). Seçkin, Ankara 2017.
- TUTAR, Hasan; YILMAZ M. K., *İletişim*, 9. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2012.

- ÜSTÜNSEL, Gülcan, *Etkili İletişim Becerileri ve Beden Dili*, Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ 2011.
- VARIŞOĞLU, Mehmet Celal, “İletişim ve Sözlü Anlatım Becerileri Açısından Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Değerlendirilmesi (Gaziantep Üniversitesi Örneği)”, *Electronic Turkish Studies*, 12(14). 2017 <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.11627>
- WATT, H. M. G; RICHARDSON, P. W; WILKINS, K., “Profiles of Professional Engagement and Career Development Aspirations Among USA Presevice Teachers”. *International Journal of Educational Research*, 65, 2014, 23-40. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2013.09.008>
- Westwick, N. Jashua; *Student-Instructor Interaction: The Relationship Between Instructor Immediacy Behaviors and Student Out-Of- Class Communication Channel Selection Preferences*, Division of Educational Administration Adult and Higher Education Program in the Graduate School University of South Dakota, May 2012.
- YAMAN, Fikriye, YAZAR, Taha, “Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin İncelenmesi (Diyarbakır ili örneği)”. *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (4), 2015, 1553- 1566.
- YASA, Duygu Havva, *Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri İle Bilgi Okuryazarlığı Becerileri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- YAVUZER, Haluk, *Çocuk Eğitimi El Kitabı*, İkinci Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul 1996.
- YAVUZER, Haluk, *Ana-Baba ve Çocuk*, Remzi Kitapevi, İstanbul 1997.
- YILDIRIM, Ramazan, *Öğrenmeyi Öğrenmek*, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2001.
- YILDIRIM, Zeynep, *Sınıf Öğretmenlerinin Yaşam Boyu Öğrenmeye Yönelik Yeterlik Algıları ve Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale 2015.

- YILMAZ, İdris; ÇİMEN, Zafer, “Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının İletişim Beceri Düzeyleri”, *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(3), 2008, 3-14.
- YILMAZ, Muammer, “Sınıf Öğretmeni Yetiştirmede Teknoloji Eğitimi”, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 1, 2007, 155-167.
- YİĞİTER Kemalettin; Engin Ali Osman; YAĞIZ Oktay, Öğrenme Sürecinde Bireyler Arası İletişim ve Etkileşim, *KKEFD/JOKKEF*, 15, 2007, 123-157.
- YURDABAKAN, İrfan, “Küreselleşme Konusundaki Yaklaşımlar ve Eğitim”. *Eğitim Araştırmaları*, 6, 2002, 61-64
- YURDAKUL, Cengiz, *Özerk Öğrenme ve Yaşam Boyu Öğrenme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya 2016.
- YÜKSEL ŞAHİN, Fulya, *Grupla İletişim Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi*. 12-19. Ankara.1997
- YÜKSEL, Haluk; DEMİRAY, Uğur; “İletişim Modelleri”, Demiray, U (edt), *Etkili İletişim*, (2-70), Ankara 2016.
- YÜKSEL, N. Aysun; EROĞLU, Erhan; *Etkili İletişim Teknikleri*. Der. Prof. Dr. Erhan Eroğlu, Prof. Dr. Haluk Yüksel, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2014.
- ZEE, Marjolein; KOOMEN, MY Helman, “Teacher Self-Efficacy and its Effects on Classroom Processes, Student Academic Adjustment, and Teacher Well-Being: A Synthesis of 40 Years of Research”. *Review of Educational Research*, 86(4), 2016, 981-1015. <https://doi.org/10.3102/0034654315626801>
- Zıllıoğlu, MERİH, *İletişim Nedir?*, Cem Yayınevi, İstanbul 2003.
- Zıllıoğlu, MERİH, *İletişim Nedir?*, Cem Yayınevi, İstanbul 2007.

EKLER

EK-1. İletişim Becerileri ve Yaşam Boyu Öğrenme Ölçekleri Kullanım İzinleri

NEVRA YUNUSOĞULLARI

13 Nis 2020 Pzt 13:22 ☆ ↻ ⋮

Alıcı: korkut

İYİ GÜNLER DEĞERLİ HOCAM.BEN NEVRA YUNUSOĞULLARI DİDİN ERZİNCAN BİNALI YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİNDE YÜKSEK LİSANS YAPMAKTAYIM.YÜKSEK LİSANS TEZİNDE ÖĞRETMEN ADAYLARININ YAŞAM BOYU ÖĞRENME EĞİLİMLERİ VE ETKİLİ İLETİŞİM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ AÇISINDAN İNCELENMESİNE YÖNELİK BİR ÇALIŞMA YAPMAK İSTEMEKTEYİM.Bu konuya yönelik ölçekleri inceleyen sizin çalışmanıza rastladım.Eğer izin verirsiniz tez çalışmamda İLETİŞİM BECERİLERİ ENVANTERİ ölçeğinin kullanılabilir miyim.Bu konuda bana yardımcı olabilir mısınız?İlgınız için teşekkür ederim.İyi günler hocam.SAYGILARIMLA...

Fidan KORKUT

18 Nis 2020 Cmt 16:31 ☆ ↻ ⋮

Alıcı: ben

Merhaba Nevra

Bu çok eski olan bir eposta adresim. Nadiren kontrol ediyorum. Gelecekte yazman gerekirse adresine yazmanı önereceğim.

İletişim konusıyla ilgilinen güzel.) Bu arada iletişim becerileri envanterinden değil de ölçeğinden söz ediyorsun sanırım. Tezinde kullanabilirsin elbette. Tüm maddelerinin yayınlamaman (bazı maddeleri tezinde verebilirsin tabi) ve diğer araştırmacılarla ölçeği paylaşmaman gerektiğini biliyorsundur.

Bu arada madem iletişimi ilgiliniyorsun sana minik bir ipucu vereyim. Elektronik ortamdaki yazışmalarda büyük harf kullanımı kızgınlık ifadesi olarak ele alındığı belirtiliyor uzmanlar. Daha çok yöneticiler aslarına uyarda bulunmak istediklerinde kullanıyorlarmış. Aklında olsun.

Kolaylıklar dilerim.
Fidan Korkut Oven

2 Ek

📎 📎

NEVRA YUNUSOĞULLARI

11 May 2020 Pzt 23:41 ☆ ↻ ⋮

Alıcı: melihengin

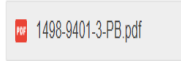
İ günler değerli hocam.Ben Nevra Yunusoğulları Didin Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesinde YL yapıyaktayım.Yüksek Lisans tezimde ' YAŞAM BOYU ÖĞRENME ' VE İLETİŞİM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İncelenmesine yönelik bir çalışma yapmak istiyorum. Bu konuya yönelik ölçekleri inceleyen sizin çalışmanıza rastladım.Eğer izin verirsiniz tez çalışmamda ' YAŞAM BOYU ÖĞRENME ' ölçeğini kullanmak istiyorum. Bu konuda bana yardımcı olabilir mısınız?İlgınız için teşekkür ederim.İyi günler hocam.SAYGILARIMLA...

MELİH ENGİN

12 May 2020 Sal 03:28 ★ ↻ ⋮

Alıcı: ben

Merhabalar. ölçek maddeleri ekte gönderdiğim makalede sonunda yer almaktadır. Ölçek cevapları 5'li likert tipindedir(1 den 5 kadar puanlanır). Sorunuz olursa lütfen çekinmeyin maille ulaşın.

İyi çalışmalar

EK-2. Etik Kurul Onayı

T.C
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi	31/03/2021
Protokol No	04/36
Araştırma Başlığı	Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Araştırma Türü	Nicel Tanımlayıcı Araştırma
Araştırmacılar	Nevra DİDİN (Sorumlu Araştırmacı)
Karar	Başvuru dosyanıza ait araştırmanız etik açıdan uygun bulunmuştur.
Not: Etik Kurul Onayı, uygulama ve/veya veri toplama için araştırmacının ilgili kurum veya kuruluşlardan izin alma sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.	

e-imzalıdır

Prof. Dr. Hüseyin Hüsnü BAHAR
İnsan Araştırmaları Etik Kurul Başkanı

EK-3. İzin Belgesi

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-29202147-000-2100267427
Konu : Nevra DİDİN'in Anket Çalışması

04.10.2021

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 10.09.2021 tarihli ve E-88179374-000-2100239366 sayılı belge.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Nevra DİDİN'in "Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişki" konulu tez çalışması anketini Fakültemiz öğrencilerine uygulama talebi, ders akışını bozmayacak şekilde bizzat kendisi yapması koşuluyla Dekanlığımızca uygun görülmektedir.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof.Dr. Ufuk ŞİMŞEK
Dekan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: F46E7D73849
Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi 25240
Erzurum
Tel: +90 442 2314001
Elektronik Ad: <http://www.atauni.edu.tr/#kazim-karabekir-egitim-fakultesi>
Kep Adresi: atauni@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ataturk-universitesi-ebys>

Bilgi: Lütfi Yaşar TUTUK
Faks: +90 442 2314288
E-Posta: kkegtfak@atauni.edu.tr

EK-4. Yaşam Boyu Öğrenme ve İletişim Becerisi İlişkisinin Ölçülmesine Yönelik Kişisel Bilgi ve Ölçek Formları

Sayın Katılımcı,

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi'nde, Doç. Dr. Necdet TOZLU hocamız danışmanlığında “Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezi hazırlamaktayım. Veri toplamam için sizin de değerli görüşlerinize ihtiyaç duymaktayım.

Değerlendirmelerinize sunduğumuz bu anket, yaşam boyu öğrenme ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi ölçmek üzere hazırlanmıştır.

Anketi cevaplandırırken lütfen her bir maddeyi okuyup, size ne kadar uygun olduğuna karar veriniz ve her kısmın başındaki yönergelerde belirtildiği biçimde maddeleri değerlendiriniz. Soruların doğru ya da yanlış yanıtı bulunmamaktadır. Önemli olan sizin görüşlerinizi yansıtmasıdır. Anketlerden elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

Ankete katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ankete katılmanız durumunda kimliğiniz gizli tutulacak, sonuçlar toplu olarak ve sadece araştırma amacıyla değerlendirilecektir.

Yardım ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Nevra DİDİN
Yüksek Lisans Öğrencisi
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Temel Eğitim/Sınıf Eğitimi

YÖNERGE: Bu ölçekler yaşam boyu öğrenme ve iletişimle ilgili bazı özelliklerinizi ölçmeye yöneliktir. Aşağıda sunulan ifadeleri, o ifadelerle ilgili genelde kendinizi nasıl bulduğunuzu düşünerek okuyunuz. İlişkilerimizdeki özelliklerimiz elbette kiminle, hangi koşullarda, ne zaman ilişkide bulunduğumuza bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. O nedenle ifadeleri genelde gösterdiğiniz tepkilere göre değerlendiriniz. Değerlendirmenizi 1-hiçbir zaman 2-nadiren, 3-bazen, 4-sıklıkla, 5-her zaman olmak üzere yaptıktan sonra ifadenin karşısındaki uygun yere (X) işareti koyarak belirtiniz. Hiçbir ifadeyi boş bırakmamanız sonuçları daha sağlıklı değerlendirmemize yarayacaktır.

ANKET FORMU

1) Üniversiteniz

☐ Atatürk Üniversitesi

1) Fakülteniz

☐ Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi

3) Bölümünüz

☐ Beden Eğitimi ve Spor Bölümü ☐ Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü ☐ Eğitim Bilimleri Bölümü

☐ Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü. ☐ Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü
☐ Özel Eğitim Bölümü

☐ Temel Eğitim Bölümü ☐ Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
☐ Yabancı Diller Eğitimi Bölümü

4) Öğrenim Türü

☐ Örgün Öğrenim ☐ İkinci Öğrenim

5) Cinsiyetiniz?

☐ Erkek ☐ Kadın

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
1. İnsanları oldukları gibi kabul ederim.	①	②	③	④	⑤
2.	①	②	③	④	⑤
3. Başkalarını önyargısız dinlerim.	①	②	③	④	⑤
4.	①	②	③	④	⑤
5. Karşımdakini dinlerken anlamadığım bir ayrıntı olduğunda konunun açığa kavuşması için sorular sorarım.	①	②	③	④	⑤
6.	①	②	③	④	⑤
7. İnsanlara yakın ilgi duyarım.	①	②	③	④	⑤
8. Diğer insanlarla kolaylıkla sohbet başlatabilirim.	①	②	③	④	⑤
9.	①	②	③	④	⑤
10.	①	②	③	④	⑤
11. Birini dinlerken ne karşılık vereceğimden çok onun ne demek istediğini anlamaya çalışırım.	①	②	③	④	⑤
12.	①	②	③	④	⑤
13.	①	②	③	④	⑤
14. Başkalarına içtenlikle iltifat ederim.	①	②	③	④	⑤
15.	①	②	③	④	⑤
16. Birileriyle konuşurken onları rahatsız edebilecek kadar yakınlarında olmamaya özen gösteririm.	①	②	③	④	⑤
17. Duygularımı rahatlıkla dile getirebilirim.	①	②	③	④	⑤
18.	①	②	③	④	⑤
19.	①	②	③	④	⑤
20. Düşüncelerimi sözel olarak ifade edebilirim.	①	②	③	④	⑤
21.	①	②	③	④	⑤

22. Yazışırken seçilen sözcüklerin de önemli olduğunu aklımda tutarım.	①	②	③	④	⑤
23.	①	②	③	④	⑤
24.	①	②	③	④	⑤
25. Eğer karşımdakinin işine yarayacaksa yaşadığım benzer deneyimleri onunla paylaşırım.	①	②	③	④	⑤

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
26. Yeni bir şeyler öğrenmek için okurum.	①	②	③	④	⑤
27. Öğrendiklerimi başkalarıyla paylaşıyorum	①	②	③	④	⑤
28. Problemleri ve meseleleri derinlemesine analiz etmeyi severim.	①	②	③	④	⑤
29. Kendimi hayat-boyu öğrenen biri olarak görürüm.	①	②	③	④	⑤
30. Okumak düzenli faaliyetlerim arasında gelir.	①	②	③	④	⑤
31. Yazmak düzenli faaliyetlerim arasında gelir.	①	②	③	④	⑤
32. Kendi kendine motive olan bir öğrenenim	①	②	③	④	⑤
33. İlgi çekici kitap ve dergiler bulmak için kütüphane ve kitap dükkanlarında dolaşırım.	①	②	③	④	⑤
34. Sınıfta, iş yerinde veya arkadaş sohbetlerinde tartışmalara ilgi çekici katkılar yaparım.	①	②	③	④	⑤
35. Etkinliklerim eleştirel düşünme içerir.	①	②	③	④	⑤
36. Keyif almak ve eğlenmek için okurum.	①	②	③	④	⑤
37. Birçok şeyi merak eden birisiyim	①	②	③	④	⑤
38. Öğrenme konusundaki ilgi alanım çok geniş bir yelpazedendir.	①	②	③	④	⑤
39. Yeni şeyler öğrenmeyi severim.	①	②	③	④	⑤
40. Derste veya işimde gerekli olmayan konularda birçok şey okurum.	①	②	③	④	⑤